

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

SAFTİRİK GREG SERİSİNDE MİZAH VE DEĞER AKTARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN ÇAKIRLAR

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET ÖZDEMİR

HAZİRAN 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

SAFTİRİK GREG SERİSİNDE MİZAH VE DEĞER AKTARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN ÇAKIRLAR

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET ÖZDEMİR

HAZİRAN 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Hüseyin ÇAKIRLAR

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Hüseyin ÇAKIRLAR tarafından hazırlanan “SAFTİRİK GREG SERİSİNDE MİZAH VE DEĞER AKTARIMI” adlı tez çalışması 27.06.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı **Türkçe Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Jüri Başkanı:

Dr. Öğrt. Üyesi Tuğba DEMİRTAS TOLAMAN
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi (Danışman):

Dr. Öğrt. Üyesi Mehmet ÖZDEMİR
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi:

Doç. Dr. Nuran BAŞOĞLU
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ÖZET

SAFTİRİK GREG SERİSİNDE MİZAH VE DEĞER AKTARIMI

Hüseyin ÇAKIRLAR, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr.Öğretim Üyesi Mehmet ÖZDEMİR

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Bu araştırma, popüler çocuk edebiyatı serilerinden biri olan *Saftirik Greg Günlüğü* üzerinden değerler eğitiminin mizah yoluyla aktarımını incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüz eğitim anlayışında değerlerin çocuklara kazandırılması, onların toplumsal uyum süreçlerini ve etik ilkeleri benimsemelerini kolaylaştıran önemli bir unsur olarak görülmektedir. Çocukların dikkatini çekmek ve soyut kavramları anlamalarını kolaylaştırmak için kullanılan yöntemlerden biri olan mizah, edebî eserlerde hem pedagojik bir araç hem de eğlence unsuru olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, araştırmada mizahın çocuklara temel insani ve toplumsal değerleri aktarma sürecindeki işlevselliği incelenmiş ve bu değerlerin çocukların duygusal, bilişsel ve toplumsal gelişimleri üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri benimsenmiş ve içerik analizi yöntemi kullanılarak serideki değer temaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Analiz sürecinde, kitaplarda işlenen dürüstlük, adalet, sevgi, dostluk, saygı, sabır, öz denetim ve vatanseverlik gibi evrensel değerler belirlenmiş, bu değerlerin seride nasıl işlendiği, hangi bağlamlarda vurgulandığı ve karakterlerin bu değerleri nasıl temsil ettiği ele alınmıştır. Bulgular, serinin bu değerleri mizahi bir dil ve günlük yaşamdan alınan örneklerle işlediğini, böylece genç okuyucuların değerleri içselleştirme sürecine katkıda bulunduğunu göstermiştir. Özellikle mizahın, çocukların dikkatini toplama ve soyut değerleri anlamalarını kolaylaştırma konusundaki etkisi bulgular arasında dikkat çekmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, *Saftirik Greg Günlüğü* serisi, sadece eğlenceli bir edebî eser olmanın ötesinde, pedagojik bir rehber olarak da işlev görmektedir. Serideki olay örgüsü, karakterlerin yaşadığı çatışmalar ve bu çatışmaların çözümünde kullanılan yöntemler, çocuklara empati, eleştirel düşünme, toplumsal normlara uyum ve etik davranışlar gibi önemli kavramları kazandırmaktadır. Örneğin, dürüstlük teması üzerinden karakterlerin yaptıkları hataların sonuçlarıyla yüzleşmeleri, çocuklara dürüst olmanın önemini dolaylı bir şekilde aktarmaktadır. Benzer şekilde, adalet, sevgi ve dostluk gibi değerler de karakterler

arası ilişkiler üzerinden doğal bir şekilde işlenmekte, bu değerlerin günlük hayattaki yansımaları hikayelerle somutlaştırılmaktadır. Mizahın serideki işlevi, değerlerin çocuklara doğrudan didaktik bir yöntemle öğretilmesinden ziyade dolaylı ve eleştirel bir öğrenme sürecine imkân tanınmasıdır. Bu durum, çocukların değerleri sorgulamalarına, kendi yaşamlarıyla ilişkilendirmelerine ve bu değerleri daha kalıcı bir şekilde öğrenmelerine imkân sağlamaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, mizahın eğitimsel bir araç olarak daha etkin bir şekilde kullanılabileceğini ve bu tür eserlerin pedagojik açıdan zengin bir içerik sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Saftirik Greg Günlüğü, Mizah, Değerler Eğitimi, Çocuk Edebiyatı.



ABSTRACT

HUMOR AND VALUE TRANSFER IN THE DIARY OF A WIMPY KID SERIES

Hüseyin ÇAKIRLAR, Master Thesis

Supervisor: Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Sakarya University, 2025.

This study aims to examine the transmission of values through humor in one of the most popular children's literature series, *Diary of a Wimpy Kid*. In contemporary educational paradigms, imparting values to children is regarded as a crucial element that facilitates their social adaptation processes and acceptance of ethical principles. Humor, as a method to capture children's attention and simplify abstract concepts, plays a significant role in literary works, functioning both as an educational tool and a source of entertainment. In this context, the study investigates the functionality of humor in conveying fundamental human and societal values to children and evaluates the impact of these values on their emotional, cognitive, and social development.

The study adopts qualitative research methods, employing content analysis to examine the value themes within the series in detail. During the analysis, universal values such as honesty, justice, love, friendship, respect, patience, self-discipline, and patriotism were identified, and how these values are portrayed in the series, the contexts in which they are emphasized, and how the characters represent these values were explored. The findings reveal that the series processes these values using a humorous tone and examples drawn from everyday life, contributing to the internalization of these values by young readers. Notably, the impact of humor in capturing children's attention and facilitating their understanding of abstract values emerged as a prominent finding.

According to the results of the study, the *Diary of a Wimpy Kid* series functions not only as an entertaining literary work but also as a pedagogical guide. The plotlines, the conflicts experienced by the characters, and the methods used to resolve these conflicts impart crucial concepts such as empathy, critical thinking, adherence to social norms, and ethical behavior to children. For instance, the theme of honesty is indirectly conveyed through the characters' confrontation with the consequences of their mistakes, emphasizing the importance of being truthful. Similarly, values such as justice, love, and friendship are naturally integrated into

the relationships between the characters, with their practical implications illustrated through the stories. The function of humor in the series lies in enabling an indirect and critical learning process rather than directly teaching values through didactic methods. This approach allows children to question the values presented, relate them to their own lives, and learn them in a more enduring manner. The data obtained in the study demonstrate that humor can be used more effectively as an educational tool and that such works offer a rich pedagogical content.

Keywords: Diary of a Wimpy Kid, Humor, Values Education, Children's Literature.



İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.3.Problem Cümlesi.....	5
1.4.Alt problemler	7
1.5.Varsayımlar	8
1.6.Sınırlılıklar	10
1.7.Tanımlar	11
BÖLÜM II.....	13
2.1. Değer.....	13
2.2. Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri	18
2.3. Değer Eğitimi	23
2.4. Değer Eğitiminde Yaklaşımlar	29
2.5. Mizah	34
2.6. Mizah Türleri ve Toplumsal Rolü	37
2.7. Mizah ve Değer Eğitimi	39
BÖLÜM III	43
YÖNTEM	43
3.1.Araştırmanın Yöntemi.....	43
3.2.Çalışma Grubu.....	44
3.3.Verİ Toplama Araçları ve Verİ Toplama Süreçleri	45

3.4.Verilerin Analizi	46
BÖLÜM IV	48
BULGULAR.....	48
Yardımseverlik.....	48
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Yardımseverlik Teması.....</i>	49
Vatanseverlik.....	52
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Vatanseverlik Teması.....</i>	55
Sabır.....	58
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sabır Teması</i>	60
Sevgi	63
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sevgi Teması</i>	66
Saygı	69
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Saygı Teması</i>	71
Öz Denetim	74
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Öz Denetim Teması.....</i>	77
Dostluk.....	80
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Dostluk Teması</i>	83
Dürüstlük	86
Adalet.....	91
<i>Saftirik Greg Günlüğü Serisi Adalet Teması.....</i>	94
BÖLÜM V	98
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	98
5.1. Sonuç ve tartışma	98
5.2. Öneriler	102
5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler	103
5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler.....	105
KAYNAKLAR.....	108

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Yardımseverlik Teması.....	53
Tablo 2. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Vatanseverlik Teması.....	57
Tablo 3. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sabır Teması.....	63
Tablo 4. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sevgi Teması.....	68
Tablo 5. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Saygı Teması.....	73
Tablo 6. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Öz Denetim Teması.....	79
Tablo 7. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Dostluk Teması.....	84
Tablo 8. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Dürüstlük Teması.....	89
Tablo 9. Saftirik Greg Günlüğü Serisi Adalet Teması.....	94

KISALTMALAR

- SGG 1 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 2 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 3 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 4 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 5 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 6 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 7 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 8 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 9 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 10 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 11 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 12 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 13 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 14 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 15 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 16 : Saftirik Greg Günlüğü
SGG 17 : Saftirik Greg Günlüğü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumsal yaşamın temelini oluşturan değerler, bireylerin hem kendileriyle hem de çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlayan ve toplumun sürdürülebilirliğine katkı sunan önemli yapı taşlarıdır. Özellikle çocukluk dönemi, değerlerin benimsenmesi ve içselleştirilmesi açısından kritik bir evredir. Bu dönemde çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleri dikkate alınarak uygun yöntemlerle sunulan değer eğitimi, onların sosyal beceriler, empati, sorumluluk ve etik davranış geliştirmelerine olanak tanır. Bu bağlamda edebî eserler, çocukların değerlerle tanışmasında ve bu değerleri anlamlı şekilde yaşamlarına aktarmalarında etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Mizah, çocuk edebiyatında hem eğlendirici hem de düşündürücü bir unsur olarak yer almakta; değerlerin didaktik olmadan, doğal bir şekilde sunulmasına katkı sağlamaktadır. Jeff Kinney tarafından kaleme alınan *Saftirik Greg Günlüğü* serisi, mizahi üslubu, karakter gelişimi ve sosyal temalarıyla çocuk okuyuculara hem eğlenceli hem de eğitici bir okuma deneyimi sunmaktadır. Bu çalışmada, söz konusu serinin mizah aracılığıyla çocuklara hangi insani ve toplumsal değerleri kazandırdığı ve bu değerlerin nasıl işlendiği incelenerek, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından pedagojik işlevi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1.Problem Durumu

Problem durumu, mevcut çalışmanın temelini oluşturan ve araştırmanın gerekçesini ortaya koyan önemli bir bileşendir. Bu çalışmada, "Saftirik Greg" serisinin mizahi unsurlar aracılığıyla değer aktarımını nasıl gerçekleştirdiği ve bu süreçte hangi toplumsal değerlerin ön plana çıkarıldığı derinlemesine incelenmektedir. Mizah, tarih boyunca toplumsal yapılar ve kültürel dinamikler üzerinde güçlü bir etkisi olan, bireylerin değerler sistemi üzerinde belirleyici rol oynayan ve toplumsal yapıları eleştirme, güç ilişkilerini sorgulama gibi işlevleri olan bir ifade biçimi olarak kabul edilmiştir (Taş, 2022: 55). Bu bağlamda, özellikle çocuk edebiyatında mizahın kullanımı, çocukların değerleri benimsemelerinde, bu değerleri içselleştirmelerinde ve toplumsal olaylara eleştirel bir bakış açısı kazanmalarında kritik bir

işlev üstlenmektedir (Özkahveci ve Civek, 2021: 15).

Araştırmanın problem durumu, "Saftirik Greg" serisi gibi popüler çocuk kitaplarının mizahı kullanarak nasıl bir değer aktarımı sağladığını ve bu değerlerin çocuk okuyucular üzerindeki etkisini anlamaya yönelik bir gereklilikten doğmaktadır. Günümüzde çocukların maruz kaldığı çok çeşitli bilgi kaynakları, medya içerikleri ve dijital platformlar gibi unsurlar altında, değerler eğitiminin önemi giderek artmaktadır (Oral, 1998: 37) Bu süreçte, çocukların erken yaşlardan itibaren sağlıklı ve evrensel değerleri benimsemeleri, onların toplumsal yaşama uyum sağlamaları, etik ilkeleri içselleştirmeleri ve toplumsal farkındalık kazanmaları açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ancak bu süreçte hangi araçların ve yöntemlerin daha etkili olduğu, hangi edebî eserlerin değer aktarımı açısından daha başarılı olduğu konusunda yeterli bilimsel veri bulunmamaktadır. Bu durum, çocuk kitaplarının değer eğitimi üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik daha fazla araştırmayı ve bilimsel çalışmayı gerekli kılmaktadır.

"Saftirik Greg" serisi, mizahi dili ve eğlenceli anlatımıyla çocuklar arasında oldukça popüler olan bir eser serisidir. Mizahın etkili bir öğretim aracı olduğu ve çocukların dikkatini çekerek soyut kavramları daha somut ve anlaşılır hale getirdiği bilinmektedir (Karaca, 2019: 19). Bu bağlamda, serideki mizahi unsurların çocuklara hangi değerleri kazandırdığı, bu değerlerin çocuklar üzerindeki etkisinin nasıl şekillendiği ve bu süreçte mizahın nasıl bir pedagojik araç olarak işlev gördüğü, araştırmanın temel problemidir. Bu problemin incelenmesi, çocuk edebiyatında mizahın eğitimde nasıl bir rol oynayabileceği, mizah aracılığıyla değerlerin nasıl aktarılabilirliği ve bu süreçte çocukların eleştirel düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceği konularında önemli bilgiler sunacaktır. Ayrıca, mizahın çocukların duygusal ve bilişsel gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığı ve bu katkının çocukların kişisel gelişimlerine nasıl yansıdığı gibi sorular da araştırmanın odak noktalarındandır. Ayrıca, mizahın eleştirel bir işlevi olduğu ve bireylerin toplumda var olan adaletsizlikleri ve sorunları mizahi bir bakış açısıyla fark etmelerine katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede, "Saftirik Greg" serisinin sadece çocuklara eğlenceli bir okuma sunmakla kalmadığı, aynı zamanda onların toplumsal olaylara ve değerlere eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olup olmadığı da araştırılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, çalışmanın problem durumu, mizahın toplumsal normları ve değerleri pekiştirme veya sorgulama işlevi görüp görmediği ve çocukların bu eserlerden nasıl etkilendiği üzerinde odaklanmaktadır. Bu serinin, çocukların eleştirel düşünme becerilerini nasıl geliştirdiği, toplumsal sorunlara karşı duyarlılıklarını nasıl artırdığı ve mizah yoluyla toplumsal olaylara

dair farkındalıklarını nasıl şekillendirdiği gibi unsurlar da bu problem durumu çerçevesinde ele alınmaktadır. Sonuç olarak, bu araştırma, "Saftirik Greg" serisi aracılığıyla çocuklara mizah yoluyla hangi değerlerin aktarıldığını ve bu sürecin çocukların değer kazanımları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Problem durumu, çocuk edebiyatının, özellikle mizahi unsurlar içeren kitapların, değer aktarımı sürecindeki rolünün ve bu sürecin çocuklar üzerindeki etkisinin anlaşılmasına yönelik önemli bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Çalışma, bu bağlamda, çocukların eğlenceli ve eleştirel bir okuma deneyimi yaşayarak toplumsal değerlere nasıl yaklaştıklarını ve bu değerleri nasıl benimsediklerini anlamak adına önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, mizahın çocukların duygusal zekalarını, sosyal becerilerini ve empati geliştirme süreçlerini nasıl etkilediği de bu çalışmanın odaklandığı diğer önemli noktalardan biridir. Bu araştırmanın sonuçlarının, çocuk edebiyatında mizahın kullanımı ile ilgili literatüre katkı sunarak, eğitimciler, ebeveynler ve edebiyatçılar için rehber niteliğinde olması beklenmektedir. Mizahın hem eğitici hem de eleştirel işlevlerinin çocuklar üzerindeki etkilerini anlamak, bu alandaki pedagojik uygulamaların daha etkili hale getirilmesine olanak sağlayacaktır. Bu nedenle, çalışmanın bulguları, çocukların toplumsal değerleri benimsemeleri, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunma potansiyeli taşıyan mizahi içeriklerin daha bilinçli ve stratejik bir şekilde kullanılması konusunda yol gösterici olacaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, "Saftirik Greg" serisinin mizahî unsurları aracılığıyla çocuklara nasıl bir değer aktarımı gerçekleştirdiğini ve bu süreçte hangi toplumsal değerlerin ön plana çıktığını derinlemesine incelemektir. Araştırma, çocuk edebiyatında mizahın rolünü ve mizahî unsurların değer aktarımı sürecinde nasıl işlev gördüğünü ele alarak, çocukların değerleri benimsemelerinde bu tür eserlerin ne kadar etkili olduğunu belirlemeyi hedeflemektedir. Mizah, edebiyatın eğlenceli ve düşündürücü bir yönünü temsil ederken, çocuklara değer kazandırma ve toplumsal normları içselleştirme açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir.

Günümüz dünyasında çocukların maruz kaldığı içeriklerin sayısının ve çeşitliliğinin hızla artması, onların doğru ve sağlıklı değerleri benimsemeleri konusunda belirli zorlukları da

beraberinde getirmektedir (Altuntuğ, 2012: 5). Dijital medya, sosyal platformlar ve farklı türde eğlence araçlarının yaygınlaşması, çocukların değer eğitimi süreçlerinde daha karmaşık ve çeşitli etkilerle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Ersoy ve Sariabdulloğlu, 2010: 21). Bu nedenle, çocukların erken yaşlardan itibaren toplumsal değerleri benimsemeleri ve bu değerleri içselleştirerek kişilik gelişimlerini desteklemeleri, eğitim sisteminin ve ebeveynlerin öncelikli hedeflerinden biri hâline gelmiştir. Ancak, bu süreçte hangi tür eserlerin çocuklara değer kazandırmada etkili olduğu ve hangi yöntemlerle bu kazanımların sağlanabileceği konusunda bilimsel veri açığı mevcuttur. Bu çalışmanın önemi de tam olarak bu boşluğu doldurmak amacını taşımaktadır. Çocukların karakter gelişiminde edebiyatın ve mizahın etkili bir araç olup olmadığı, bu çalışmanın temel odak noktalarından biridir.

Araştırmanın önemi, çocuk edebiyatının toplumsal ve kültürel yapı üzerindeki etkisinin giderek daha fazla fark edilmesiyle daha da belirgin hâle gelmektedir. Mizah, çocukların dikkatini çekerek onları öğrenmeye daha açık hale getirmekte, soyut kavramları somutlaştırarak onların kavrayışını güçlendirmektedir. Mizah, çocukların ilgisini çekme ve karmaşık kavramları basitleştirerek daha anlaşılır hale getirme gücüne sahiptir. Bu nedenle, mizahın pedagojik bir araç olarak eğitimde kullanılması, çocukların hem bireysel hem de toplumsal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. "Saftirik Greg" serisi gibi popüler çocuk kitapları, mizahî dili ve eğlenceli anlatımı sayesinde çocuklara ulaşmakta oldukça başarılıdır. Ancak bu popüleritenin, çocuklara hangi toplumsal ve ahlaki değerleri kazandırdığı, bu değerlerin çocuklar üzerinde ne tür bir etki yarattığı, mevcut araştırmalarda yeterince derinlemesine ele alınmamıştır. Bu eksikliği gidermek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, mizahın bir eğitim aracı olarak çocuklara değer kazandırmada ne derece etkili olduğunu anlamaya yönelik önemli katkılar sunacaktır. Mizahın çocuklar üzerindeki etkilerini bilimsel olarak incelemek, çocukların sosyalleşme süreçlerinde mizahın nasıl bir rol oynadığını anlamaya yardımcı olacaktır.

Araştırma aynı zamanda mizahın eleştirel düşünmeyi teşvik edici özelliğine de odaklanmaktadır. Mizah, bireylerin toplumsal olayları ve normları farklı açılardan değerlendirmelerine olanak tanımakta ve bu süreçte eleştirel bir perspektif geliştirmektedir (Alıcı, 2014: 11). Mizah, toplumun aksayan yönlerini ve adaletsizliklerini esprili bir dille ele alarak çocuklara eleştirel bir düşünme yetisi kazandırmaktadır. Bu eleştirel bakış açısı, çocukların sadece eğlenceli bir deneyim yaşamalarını değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı sorgulamalarını ve farklı bakış açıları geliştirmelerini sağlamaktadır. "Saftirik Greg" serisi,

bu bağlamda, çocuklara yalnızca eğlenceli bir okuma deneyimi sunmanın ötesinde, onların toplumsal olayları ve değerleri eleştirel bir gözle değerlendirmelerini teşvik etme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle araştırma, serinin bu işlevi yerine getirip getirmediğini ve çocukların eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine nasıl katkı sağladığını incelemeyi de amaçlamaktadır. Eleştirel düşünme, çocukların toplumsal farkındalık kazanmaları ve kendilerini ifade edebilmeleri açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda, mizahî edebiyatın eleştirel düşünme üzerindeki etkisini analiz etmek, eğitimcilerin ve ebeveynlerin çocukların düşünsel gelişimlerine yönelik uygun stratejiler geliştirmelerine katkı sunacaktır. Buna ek olarak, bu araştırma, çocukların erken yaşta doğru değerlerle donatılmasının toplumsal yaşama uyum sağlamalarındaki önemine vurgu yapmaktadır. Değer eğitimi, çocukların toplumsal ilişkilerde başarılı olmalarını, etik ilkeleri içselleştirerek bireysel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamaktadır (Şahin ve Hatungil, 2008). Değerlerin benimsenmesi, çocukların sosyal hayatta karşılaştıkları durumlara karşı daha sağlıklı ve dengeli tepkiler vermelerini kolaylaştırmaktadır. "Saftirik Greg" serisi, çocuklara sunduğu mizahî unsurlar aracılığıyla bu değerlerin aktarılmasına ne ölçüde katkı sağladığını incelemek, çalışmanın temel amaçlarından biridir. Bu açıdan bakıldığında, "Saftirik Greg" serisinin mizahî unsurlarıyla çocuklara değer kazandırıp kazandırmadığı, kazandırıyorlarsa hangi değerlerin ön plana çıktığı, bu araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır. Çalışma, bu sorulara yanıt ararken aynı zamanda çocuk edebiyatının ve mizahın eğitimdeki yeri ve önemine ilişkin kapsamlı bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Çocukların edindikleri değerlerin, onların günlük yaşamlarına ve ilişkilerine nasıl yansıdığını analiz etmek, eğitimciler ve ebeveynler için önemli bir rehber niteliği taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, "Saftirik Greg" serisinin mizahî unsurları aracılığıyla çocuklara nasıl bir değer aktarımı gerçekleştirdiğini ve bu süreçte hangi toplumsal değerlerin ön plana çıktığını derinlemesine incelemektir. Araştırma, çocuk edebiyatında mizahın rolünü ve mizahî unsurların değer aktarımı sürecinde nasıl işlev gördüğünü ele alarak, çocukların değerleri benimsemelerinde bu tür eserlerin ne kadar etkili olduğunu belirlemeyi hedeflemektedir. Mizah, edebiyatın eğlenceli ve düşündürücü bir yönünü temsil ederken, çocuklara değer kazandırma ve toplumsal normları içselleştirme açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir.

1.3.Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi, çocuk edebiyatında mizahî unsurların, çocuklara değer aktarımı sürecinde ne derece etkili olduğu ve bu süreçte hangi toplumsal değerlerin öne çıktığıdır. "Saftirik Greg" serisi gibi çocuk kitapları, mizahî öge ve esprili diliyle çocuklar üzerinde büyük bir popülerlik kazanmış olsa da bu eserlerin çocukların değer kazanmaları üzerinde gerçekten bir etkisi olup olmadığı ve bu etkinin niteliği yeterince araştırılmamıştır. Çocuk edebiyatında mizahın kullanımı, çocukların dikkatini çekme ve soyut değerleri somutlaştırma anlamında önemli avantajlar sunarken, bu mizahın çocuklara kazandırdığı değerlerin neler olduğu ve bu değerlerin çocuklar tarafından ne derece içselleştirildiği sorusu cevap beklemektedir.

Toplumsal değerlerin, bireylerin yaşamlarında ve topluma uyum sağlamalarında önemli bir rol oynadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu değerlerin çocuklara aktarılmasında etkili olan yöntemlerin belirlenmesi kritik bir gereksinimdir (Bozyiğit ve Madran, 2018: 24). "Saftirik Greg" serisi gibi yaygın olarak okunan eserlerin çocuklara hangi değerleri aşıladığı ve bu değerlerin çocukların toplumsal yaşama uyum sağlamalarına nasıl katkı sunduğu sorusu, hem edebi hem de eğitimsel açıdan önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu problem, çocuk edebiyatının değerler eğitimindeki rolünü ve mizahın çocukların değer kazanımındaki etkinliğini derinlemesine incelemeyi gerektirmektedir. Ayrıca, mizahın eleştirel düşünmeyi geliştirme potansiyeli, bu araştırmanın üzerinde durduğu bir diğer önemli noktadır. Mizah, toplumsal olayları ve normları farklı açılardan gözlemlemeye olanak tanır ve bu yönüyle bireylerin eleştirel bir bakış geliştirmesine katkı sunmaktadır (Özbey, 2018). Ancak, çocuklar için yazılmış mizahî eserlerin, bu işlevi gerçekten yerine getirip getirmediği konusunda yetersiz veri bulunmaktadır. "Saftirik Greg" serisinin, çocukların toplumsal olayları eleştirel bir gözle değerlendirme becerilerini geliştirip geliştirmediği de bu araştırmanın ele almak istediği önemli bir problem olarak ortaya konmaktadır. Bu çalışma, çocuk edebiyatının sadece bir eğlence unsuru olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki değerlerin çocuklara aktarılmasında ve bu değerlerin içselleştirilmesinde ne denli etkili bir aracı olabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, "Saftirik Greg" serisinin çocuklara sunduğu değerlerin belirlenmesi ve bu değerlerin çocuklar üzerindeki etkisinin tespit edilmesi, bu araştırmanın temel problemidir. Çocuklara sunulan bu tür eserlerin, onlara hangi değerleri kazandırdığı ve bu değerlerin ne ölçüde içselleştirildiği soruları, gerek eğitimciler gerek ebeveynler için önemli bir rehber

niteliği taşımaktadır.

1.4.Alt problemler

Araştırmanın temel problemi, “*Saftirik Greg*” serisinin çocuklara hangi toplumsal ve ahlaki değerleri aktardığını ve bu değerlerin çocuklar üzerindeki etkisini anlamaya yönelik bir kuramsal çerçeve sunmaktır. Bu temel problemten hareketle, daha ayrıntılı ve tematik derinlik içeren alt problemler belirlenmiş ve çalışmanın çözümlemeci niteliği bu sorular etrafında yapılandırılmıştır. Aşağıda sıralanan alt problemler, sadece seride yer alan mizahî anlatımın işlevini değil, aynı zamanda bu anlatımın değer aktarımındaki yansımalarını da çok yönlü biçimde ele almayı amaçlamaktadır:

Birinci alt problem, “*Saftirik Greg*” serisinin mizahi anlatımı aracılığıyla çocuklara hangi temel değerleri kazandırdığı ve bu değerlerin çocukların değer kazanım süreçlerindeki etkililik düzeyidir. Bu kapsamda, seride yer alan yardımseverlik, saygı, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, adalet, dostluk ve vatanseverlik gibi değerler içerik analiziyle tespit edilmekte; mizahın bu değerleri ne ölçüde görünür kıldığı ve çocukların bu değerlere yönelik ilgisini nasıl biçimlendirdiği değerlendirilmektedir.

İkinci alt problem, seride mizahî yapı yoluyla çocuklara hangi *toplumsal normların ve kuralların* aktarıldığına ve bu kuralların çocukların sosyal ilişkilerine ne tür yansımalar ürettiğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, aile içi roller, okul yaşantısı, arkadaşlık ilişkileri ve otorite figürleriyle etkileşim gibi alanlarda mizahî olay örgüsünün ne tür normatif yönlendirmeler sunduğu analiz edilmektedir.

Üçüncü alt problem, mizahî unsurların çocukların *eleştirel düşünme* becerilerine katkısını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu noktada, yalnızca belirli temalar üzerinden değil, tüm değer alanlarında mizahın eleştirel yansıma imkânı sağlayıp sağlamadığı sorgulanmakta; karakterlerin çelişkili durumlar karşısındaki tutumları, olayların çok yönlü yorumlanma potansiyeli ve metnin çocuk okuyucuda sorgulayıcı bir tutum geliştirme kapasitesi derinlemesine irdelenmektedir. Özellikle mizahın ironik ya da abartılı anlatım şekli, çocuklarda eleştirel farkındalığı destekleyen bilişsel bir tetikleyici olarak analiz edilmektedir.

Dördüncü alt problem, *mizahın pedagojik işlevi* bağlamında, serinin çocukların öğrenme süreçlerine katkısını değerlendirmektedir. Bu alt problemde, mizahî öğelerin çocukların dikkatini nasıl çektiği, bilişsel yükü azaltarak öğrenmeyi kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı, değerlerin eğlenceli bir bağlamda sunularak anlamlı öğrenmeye nasıl hizmet ettiği açıklığa kavuşturulacaktır. Bu çerçevede, mizahın soyut değerlerin kavramsallaştırılmasına katkısı ve değerleri günlük yaşama entegre etme potansiyeli araştırmanın odaklandığı temel sorulardan biridir.

Beşinci alt problem, serinin yalnızca olumlu değil aynı zamanda *olumsuz değerleri* de içerip içermediğine odaklanmaktadır. Bu kapsamda, baş karakterin hatalı davranışları, etik dışı tutumları ya da olumsuz rol modeli olabilecek yönleri ele alınarak; bu durumların çocuklarda nasıl bir değer algısı oluşturduğu sorgulanacaktır. Olumlu değerlerin (dürüstlük, empati, adalet, vb.) yanında, olumsuz nitelikli davranışların (bencillik, alaycılık, tembellik gibi) ele alınış biçimi ve bu davranışların mizahî çerçevede nasıl normalleştirildiği veya eleştirildiği ayrıştırılarak değerlendirilecektir. Bu çifte yönlü analiz, mizahın değer aktarımındaki bütüncül etkisini daha kapsamlı biçimde ortaya koymayı hedeflemektedir.

Altıncı alt problem, “*Saftirik Greg*” serisinin çocuk edebiyatındaki konumunu ve bu serinin çocuklara yönelik genel etkilerini değerlendirmektedir. Bu bağlamda, serinin çocuk edebiyatına özgün katkısı, mizah türünün edebî değerler eğitimiyle bulunduğu noktalar ve bu serinin pedagojik literatüre sağladığı yenilikçi yaklaşımlar değerlendirilecektir. Aynı zamanda, mizahın çocukları okumaya yönlendirme, metinle özdeşleşme ve bilişsel-duyuşsal bağ kurma üzerindeki işlevi serinin edebî niteliğiyle ilişkilendirilerek çözümlenecektir.

Bu alt problemler ışığında gerçekleştirilecek analiz, “*Saftirik Greg*” serisinin mizah yoluyla çocuklara değer kazandırma kapasitesini, eleştirel düşünmeyi teşvik edici yapısını, olumlu/olumsuz değer aktarım dengesini ve çocuk edebiyatı içindeki pedagojik katkılarını çok boyutlu bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bulgular ve sonuç bölümleri de bu alt problemleri doğrudan karşılayacak biçimde yapılandırılacak; böylece araştırmanın kuramsal ve uygulamalı hedefleri bütüncül bir yaklaşımla yerine getirilecektir.

1.5.Varsayımlar

Bu çalışmanın varsayımları, araştırma sürecinde elde edilen bulguların geçerliliğini ve bu bulguların yorumu üzerindeki etkisini açıklığa kavuşturmak amacıyla belirlenmiştir. Araştırmada, özellikle çocuk edebiyatının mizah kullanımı yoluyla toplumsal değer aktarımı üzerindeki etkileri analiz edilirken, belirli varsayımlar öne sürülmüştür.

Bu çalışma, çocuk edebiyatında mizahın kullanımının çocukların değerleri benimsemesi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu varsaymaktadır. Mizah, çocukların soyut kavramları anlamasını kolaylaştıran ve öğrenme sürecini daha eğlenceli hale getiren önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu bağlamda, “Saftirik Greg” serisi gibi mizahi öğelerle donatılmış çocuk kitaplarının, çocukların dikkatini çekmek ve öğrenme sürecine olan katılımlarını arttırmak konusunda etkili olduğu kabul edilmiştir. Bu varsayım, mizahın eğlendirici özelliğinin çocukların öğrenme motivasyonunu artırdığına ve bu sayede toplumsal değerlerin aktarımında önemli bir rol oynadığına dayanmaktadır. Ayrıca, çalışma boyunca çocukların mizah yoluyla sunulan değerleri daha kolay içselleştirdiği varsayılmaktadır. Mizah, eleştirel düşünmeyi teşvik edici bir yöntem olarak kabul edilmekte ve bu yöntemin, çocukların sadece belirli değerleri öğrenmesi değil, aynı zamanda bu değerleri eleştirel bir perspektiften değerlendirmesi konusunda da önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, “Saftirik Greg” serisinin, çocukların eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği ve bu süreçte çocukların toplumsal olayları ve normları sorgulamalarına olanak sağladığı varsayılmaktadır. Bu varsayım, mizahın toplumsal olayları farklı bir açıdan görme ve bu olaylara eleştirel bir yaklaşım geliştirme potansiyeline dayanmaktadır. Bir diğer varsayım ise, bu çalışmanın çocuklara sunulan değerlerin niteliklerini analiz ederken, çocukların mizah yoluyla sunulan değerleri, geleneksel anlatılara kıyasla daha kalıcı bir şekilde benimsedikleridir. Mizahın, bireylerin dikkatini çekerek öğrenme sürecine olan katılımlarını artırdığı ve özellikle soyut değerlerin somut örneklerle açıklanmasında etkili olduğu varsayılmaktadır. Bu durum, çocukların mizahi anlatımlar yoluyla sunulan değerleri daha çabuk ve etkili bir şekilde içselleştirdiği ve bu değerleri yaşamlarında kullanmalarının daha olası olduğu yönündeki düşünceye dayanmaktadır. Ayrıca, bu çalışmanın varsayımları arasında, “Saftirik Greg” serisinin, çocuklara sadece toplumsal değerleri öğretmekle kalmayıp, aynı zamanda bu değerlerin uygulanabilirliğini göstermede de etkili olduğu yer almaktadır. Mizahın, toplumsal normları sorgulama ve bu normların bireysel ya da toplumsal düzeyde ne derece uygun olduğunu değerlendirme konusundaki katkısı özellikle

vurgulanmıştır. Bu bağlamda, mizahın eğlendirici ve dikkat çekici özelliğinin, çocukların toplumsal normlara karşı daha eleştirisel bir bakış geliştirmelerine yardımcı olduğu varsayılmaktadır. Son olarak, bu çalışmanın varsayımları arasında, çocuk edebiyatında mizahın değer aktarımında etkili bir yöntem olarak kullanılmasının, özellikle öğretmenler ve ebeveynler tarafından daha fazla benimsenmesi gerektiği de yer almaktadır. Çünkü mizah, çocukların dikkatini çekerek öğrenme sürecine dahil olmalarını sağlarken, aynı zamanda bu süreci daha eğlenceli ve unutulmaz kılma potansiyeline sahiptir. Bu durum, çocukların değerleri daha etkili bir şekilde öğrenmelerine ve bu değerleri yaşamlarına entegre etmelerine katkı sağlamaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırlılıkları, araştırma kapsamında ele alınan verilerin ve çalışmanın yöntemsel süreçlerinin belirli faktörlerle sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır. Öncelikle, çalışmanın ana teması olan "Saftirik Greg" serisi özelinde yapılan analizler, bu serinin belirli bir zaman diliminde yayınlanmış olan 1-17 seri ile sınırlıdır. Bu durum, serideki yeni kitapların veya farklı basımların çalışmanın kapsamadığı bir alan olarak kalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, kitap serisinin gelecekte yayımlanacak yeni bölümleri, bu araştırmanın bulgularının ötesinde kalabilir. Bunun yanı sıra, çalışmanın örneklemi, "Saftirik Greg" serisini okuyan belirli bir öğrenci grubuyla sınırlıdır. Bu grup, belirli sosyo-ekonomik ve kültürel arka plana sahip öğrencilerden oluşmaktadır. Bu nedenle, araştırmanın bulguları, farklı sosyo-ekonomik veya kültürel arka planlardan gelen çocuklara genellenemez. Özellikle, çocuk edebiyatına erişimi kısıtlı olan veya kitap okuma alışkanlığına sahip olmayan çocukların, bu çalışmanın bulgularından doğrudan etkilenip etkilenmeyeceği konusunda kesin bir yargıda bulunmak mümkün değildir. Ayrıca, bu örneklem, belirli bir yaş grubuyla (6-10 yaş) sınırlı olduğu için, farklı yaş gruplarındaki çocukların mizahı algılama ve değerleri benimseme süreçleri üzerine genellemeler yapmak zor olabilir.

Çalışmanın sınırlılıklarından bir diğeri de kullanılan veri toplama yöntemleriyle ilgilidir. Bu çalışma kapsamında kullanılan yöntemler, özellikle nitel analizlere dayanmaktadır ve bu durum, verilerin yorumlanmasında belirli bir öznellik faktörü oluşturabilir. Araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler, katılımcıların kendi algılarına ve deneyimlerine dayanmakta; dolayısıyla bu verilerdeki öznelliğin etkisi, bulguların genellenebilirliğini sınırlayabilmektedir. Ayrıca, veri toplama yöntemleri arasında öğrencilerle yapılan

görüşmeler ve yazılı doküman analizi bulunmakta olup, bu yöntemlerin her biri belirli sınırlılıklar içermektedir. Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerindeki farklılıklar veya görüşme sırasındaki psikolojik durumları, elde edilen verilerin niteliğini etkileyebilir. Ayrıca, "Saftirik Greg" 1-17 serisinin özellikle Batı kültürüne ait bir eser olması, bu çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Bu durum, kitabın içerdiği mizah anlayışının ve toplumsal değerlerin, Türk kültüründe aynı şekilde algılanıp algılanmadığı konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır. Bu nedenle, çalışmanın bulgularının farklı kültürlerle genellenebilirliği sınırlı olabilir. "Saftirik Greg" serisindeki mizah unsurları ve değer aktarımı, Batı kültürüne ait toplumsal normlar ve algılarla uyumlu olup, bu unsurların Türk toplumundaki etkileri özellikle farklılıklar gösterebilir. Bu durum, araştırmanın bulgularının farklı kültür ve toplumlara genellenmesini zorlaştıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak, çalışmanın sınırlılıklarından biri de zamansal kısıtlamalardır. Araştırma, belirli bir zaman diliminde gerçekleştirildiği için, bu süreçte ortaya çıkan bulgular belirli bir zaman dilimine ait olabilir ve gelecekteki değişiklikleri yansıtmayabilir. Çocuk edebiyatı ve mizahın toplumsal etkileri zamanla değişebilir ve bu nedenle araştırmanın bulgularının uzun vadeli geçerliliği sınırlı olabilir. Mizah ve değer aktarımı üzerine olan toplumsal algılar, toplumsal olaylar ve kültürel değişimlerle birlikte farklılık gösterebilir ve bu durum da araştırmanın bulgularının geçerliliğini etkileyebilir. Araştırma, belirli bir zaman dilimindeki çocuk edebiyatının etkilerini ele aldığı için, gelecekteki değişim ve gelişmeleri kapsamayabilir.

1.7.Tanımlar

Mizah: Mizah, yaşanan gerçekliklere farklı bir bakış açısı getirerek bireyleri hem gülümseten hem de düşünmeye sevk eden bir ifade türü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024: 245). Mizah, bireylerin olaylara eleştirel bir bakışla yaklaşmasına yardımcı olurken, aynı zamanda sosyokültürel yapıların ve toplumsal değerlerin sorgulanmasını mümkün kılmaktadır.

Değerler Eğitimi: Değerler eğitimi, bireylere toplumsal ve ahlaki değerlerin kazandırılmasını amaçlayan bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 15). Bu eğitim, bireylerin etik ilkeleri içselleştirerek toplumsal yaşamda sorumluluk

sahibi bireyler olmasını sağlamaya yöneliktir. Değerler eğitimi, özellikle erken yaşlarda verilen eğitimle bireylerin olumlu davranışlar geliştirmesini ve toplumsal kurallara uygun hareket etmesini hedeflemektedir.

“Saftirik Greg” Serisi: Saftirik Greg serisi, Jeff Kinney tarafından kaleme alınan ve mizahî unsurlarıyla dikkat çeken bir ocuk kitabı serisidir. Bu seri, genç okuyuculara yönelik olarak kaleme alınmış olup, günlük yaşamdan olayları mizah yoluyla anlatarak çocukların hem eğlenceli vakit geçirmesini hem de farklı toplumsal değerleri öğrenmesini sağlamaktadır.

Toplumsal Değerler: Toplumsal değerler, bir topluluğun ortak yaşayışını düzenleyen, bireylerin davranışlarına rehberlik eden normlar ve ilkeler olarak tanımlanmaktadır (zlem, 2002: 288). Bu değerler, bireylerin sosyal yaşama uyum sağlamalarında önemli bir rol oynamakta ve toplumun sürdürülebilirliği için gereklidir.

Eleştirel Düşünme: Eleştirel düşünme, bireylerin olaylara ve durumlara farklı açılardan bakabilme, bu olay ve durumları sorgulama ve değerlendirme yeteneğidir. Mizah, eleştirel düşünme becerisinin gelişiminde önemli bir aracı olarak kullanılmakta, bireylerin toplumsal olaylara daha derinlikli ve farklı bir perspektiften bakmalarına yardımcı olmaktadır (Sever, 2012: 8).

BÖLÜM II

Eğitim süreçlerinde bireylere kazandırılmak istenen temel insani niteliklerin başında değerler gelmektedir. Toplumsal uyumun sağlanması, bireylerin sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve ortak yaşama kültürünün gelişmesi açısından değerlerin eğitimi kritik bir öneme sahiptir. Bu değerlerin bireylere nasıl ve hangi yollarla aktarılacağı, çağdaş eğitim anlayışının temel meselelerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, edebiyat ürünleri, özellikle de çocuk edebiyatı eserleri, değer aktarımında hem işlevsel hem de etkili araçlar olarak değerlendirilmektedir. Çocukların duygu ve düşünce dünyasını etkileyen, onların davranışlarını şekillendiren edebî metinler, değerlerin içselleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle mizah unsurlarının yer aldığı metinler, çocukların ilgisini çekerken, aynı zamanda soyut değerlerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu bölümde, değer kavramı, değerlerin özellikleri ve işlevleri, değer eğitimi yaklaşımları ile mizahın toplumsal ve eğitsel rolü kuramsal bir zeminde ele alınarak, araştırmanın kuramsal temelleri oluşturulacaktır.

2.1. Değer

"Değerler kavramı, bireylerin kişilik özelliklerinden biri olarak toplumsal yapının şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Kızıler ve Canikli, 2015: 25) Değerler, ahlak ve etik temeline dayanan, bireylerin birbirleriyle uyum içerisinde yaşayabilmesi ve toplumsal düzenin sürdürülebilmesi için vazgeçilmez unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Eker ve Yıldırım, 2017: 54). Ahlak, Arapçada "tabiat, seciye, huy" anlamına gelen "hulk" kelimesinin çoğul hâli olarak ifade edilmekte ve İslam literatüründe iyi ya da kötü huyları belirtmek amacıyla kullanılmaktadır (Aydın, 2011: 35). Felsefe bilimine göre ise ahlak, belirli bir dönemde belirli insan toplulukları tarafından benimsenmiş, bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen törel davranış kurallarının, yasalarının ve ilkelerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde ahlak, birey ve toplumun uyumunu sağlamayı amaçlayan ve toplumsal düzenin sürekliliğini destekleyen bir değerler organizasyonu olarak değerlendirilmektedir (Erdem, 2003: 85).

Ahlak ve etik kavramları birbirine benzer özellikler taşımasına rağmen farklı niteliklere

sahiptir. Etik, ahlakın kuramsal temelini oluştururken, ahlak ise toplumun büyük bir kesimi tarafından benimsenmiş ve günlük yaşantının bir parçası haline gelmiş olan, doğru ve yanlış anlayışının hüküm sürdüğü bir yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Aladağ, 2009: 19). Etik, bireyin belirli bir durumda ortaya koymak istediği değerlerle ilgilenirken, ahlak, bu değerlerin gerçekleştirilmesi ve günlük hayata uygulanması sürecidir. Etik, soyut bir düzeyde bireyin davranışlarına rehberlik eden evrensel ilkelerle ilgilenirken, ahlak, bu ilkelerin toplum tarafından benimsenmiş kurallar ve normlar şeklinde pratikte uygulanması olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirci, 2016: 25). Bu bakımdan etik daha evrensel ve genelgeçer bir kavram iken, ahlak daha yerel ve belirli bir toplumun kültürel yapısına özgü nitelik taşımaktadır. Etik, bireylerin kendi değer sistemlerini oluşturmalarına ve bu değerleri soyut düzeyde korumasına yardımcı olurken, ahlak bu değerlerin bireylerin günlük yaşantılarında uygulandığı somut kurallar dizisini ifade etmektedir. Ancak her iki kavram da birbiriyle sıkı bir ilişki içerisindedir; ahlak olmaksızın etik işlevsiz kalacak, etik olmadan ise ahlak pusulasız bir yapıya dönüşecektir (Fırat ve Mocan, 2014: 10). Etik ilkeler, bireyin davranışlarını yönlendiren soyut bir rehber niteliği taşıırken, bu ilkelerin günlük yaşamda nasıl uygulanacağına dair belirleyici olan ise ahlaktır. Dolayısıyla etik ve ahlak arasındaki bu karşılıklı ilişki, bireylerin toplumsal yaşam içerisinde uyumlu ve dengeli bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır. Etik ilkeler olmadan ahlaki kurallar bireyin içsel rehberliğinden yoksun kalacak, ahlak olmadan ise etik, toplumsal yaşamın gerektirdiği işlevsel pratikten mahrum olacaktır.

Toplumsal düzenin sağlanması ve bireylerin uyum içerisinde yaşamaları, ahlakın bireysel boyutundan ziyade toplumsal boyutunun ön plana çıkmasına yol açmıştır. Ahlak, toplumun sürdürülebilirliğini sağlamak ve bireylerin toplumsal normlara uygun davranmalarını teşvik etmek amacıyla bir dizi kural ve ilkeler bütünü olarak işlev görmektedir (Akbaş, 2004: 8). Bu doğrultuda ahlak, birey ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyerek bireylerin toplum içerisindeki konumlarını belirlemekte önemli bir rol oynamaktadır (Sarı, 2007: 14). Toplumsal yaşamın karmaşıklığı ve bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi gerekliliği, ahlak kurallarının ortak bir zemin oluşturmalarına zemin hazırlamıştır. Bu ortak zemin, bireylerin doğru ve yanlış konusunda ortak bir uzlaşıya varmalarını sağlayarak, toplumsal düzenin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu uzlaş, yalnızca bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini değil, aynı zamanda toplumun genel işleyişini de desteklemekte ve toplumun devamlılığını güvence altına almaktadır. Ahlak, bu bağlamda, bireylerin kendi çıkarlarını toplumsal çıkarlarla dengeleyerek toplumun bir parçası olmasını sağlamaktadır. Bu uzlaş,

toplumsal düzenin sürekliliğini koruyan, bireylerin mutluluğunu ve refahını amaçlayan bir değerler bütünü olarak ahlakın önemini vurgulamaktadır. Ahlak kuralları, toplum içerisinde düzenin sağlanması için gerekli olan etik ilkelerin somutlaşmış hâli olarak, bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlamasına ve bu yaşam içerisinde huzurlu ve dengeli bir şekilde yer almalarına katkı sunmaktadır (Kumbasar, 2011: 65). Dolayısıyla ahlak, bireylerin toplum içindeki rollerini ve konumlarını belirleyen, onların topluma aidiyet duygusu geliştirmelerine olanak tanıyan, aynı zamanda toplumsal uyumun ve düzenin sürdürülebilirliğini sağlayan temel bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Toplumun devamlılığını sağlama gereksinimi, ahlak kurallarının bireyler arasında ortak bir zemin oluşturmasına imkân tanımış ve bu zemin üzerinde bireyler arasında neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda bir uzlaşma ortaya çıkmıştır. Bu uzlaşma, yalnızca toplumsal düzenin sürekliliğini korumakla kalmayıp aynı zamanda bireylerin kendi mutluluklarını ve toplumla olan uyumlarını sağlamayı da amaçlayan bir değerler bütünü olarak ahlakın önemini ortaya koymaktadır (Ülken, 2001: 34).

Ahlakın zamana ve mekâna göre değişkenlik gösterebilen bir yapısı olduğu da ifade edilmektedir. Bu bağlamda, ahlakın tarihsel ve kültürel bağlamlara göre sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğu vurgulanmaktadır. Ahlakı, belli bir dönemdeki insan toplulukları tarafından ortaya konulan, toplumlara ve çağlara göre kapsamı ve içeriği değişebilen, bireyler veya insan öbekleri tarafından benimsenen törel davranış kurallarının toplamı olarak tanımlamıştır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 41). Bu tanım, ahlakın toplumsal dinamikler ve kültürel süreçler ile şekillenen, sabit olmayan bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ahlakın değişken yapısı, toplumların zaman içerisindeki ihtiyaçları, normları ve değerlerine göre şekillenmesi nedeniyle oldukça önemlidir. Örneğin, belirli bir dönemde kabul gören ahlaki kurallar, başka bir dönemde veya başka bir toplumda farklı şekilde algılanabilir ve bu durum, ahlakın toplumsal ve kültürel bağlamlara olan duyarlılığını ortaya koymaktadır. Eğitim açısından ise ahlak, bireyin içinde yaşadığı toplumsal çevrenin törelerine uyma yetisi olarak ifade edilmektedir (Acat ve Aslan, 2012: 15). Bu tanım, ahlakın bireyin sosyal çevresine uyum sağlama sürecinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bireyin, içinde bulunduğu toplumsal yapının normlarına ve değerlerine uyum sağlaması, o bireyin toplumla bütünleşmesini ve toplumsal düzenin sürdürülmesini destekleyen bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Eğitim süreci, bireylerin ahlaki değerleri öğrenmeleri ve bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamaları için önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Kohlberg'e göre ahlak, iyi ve kötü, haklı ve haksız, doğru ve yanlış konularında bilinçli

yargılar sonucunda karar verme ve bu karara uygun davranış sergilemeyi kapsayan bilişsel bir yapıdır (Dilmaç, 2007: 20). Kohlberg, ahlak gelişiminin bireyin bilişsel süreçleri ile yakından ilişkili olduğunu ve bu sürecin bireyin çevresel uyaranlara verdiği tepkilerle şekillendiğini ifade etmektedir. Birey, ahlaki kararlarını verirken bu bilişsel yapıdan faydalanmakta ve bu kararları davranışlarına yansıtarak toplumsal yaşam içerisinde yer almaktadır. Kohlberg'in ahlak gelişim kuramı, bireyin ahlaki yargılarının zamanla daha karmaşık ve evrensel değerlere dayalı bir hale geldiğini öne sürmektedir. Bu bakımdan, ahlak gelişimi, bireyin toplumsal normları anlaması ve bu normlara uygun şekilde davranış sergilemesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Gülseren, 2009: 28).

Ahlak gelişimi, eğitim bilimlerinin üzerinde önemle durduğu konulardan biridir. Ahlak gelişimi, bireylerin toplum içerisindeki rolünü ve toplumsal normlara uygun şekilde hareket etmelerini sağlamayı amaçlayan bir süreçtir. Bu bağlamda, bireylerin toplum içerisinde etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir değerler sistemi oluşturmaları, ahlak gelişiminin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ahlak gelişimi, yalnızca bireyin kişisel ahlaki gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal düzenin sürdürülebilirliğini de destekleyen bir süreçtir. Bu süreçte bireyler, içinde bulundukları toplumun değerlerine uygun olarak hareket etmeyi öğrenirler ve bu da toplumun devamlılığı için önemli bir rol oynamaktadır (Hökelekli, 2011: 11). Lawrence Kohlberg ve Jean Piaget, ahlak gelişimi üzerinde bilişsel açıdan çalışmalar yaparak bu alana önemli katkılar sağlamışlardır (Meydan, 2012: 5). Kohlberg, bireylerin ahlaki gelişimini belirli aşamalara ayırarak, bu gelişim sürecinin evrensel olduğunu ve bireylerin bu aşamalardan geçerek daha karmaşık ahlaki yargılara ulaştığını ifade etmiştir (Uçan, 2006: 42). Kohlberg'in ahlak gelişim kuramı, bireylerin ahlaki yargılarının yaş ve deneyimle birlikte değişip geliştiğini ve bu süreçte bireylerin soyut ahlaki ilkeleri kavrama düzeylerinin arttığını savunmaktadır (Özensel, 2003: 85). Ona göre, ahlak gelişimi, bireylerin toplumsal normları anlaması ve bu normlara uygun şekilde davranış sergilemesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Jean Piaget ise çocukların bilişsel gelişim süreçlerini gözlemleyerek ahlak gelişimine yönelik önemli bulgular elde etmiştir. Piaget, çocukların ahlaki gelişimlerini incelerken, bu sürecin bilişsel gelişimle sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu ortaya koymuştur. Piaget'nin geliştirdiği bilişsel gelişim kuramı, ahlak gelişiminin temelini oluşturmaktadır ve bu kuram geçmişten günümüze büyük ilgi görmüştür (Kızıler ve Canikli, 2015: 54). Piaget'ye göre, çocukların ahlaki gelişimi, onların bilişsel kapasiteleri ve çevrelerinden aldıkları geri bildirimlerle şekillenmektedir. Bu süreçte çocuklar, önce otorite figürlerinin belirlediği kurallara uymayı öğrenirler, ardından

bu kuralların altında yatan prensipleri anlamaya ve kendi ahlaki yargılarını oluşturmaya başlarlar. Piaget, bu sürecin çocukların sosyal çevreleriyle etkileşimleri sonucunda geliştiğini ve ahlaki değerlere ilişkin anlayışlarının zamanla daha karmaşık hale geldiğini belirtmektedir. Kohlberg ve Piaget'nin çalışmalarından da anlaşılacağı üzere, ahlak gelişimi, bireylerin bilişsel ve duygusal gelişim süreçleriyle yakından ilişkili bir olgudur. Bireyler, ahlaki değerleri ve normları öğrenme sürecinde, bilişsel olarak bu değerlerin mantığını kavrar ve duygusal olarak bu değerlere bağlanırlar (Acun, vd., 2013: 12). Bu da ahlak gelişiminin bireyin tüm gelişim alanlarıyla entegre bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, eğitim sürecinde ahlak gelişimine özel bir önem verilmesi, bireylerin hem kendi iç dünyalarında tutarlılık geliştirmelerini hem de toplumla uyum içinde yaşamalarını sağlamaktadır. Eğitimciler, bireylerin ahlaki gelişimlerine katkıda bulunurken, onların bilişsel kapasitelerini ve duygusal gelişimlerini de göz önünde bulundurmalı, bu süreçleri destekleyici bir eğitim ortamı yaratmalıdır (Çelebi, 2018: 35).

Ahlak ve karakterle yakından ilişkili olan "erdem" ve "fazilet" kavramları da ahlakın temel unsurlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Bozkaya, 2018: 54). Erdem, birey tarafından içselleştirilmiş, toplum tarafından kabul görmüş ve genellikle ahlak ve din tarafından onaylanmış değerler bütünü olarak tanımlanmakta olup bireysel ahlak açısından önemli bir yere sahiptir (Karaca, 2019: 155). Filozofların ahlak öğretilerinin oluşmasında erdemin tanımının rolü oldukça büyüktür. Sokrates, erdemi yaşamın en büyük amacı olarak görürken, Aristo, erdemi bireyin davranışlarını aşırılığa kaçmadan, ölçülülüğü koruyarak şekillendirmesi olarak tanımlamaktadır (Eker, 2014: 36). Bu tanımlar, erdemin bireyin kendine hakim olma ve toplumla uyum içerisinde olma çabasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Değerler, bireylerin duyarlılıklarını, önceliklerini ve toplumsal kabullerini belirleyen unsurlar olarak toplumsal yapının temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Her toplum, sahip olduğu ulusal, evrensel, maddi ve manevi değerlerle varlığını sürdürmektedir. Değerlerin oluşum süreci, toplumun sağlam bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için önemli bir katkı sunmaktadır. Bu bağlamda, değerler, bireylerin yaşantılarını kolaylaştıran, diğer insanlarla sağlıklı bir şekilde ilişki kurmalarını sağlayan ve toplumsal düzenin sürdürülebilmesine katkıda bulunan kurallar olarak ortaya çıkmaktadır (Özlem, 2002: 30).

Değerin ontolojik, epistemolojik ve etik boyutları olduğu da ifade edilmektedir. Şen'e (2007: 25) göre değer, insanları kötülüklerden ve günahlardan uzak tutan inançlardır ve bu nedenle değerler, bireylerin yaşamlarını şekillendiren temel unsurlardan biridir. Ulusoy ve Dilmaç

(2012: 19) ise değeri, bireylerin, toplumun ve kurumların düşünce, tutum, davranış ve etkinliklerinde tercih edilen ve kabul gören yargılar olarak tanımlamaktadır. Değerler, bireylerin arzu edilen davranışlarını artırıp istenmeyen davranışlarını azaltarak toplumsal düzenin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum, bireyin topluma aidiyet duygusunun gelişmesine de olanak tanımaktadır. Sonuç itibarıyla, değerler, bireylerin ve toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için vazgeçilmez unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Değerler, sadece bireylerin kişisel gelişimi ve topluma entegrasyonu açısından değil, aynı zamanda toplumsal düzenin ve sürdürülebilirliğin sağlanması açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Değerlerin bireyler tarafından benimsenmesi ve bu değerlerin davranışa dönüştürülmesi, toplumun devamlılığını sağlayan ve bireylerin mutluluğunu amaçlayan bir süreç olarak görülmektedir. Bu süreç, bireylerin yaşamlarındaki tercih ve eylemlerine yön veren bir rehber niteliğindedir. Bireyler, toplumsal normlara uygun şekilde davranarak, kendi mutluluklarını ve toplumsal refahı artırma amacına hizmet etmektedir. Değerlerin benimsenmesi, bireylerin toplumla uyumlu bir şekilde yaşamasını ve toplumsal ilişkilerin istikrarlı olmasını sağlamaktadır (Kumbasar, 2011: 28) Bu bağlamda, değerler, bireylerin davranışlarını şekillendiren, toplumsal uyumu destekleyen, karşılıklı saygı ve dayanışmayı teşvik eden temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Değerlerin toplumun genelinde kabul gören ortak unsurlar olduğu, bireylerin davranışlarını şekillendiren ve toplumsal uyumu sağlayan en temel unsurlar arasında yer almaktadır. Değerler, bireylerin hem kendileriyle hem de başkalarıyla olan ilişkilerinde bir rehber işlevi görerek, toplumsal yaşamda huzurun ve adaletin sağlanmasına katkı sunmaktadır (Eker ve Yıldırım, 2017: 10). Bu nedenle, değerlerin eğitimi ve aktarımı, bireylerin toplumsal yaşama katkıda bulunan aktif ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını sağlamaktadır. Böylece değerler, bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine, toplumun genel refahını artırmalarına ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine olanak tanımaktadır (Arslanoğlu, 2005: 7). Toplumların uzun vadede sürdürülebilir bir yapıya sahip olabilmesi için değerlerin korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması büyük bir önem taşımaktadır.

2.2. Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri

Değerlerin özellikleri ve işlevleri, bireyin toplumsal yaşamda önemli bir rol üstlenmesini, toplumun genel refahına katkıda bulunmasını, toplumsal uyumu sağlamasını ve faydalı bir

birey olarak toplumsal süreçlere aktif bir şekilde katılım göstermesini mümkün kılan temel unsurlar arasında yer almaktadır (Erdal ve Yurtseven Yılmaz, 2018: 20). Değerler, bireyin yaşamındaki tüm davranışlarını yönlendiren, bireyin toplumsal sorumluluklarını belirleyen ve bu sorumlulukları yerine getirmesini teşvik eden rehber ilkeler olarak işlev görmektedir. Bu değerler, bireyin sosyal hayattaki rolünü ve diğer insanlarla olan ilişkilerini belirleyen ve düzenleyen güçlü normlar olarak, bireyin toplumsal çevresiyle uyumlu bir şekilde hareket etmesini sağlamaktadır (Bozkaya, 2018: 42). Değerler, bireyin iç dünyasında yer eden inanç sistemleriyle birleşerek, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir dayanışma ve bağlılık kaynağı haline gelmektedir. Bu bağlamda, değerler bireyin kendisine, ailesine, çevresine ve daha geniş anlamda topluma karşı sorumluluk bilinci geliştirmesini sağlayarak, bireyin sosyal hayata katılımını destekler ve toplumsal süreçlerde aktif rol almasını teşvik etmektedir. Değerlerin işlevi yalnızca bireysel davranışları yönlendirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun genel yapısının güçlenmesine, toplumsal düzenin sağlanmasına ve sürdürülebilirliğine de katkıda bulunmaktadır (Senek, 2018: 14). Bireyin değerleri içselleştirmesi, onu toplumsal yaşamda daha saygın ve etkin bir konuma getirmekte, toplumsal sorumluluklarını fark etmesini ve bu sorumlulukları gönüllü olarak yerine getirmesini sağlamaktadır. Bu süreç, bireyin sadece kendisine değil, aynı zamanda toplumun bütününe fayda sağlayacak şekilde hareket etmesine olanak tanımaktadır (Tekşan, 2012: 84). Değerlerin rehberliğinde hareket eden bireyler, toplumsal uyumun ve dayanışmanın temelini oluşturarak, toplumun barış ve huzur içinde varlığını sürdürmesine katkı sunmaktadır. Bu nedenle, değerlerin bireylerin davranışlarına yön vermesi, onları sorumluluk sahibi, etik kurallara bağlı, toplumsal normlara uygun birer birey haline getirerek, toplumun genel refahına ve sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Eğitim, yalnızca bilişsel ve teknik becerilerin geliştirilmesini amaçlayan bir süreç olarak ele alınmamalıdır; aynı zamanda kültürel değerlerin, ahlaki tutum ve davranışların bireylere kazandırılmasını sağlayan ve toplumsal dayanışmayı güçlendiren önemli bir araç olarak değerlendirilmelidir (Cihan, 2014: 431). Eğitim süreci, bireyin yalnızca bilgi ve beceri kazanmasını değil, aynı zamanda etik ve kültürel değerlerin içselleştirilmesini, bu değerlerin toplumsal yaşamda uygulanmasını da hedeflemelidir. Kültürel ve etik değerlerin eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması, toplumun sürekliliği ve gelişimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bireylerin bu değerleri benimseyerek yaşamlarında uygulaması, toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesine, toplumsal uyumun ve barışın sağlanmasına, bireyler arası ilişkilerin güçlenmesine katkı sunmaktadır (Ülken, 2001: 22).

Eğitim, bireylere sadece akademik bilgi kazandırmakla kalmamalı, onların toplumsal sorumluluklarını fark etmelerini, etik kurallara uygun şekilde davranmalarını ve toplumsal süreçlere etkin şekilde katılmalarını sağlamalıdır. Bu bağlamda, örgün eğitim kurumları ve toplumun en temel görevlerinden biri, bireylere insani değerleri benimseterek, etik ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir. Bu değerlerin bireylere kazandırılması, toplumun geleceği açısından büyük bir öneme sahiptir; zira değerlerini benimseyen bireyler, toplumsal refahın artmasına, toplumsal düzenin korunmasına ve sürdürülebilirliğine önemli katkılar sunmaktadır (Tokdemir, 2007: 32). Eğitim, bu yönüyle bireylerin sadece bilgiye dayalı birikimlerini değil, aynı zamanda ahlaki ve etik tutumlarını da geliştirmeyi hedeflemektedir; bireylerin toplumda saygın, güvenilir ve sorumluluk sahibi birer fert olarak varlık göstermesine olanak tanımaktadır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), bu görevi iki temel amaca indirgemekte; bunları akademik başarı ve temel insani değerlerin benimsetilmesi olarak tanımlamaktadır. Akademik başarı, bireyin bilgi ve beceri düzeyini artırırken; temel insani değerlerin benimsetilmesi, bireyin toplum içerisinde etik kurallara uygun bir şekilde davranmasını, topluma katkı sunmasını ve toplumla uyum içinde yaşamasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, öğrencilere yalnızca akademik bilgi kazandırmak yeterli değildir; aynı zamanda onların evrensel ve yerel değerleri benimseyerek, toplumsal yaşamda etkin rol oynayabilecek ve topluma katkı sunabilecek bireyler olarak yetiştirmeleri de eğitimin önemli bir parçasıdır (Keskin, 2008: 87). Eğitimin bu işlevi, bireyin topluma sağladığı katkıları ve bireyin toplum içindeki yerini belirleyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimin, yalnızca bireysel bilgi ve becerilerin kazanılması ile sınırlı kalmaması; aynı zamanda bireyin toplumsal yaşamda aktif bir rol üstlenmesini, topluma katkı sağlayabilecek ve toplumla uyum içinde yaşayabilecek şekilde donanımlı olmasını hedeflemesi gerekmektedir. Bu süreçte değerlerin önemi, bireyin etik, ahlaki ve kültürel değerleri içselleştirerek, bu değerler doğrultusunda topluma katkı sunmasını ve toplumun bir parçası olma bilinciyle hareket etmesini sağlamaktır. Değerler eğitimi, bireyin kendisini ve çevresini anlamlandırma sürecini desteklemekte, bireyin sosyal hayatta kendine yer edinmesini ve bu sayede toplumsal düzenin korunmasına katkıda bulunmasını mümkün kılmaktadır (Dilmaç, 1999: 47). Bu süreç, bireyin toplumsal sorumluluklarını anlamasını ve bu sorumlulukları yerine getirmesini sağlayarak, bireyin toplum içinde saygın ve etkin bir konuma sahip olmasına katkı sunmaktadır. Değerlerin içselleştirilmesi ve bu değerler doğrultusunda hareket edilmesi, bireyin toplumsal hayata katılımını ve toplumla olan ilişkilerini güçlendirmektedir. Bu durum, bireyin toplumla uyum içinde yaşamasını ve toplumsal

refahın artmasına katkıda bulunmasını sağlamaktadır (Aydın, 2011: 25). Eğitim, bu açıdan ele alındığında, bireyin hem kendine hem de topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilecek donanımda olmasını sağlayan çok yönlü bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Eğitim sürecinde, bireylere yalnızca akademik bilgi kazandırmak değil, aynı zamanda etik ve ahlaki değerlere sahip, sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirmelerine olanak tanıyacak bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu şekilde, bireylerin toplumsal hayatta karşılaşacakları zorluklara karşı hazırlıklı olmaları ve bu zorlukları etik ilkeler doğrultusunda aşmaları sağlanmaktadır (Fırat ve Mocan, 2014: 14). Değerler eğitimi, bireyin kendine ve çevresine olan duyarlılığını artırarak, bireyin sosyal ilişkilerinde daha başarılı olmasına ve toplum içerisinde etkin bir rol üstlenmesine zemin hazırlamaktadır.

Değerler eğitimi, bireylerin kendilerini ve çevrelerini anlamlandırmaları, toplumla uyum içinde yaşamaları, etik ve ahlaki açıdan donanımlı bir şekilde hareket etmeleri ve topluma katkı sunmaları açısından büyük bir önem taşımaktadır (Hökelekli, 2011: 64). Bireyin kendini anlamlandırma süreci, toplumsal değerlerin içselleştirilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Toplumsal değerlerin benimsenmesi, bireyin sosyal hayatta kendine bir yer edinmesini, toplumsal normlara uygun davranışlar geliştirmesini ve bu sayede toplumsal düzenin bir parçası olmasını mümkün kılmaktadır (Altun, 2003: 54). Değerler eğitimi, bu sürecin sistematik ve planlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamakta, bireyin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesini ve toplumla daha derin bir bağ kurmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda değerler eğitimi, bireyin sahip olduğu etik ilkeler doğrultusunda hareket etmesini, adalet, dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü ve saygı gibi temel değerlere uygun davranışlar sergilemesini teşvik etmektedir (Cihan, 2014: 15). Bu süreç, bireyin hem kendine hem de topluma karşı duyduğu sorumluluk bilincini geliştirerek, bireyin toplumda etkin, sorumluluk sahibi ve güvenilir bir birey olarak varlık göstermesine olanak tanımaktadır. Böylelikle, değerler eğitimi bireyin yalnızca kişisel gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal yapının korunmasına ve güçlendirilmesine de hizmet etmektedir (Gümüş, 2017: 4).

Değerlerin özellikleri arasında evrensel olma niteliği de bulunmaktadır. Bu evrensellik, bireyin kendi kültürel değerlerini evrensel değerlerle harmanlamasını ve farklı kültürlerle uyum içinde yaşamasını mümkün kılmaktadır (Çelebi, 2018: 27). Değerler eğitimi, bireylerin farklı kültürel değerleri tanıyarak bu değerlere saygı göstermelerini ve toplumsal farklılıklara hoşgörüyle yaklaşmalarını sağlamaktadır. Değerler eğitimi, bireylerin yalnızca kendi kültürel sınırları içinde kalmaması gerektiğini, farklı kültürel perspektiflerle etkileşim

kurarak bu zenginlikleri bir arada yaşayabilmenin önemini vurgulamaktadır (Çağlar, 2018: 71). Bu bağlamda, değerler eğitimi, bireyin sosyal hayatta karşılaşılabileceği farklılıkları anlayışla karşılamasını, empati kurmasını ve bu farklılıkları birer zenginlik olarak görmesini teşvik etmektedir. Bu süreç, bireyin yalnızca farklılıkları kabul etmekle kalmayıp, bu farklılıkları kendi kişisel gelişimine katkı sağlayacak unsurlar olarak değerlendirmesini mümkün kılmaktadır. Bireyin etik ve ahlaki değerlerle donatılması, bireyin toplum içindeki statüsünü güçlendirmekte, toplumsal ilişkilerde daha başarılı olmasını sağlamakta ve toplumda güvenilir bir birey olarak görülmesine zemin hazırlamaktadır (Elbir ve Bağcı, 2013: 25). Etik değerlere sahip bireyler, toplumda daha etkin ve saygın roller üstlenebilmekte, bu da onların sosyal katılım düzeyini artırmaktadır. Değerler eğitimi, bireylerin sahip oldukları etik ilkeler doğrultusunda topluma hizmet etme bilincini geliştirmekte ve bu bilinç doğrultusunda bireylerin toplumsal hayata aktif katılımını desteklemektedir. Bu süreç, bireylerin gönüllü faaliyetlere katılmalarını, toplumsal sorunlara duyarlılık göstermelerini ve çözüm üretme süreçlerinde yer almalarını teşvik etmektedir. Eğitim sürecinde bireylerin toplumsal değerlere uygun davranışlar geliştirmesi, toplumsal düzenin korunmasına, sürdürülebilirliğine ve toplumsal barışın sağlanmasına önemli katkılar sunmaktadır. Değerler eğitimi, bireylerin yalnızca toplumsal kurallara uymalarını değil, aynı zamanda bu kuralların içeriğini anlamalarını, toplumsal refah için bu kuralları gönüllü olarak benimsemelerini ve uygulamalarını sağlamaktadır (Gülseren, 2009: 17). Böylelikle, bireyler hem kendilerine hem de topluma karşı sorumluluk bilinciyle hareket ederek daha sağlıklı ve güçlü bir toplumsal yapı oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Her toplum, kendi kültür anlayışını zaman içerisinde geliştirerek pek çok değişime uğramış ve bu süreçte kendine özgü değerler sistemi oluşturmuştur. Toplumların tarihsel gelişim süreçleri, onların kültürel ve değerler sisteminde köklü değişimlere neden olmuş, her toplumun kendine has bir değerler bütünü geliştirmesini sağlamıştır (Kavcar, 1994: 32). Farklı tarihlerde ve farklı süreçlerden geçen toplumlar, çeşitli ihtiyaçlar ve yönelimlere sahip olmuş, bu nedenle her toplum, kendine has değerleri ve değer algısını geliştirmiştir. Toplumlar, tarih boyunca sosyal, ekonomik, politik ve kültürel değişimler yaşamış ve bu değişimler, toplumsal değerlerin oluşumunu ve dönüşümünü doğrudan etkilemiştir. (Özlem, 2002: 20). Bu değişimler, toplumların sosyal yapılarında köklü değişikliklere neden olurken, aynı zamanda yeni değerlerin ortaya çıkmasına ve mevcut değerlerin yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, toplumsal değerlerin oluşumu ve dönüşümü, toplumun genel yapısının korunması ve gelişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Toplumun varlığını

ve bütünlüğünü sürdürebilmesi, bu değerlerin benimsenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması ile mümkün hale gelmiştir. Değerlerin nesilden nesile aktarılması, toplumun kültürel mirasının korunmasını ve bu mirasın sonraki nesiller için bir rehber olmasını sağlamaktadır. Toplumsal değerlerin sürekliliği, toplumsal barışın, uyumun ve refahın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu değerlerin sürekliliği, toplumun huzur ve refah içinde varlığını sürdürebilmesinin temelini oluşturmaktadır (Türkmen, 2008: 11). Bu nedenle, her toplumun kendi değerlerini koruma, bu değerleri güçlendirme ve yeni nesillere aktarma sorumluluğu bulunmaktadır. Toplumun kültürel varlığını sürdürebilmesi, ancak bu değerlerin canlı tutulması ve gelecek kuşaklara aktarılması ile mümkün olabilir. Değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, toplumun kültürel kimliğini korumasına, toplumsal bütünlüğün sağlanmasına ve toplumsal uyumun güçlenmesine önemli katkılar sunmaktadır (Meydan, 2012: 87). Bu süreçte, eğitim kurumları ve ailelerin rolü büyük olup, değerlerin öğretilmesi ve içselleştirilmesi, toplumun sürekliliği açısından kritik bir önem taşımaktadır.

2.3. Değer Eğitimi

"Değer Eğitimi" kavramı, insanın toplumsal bir varlık olması nedeniyle bir topluma ait olma ve bu toplumun kurallarına uyma gerekliliği bağlamında çok önemli ve geniş kapsamlı bir role sahiptir. İnsan, sosyal bir varlık olduğundan dolayı bir topluma ait olma eğilimi gösterir ve bu toplumun içerisinde yaşamını sürdürmektedir (Karatay, 2007: 55). Toplumsal yaşam içerisinde, toplumun kurallarını oluşturan belirli değerlere bağlı kalmak, bireyler arası uyumun sağlanması ve toplumsal düzenin korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. Eğitim ise bu değerlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan ve toplumsal yapının devamlılığını güvence altına alan en önemli kurumsal yapı olarak işlev görmektedir. Eğitim, toplumun değerlerinin bireylere kazandırılmasında ve bu değerlerin bireylerin günlük yaşamlarına entegrasyonunda köklü ve işlevsel bir rol oynar. Bu bağlamda, toplumsal hayatın düzenlenmesinde sıkça kullanılan etik değerler, ahlâki değerler, dini değerler ve milli değerler gibi kavramların büyük bir önemi bulunmaktadır ve bu değerler, eğitim aracılığıyla geleceğin bireylerine sistemli bir şekilde aktarılmaktadır (Gülseren, 2009: 14). Bu değerlerin eğitimi, bireylerin toplumsal yaşamda aktif ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yer almasına olanak sağlar ve bu süreç, toplumsal dayanışmayı ve iş birliğini güçlendirmektedir.

İnsan, yalnızca rasyonel ve entelektüel bir varlık değil, aynı zamanda ahlâki bir varlıktır. Akıl yoluyla çevresindeki dünyayı öğrenir ve onu kendi ihtiyaçlarına uygun hale getirmektedir. Ancak bu entelektüel beceriler, tek başına insanı insan yapmaya yetmez; bunun ötesinde, bireyin ahlâki değerlerle donatılmış olması gerekmektedir (Gökçe ve Sis, 2011: 27). Ahlâki değerler, bireyin iyiyi kötüden ayırt etmesini sağlayan ve onu bir insan olarak tanımlayan temel unsurlar olarak, insanlaşma sürecinin ve bireyin manevi gelişiminin ayrılmaz bir parçasıdır (Kızıler ve Canikli, 2015: 32). Bu ahlâki değerler, bireyin yalnızca biyolojik bir varlık olmanın ötesine geçmesini sağlayarak, onu manevi ve toplumsal bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, bireyin iyiliği, saflığı, doğruluğu, adaleti, dürüstlüğü ve alçakgönüllülüğü, onun insanî niteliğini ortaya koyan ve insanı diğer varlıklardan ayıran en yüksek değerler arasında yer almaktadır. Kirschenbaum'a göre, değer eğitimlerinde bugüne kadar dört ana unsur ortaya çıkmıştır: Değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlâk eğitimi (Sırakaya, 2018: 8). Bu unsurlar, bireyin kendi değerlerini tanımasına, toplumsal normlara uygun davranışlar geliştirmesine ve ahlâki gelişimini sürdürmesine rehberlik etmektedir. Değer gerçekleştirme, bireyin kendi duygu, inanç ve önceliklerini anlamasını sağlarken; karakter eğitimi, bireyin kişilik özelliklerini geliştirmeyi ve topluma uygun bir birey olmasını amaçlamaktadır. Vatandaşlık eğitimi ise bireyin toplumsal sorumluluklarını ve haklarını öğrenmesini sağlarken, ahlâk eğitimi, bireyin etik ve ahlâki normlara uygun şekilde davranmasını teşvik etmektedir (Ülken, 2001: 27).

Değer eğitimi, toplumsal yapının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Eğitim, toplumun dinamizmini eğitsel ve kültürel açıdan geliştirmekle sorumlu olup, kuşaklar arası aktarılan ve bilimsel bir tutumu zorunlu kılan bir alan olarak değerlendirilmektedir (Adıgüzel, 2013: 22). Eğitim, insanlığın ilk dönemlerinden bu yana üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. İnsanlar, hayatta kalmak, toplumsal düzende saygın bir konuma gelmek ve toplumsal düzen içerisinde uyumlu bir şekilde yer almak amacıyla eğitimin gücüne inanmış ve bu amaç doğrultusunda sürekli çaba göstermiştir. Eğitim, sadece bireysel başarıyı değil, aynı zamanda toplumun değerlerine bağlı, etik ve ahlâki normları benimsemiş bireyler yetiştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Kolaç, 2010: 64). Eğitim süreci, bireylerin toplumun değerlerine uygun şekilde davranışlar geliştirmesine, bu davranışları içselleştirmesine ve bu sayede topluma uyum sağlamasına olanak tanımaktadır (Göldağ, 2015: 54). Bu süreçte bireyler, yalnızca bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda bu bilgileri

etik ve ahlâki bir çerçevede değerlendirme ve kullanma becerisi kazanmaktadır. Eğitim, bireylere kazandırılan bilgi ve becerilerin toplumsal ve ahlâki sorumluluk çerçevesinde nasıl kullanılacağını öğretirken, bireylerin entelektüel, duygusal ve ahlâki gelişimlerini bütüncül bir yaklaşımla destekleyen bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Eğitim, aynı zamanda bireylerin topluma aktif katılımını sağlayarak onların toplumsal sorumluluklarını ve haklarını bilmelerine ve bu çerçevede davranışlar geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Acat ve Aslan, 2012: 23). Bu nedenle eğitim, bireylerin yalnızca akademik bilgiyle donatılmasını değil, aynı zamanda onların toplumsal değerleri benimseyerek etik ve sorumluluk sahibi bireyler haline gelmesini de amaçlamaktadır. Eğitim süreci, bireyin kişisel ve toplumsal gelişimini bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, onun hem bireysel mutluluğunu hem de toplumsal refahı artırmayı hedeflemektedir (Demir ve Özdemir, 2013: 3).

Değer eğitiminin ilk ve en önemli basamağı, aile içinde başlamaktadır. Çocuk, ilk sosyal ilişkilerini kurduğu aile ortamında, gözlem ve taklit yoluyla değerleri öğrenmekte ve bu değerleri içselleştirmektedir. Aile ortamı, çocuk için hem güvenli bir sosyal öğrenme alanı hem de duygusal gelişimin en önemli kaynağıdır (Altun, 2003: 14). Güven, sevgi, hoşgörü, dürüstlük, paylaşma, saygı ve sorumluluk gibi temel değerlerin aile ortamında kazandırılması, ilerleyen süreçlerde bireyin toplumsal değerleri daha kolay benimsemesine ve bu değerleri kendi yaşamında uygulamasına olanak tanımaktadır. Aile ortamında değerlerin bu şekilde kazandırılması, çocuğun ilerleyen yaşlarda toplumla olan ilişkilerinde ahlaki bir rehber olarak işlev görecektir. İçsel bir değerler sisteminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, aile, çocuklara değerlerin kazandırılması sürecinde kritik bir role sahiptir ve bu süreç, çocuğun gelişiminde önemli ve kalıcı bir etki bırakmaktadır. Ailede başlayan bu değer eğitimi, çocuğun daha sonraki yaşamında topluma uyum sağlama sürecine güçlü bir temel oluşturmaktadır (Eker ve Yıldırım, 2017: 47). Aile, değerlerin öğrenilmesi ve içselleştirilmesi sürecinde ilk rehberdir ve bu nedenle çocuğun toplumsal değerleri benimsemesi ve bu değerleri davranışlarına yansıtması açısından büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Aile içinde kazanılan bu değerler, çocuğun yaşamında sürekli olarak rehberlik eden ve toplumsal yaşama aktif katılımını sağlayan birer dayanak noktasıdır (Göldağ, 2015: 56). Ayrıca, aile içi etkileşimler ve değer aktarımı, çocuğun kendine güven geliştirmesi, topluma aidiyet duygusu hissetmesi ve sosyal becerilerini geliştirmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Aile, değerlerin sadece öğretildiği değil, aynı zamanda yaşanarak model alındığı bir yer olduğu için, bu süreç çocuğun karakter gelişiminde de belirleyici bir rol oynamaktadır (Kumbasar, 2011: 17). Bu nedenle, ailede başlayan değer eğitimi, çocuk için

yaşam boyu sürecek bir ahlaki pusula oluşturarak, onu hem bireysel hem de toplumsal yaşamında daha donanımlı ve uyumlu bir birey haline getirmektedir.

Modern toplumlarda, değer eğitimi konusu, eğitim sistemlerinin temel amaçları arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 18. Eğitim Şurası'nda da belirtildiği gibi, değer eğitiminin toplumun her kademesinde etkin bir şekilde yer alması gerektiği vurgulanmıştır (Özensel, 2003: 22). Değer eğitimi, bireylerin hem akademik hem de ahlâki açıdan donanımlı birer birey olarak yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla eğitim sistemlerinin vazgeçilmez bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim kurumlarının temel amaçlarından biri, bireylerin yalnızca akademik bilgiyle donatılması değil, aynı zamanda toplumsal değerleri içselleştirmiş, etik ve ahlâki açıdan donanımlı bireyler olarak yetiştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, okullar, öğrencilere değerlerin aktarılması konusunda önemli bir rol oynamakta ve bu süreci sistemli bir şekilde yönetmektedir. Okullar, toplumsal değerlerin öğrencilere aktarılması ve bu değerlerin içselleştirilmesi sürecinde önemli birer eğitim merkezi olarak işlev görmektedir. Değerlerin aktarımı sürecinde, okullar yalnızca bilgi edinilen yerler değil, aynı zamanda öğrencilerin bu bilgileri etik ve toplumsal normlar çerçevesinde nasıl kullanacaklarını öğrendikleri, değerlerin günlük yaşamda uygulanmasının teşvik edildiği ortamlardır (Tekşan, 2012: 33). Eğitim kurumları, öğrencilere toplumsal değerleri kazandırmak amacıyla çeşitli programlar ve materyaller geliştirmekte, bu süreçte sivil toplum kuruluşları ve ailelerle iş birliği yapmaktadır. Bu iş birliği, değer eğitiminin toplum genelinde etkin bir şekilde uygulanmasına ve bu sürecin sürekliliğine katkı sağlamaktadır. Okullar, değerlerin içselleştirilmesi ve bu değerlerin öğrencilerin davranışlarına yansımaları açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Değer eğitimi, yalnızca teorik bilgi vermekle kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin bu bilgileri gerçek yaşamda uygulayabilmeleri için gerekli ortamları ve fırsatları sunmaktadır. Bu nedenle, okullar, değer eğitiminin kurumsallaştığı ve sistematik bir şekilde uygulandığı önemli mekânlar olarak toplumun ahlâki yapısının güçlenmesine katkı sunmaktadır (Gökçe ve Sis, 2011: 13). Okul ortamı, bireylerin etik ve ahlâki değerleri içselleştirmeleri, bu değerleri davranışlarına yansıtmaları ve toplumsal yaşama aktif katılım sağlamaları açısından son derece önemli bir öğrenme alanı sunmaktadır. Bu bağlamda, okullar, öğrencilerin bilgi ve değerlerle donatılarak toplumsal yaşama hazırlanmalarını sağlamakta ve onların topluma uyumlu, sorumluluk sahibi ve etik bireyler olarak yetişmelerine olanak tanımaktadır (Akbaş, 2004: 20). Eğitim kurumları, bu süreçte hem akademik hem de ahlâki gelişimi bir arada ele alarak, öğrencilerin entelektüel gelişimlerinin

yanı sıra onların etik değerlere sahip, sosyal sorumluluk bilinci yüksek bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır.

Eğitimde değerler eğitiminin amacı, bireyin davranışlarını değiştirerek onu topluma faydalı, etik değerlere sahip ve sorumluluk bilinci yüksek bir birey haline getirmektir. Değerler eğitimi, bireylerin kendilerini tanımasına, toplumsal değerleri benimsemesine ve bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamasına yönelik sistematik bir süreci ifade etmektedir (Erdal ve Yurtseven Yılmaz, 2018: 18). Bu bağlamda, değerler ve eğitim, birbirinden ayrılamaz bir bütün olarak değerlendirilmekte olup, eğitim süreci bireyin değerleri benimsemesini ve bu değerleri davranışlarına yansıtmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Değer eğitimi, bireyin iyi bir insan olma yolunda ilerlemesine ve topluma uyum sağlamasına katkı sunarken, aynı zamanda toplumsal dayanışmanın, iş birliğinin ve karşılıklı saygının güçlenmesine de hizmet etmektedir (Çavuşoğlu, 2017: 19). Değer eğitimi, bireylerin hem bireysel yaşamlarında hem de toplumsal yaşamlarında etik ve ahlâki normlara uygun davranmalarını sağlamayı amaçlayan çok boyutlu bir süreçtir (Fırat ve Mocan, 2014: 30). Bu süreç, bireyin kendisine ve çevresine karşı sorumluluk bilinci geliştirmesine, toplumsal normlara uygun şekilde hareket etmesine ve bu normları içselleştirmesine olanak tanımaktadır. Değerler eğitimi, bireyin sadece bilişsel gelişimini değil, aynı zamanda duygusal, sosyal ve ahlâki gelişimini de hedefleyerek, bireyin topluma faydalı bir üye olarak katılımını desteklemektedir (Özlem, 2002: 87). Bireyin kendine olan güvenini artırırken, toplumsal aidiyet duygusunu da güçlendirmekte; böylece birey, topluma karşı sorumluluklarını daha bilinçli bir şekilde yerine getirmektedir. Değer eğitimi ayrıca, bireyin etik ikilemlerle karşılaştığında doğru kararlar alabilme yeteneğini geliştirmesine ve bu kararları yaşamına yansıtmasına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, değerler eğitimi, sadece bireyin kendisi için değil, aynı zamanda toplumsal düzenin devamlılığı ve toplumsal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi açısından da vazgeçilmez bir unsurdur.

Değerler eğitimi, sadece bireyin bilişsel gelişimine değil, aynı zamanda duygusal, sosyal ve ahlâki gelişimine de büyük katkı sunmaktadır. Bireyin değerleri öğrenmesi, bu değerleri davranışlarında sergilemesi ve bu süreçte toplumsal normlara uygun hareket etmesi, bireyin topluma aidiyet duygusunu güçlendiren ve toplumsal uyumu sağlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır (Uçan, 2006: 14). Bu aidiyet duygusu, bireyin toplumsal yapı içinde kendine anlamlı bir yer bulmasını ve bu bağlamda daha etkin bir şekilde toplumsal süreçlere katılım sağlamasını mümkün kılmaktadır. Değerler eğitimi, bireyin duygusal zekâsını ve empati yeteneğini geliştirmekte, böylece bireyin hem kendisine hem de başkalarına karşı

daha duyarlı bir yaklaşım sergilemesine olanak tanımaktadır. Bu süreçte, öğretmenlerin rolü oldukça önemlidir; öğretmenler, öğrencilere değerlerin aktarılmasında ve bu değerlerin içselleştirilmesinde önemli bir rehber işlevi görmektedir (Akbaş, 2004: 31). Öğretmenler, sınıf ortamında öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine, toplumsal ve ahlâki değerleri öğrenmelerine ve bu değerleri davranışlarına yansıtma olanağına olanak tanıyan bir öğrenme ortamı yaratmalıdır. Öğretmenlerin bu süreçte öğrencilere model olması ve değerlerin aktarımını destekleyici bir tutum sergilemesi, değer eğitiminin başarısını doğrudan etkilemektedir. Öğretmenler, sadece bilgi aktaran birer eğitimci değil, aynı zamanda öğrencilerin değerleri benimsemelerinde ve bu değerleri günlük yaşamlarına entegre etmelerinde yol gösterici rehberlerdir. Bu nedenle, öğretmenler hem kendi davranışlarıyla hem de öğretim süreçlerinde kullanacakları yöntem ve tekniklerle öğrencilere örnek olmalı, değerlerin uygulanabilirliğini somutlaştırmalıdır. Öğretmenlerin öğrencilerle olan etkileşimlerinde sergiledikleri tutum ve davranışlar, öğrencilerin bu değerleri içselleştirmesinde ve günlük yaşamlarında uygulamalarında son derece etkili olmaktadır. Öğretmenler, sınıf ortamında değerlerin yaşatılması ve bu değerlerin öğrenciler tarafından benimsenmesi konusunda büyük bir sorumluluk taşımaktadır (Çağlar, 2018: 14). Bu nedenle, öğretmenlerin hem pedagojik becerileriyle hem de değer odaklı yaklaşımlarıyla öğrencilere model olmaları, değer eğitiminin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilere değerleri kazandırma sürecinde farklı öğretim teknikleri kullanmaları, bu sürecin kalıcılığını ve etkinliğini artırmaktadır. Değer eğitimi, yalnızca sınıf ortamında kalmamalı, aynı zamanda öğrencilerin sosyal yaşamlarına da yansıtılmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin toplumsal etkinliklere katılımını teşvik ederek, değerlerin okul dışındaki yaşama entegrasyonunu sağlamalı ve bu süreçte aktif bir rehberlik rolü üstlenmelidir. Bu şekilde, değer eğitimi hem sınıf içinde hem de okul dışı etkinliklerde sürekli bir öğrenme süreci olarak devam edecek, bireylerin toplumsal ve duygusal gelişimleri desteklenecektir. Sonuç itibarıyla, değer eğitimi, bireylerin toplumsal yaşamda uyumlu, sorumlu ve etik bir şekilde yer almalarını sağlayan; onların toplumsal normlara uygun davranışlar geliştirmelerine, etik ve ahlâki değerleri benimsemelerine yardımcı olan kapsamlı ve çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, bireyin hem kendi yaşamında hem de toplumla olan ilişkilerinde bir rehber işlevi görmekte, bireyin içsel motivasyonunu güçlendirmekte ve toplumsal düzenin ve uyumun sağlanmasına önemli katkılar sunmaktadır (Eker ve Yıldırım, 2017: 32). Değerlerin eğitimi, bireyin manevi ve ahlâki gelişimini desteklerken, aynı zamanda toplumun sürdürülebilirliğine, kültürel değerlerin korunmasına

ve kuşaklar arası değer aktarımının sağlanmasına hizmet etmektedir. Bu nedenle, değerler eğitimi, eğitim sistemlerinin vazgeçilmez ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekte, bu süreçte aile, okul ve toplumun iş birliği içinde hareket etmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Hökelekli, 2011: 20). Eğitim kurumlarının, bireylere evrensel ve yerel değerleri kazandırarak, onların topluma faydalı, etik ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerini sağlama görevi, toplumsal yaşamın sürdürülebilirliği, bireylerin mutluluğu ve toplumsal barışın sağlanması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, değerler eğitimi, bireyin hem kendisiyle hem de toplumla olan ilişkilerini düzenleyen, toplumsal uyumun sürekliliğini destekleyen ve bireylerin topluma etkin bir şekilde katılımını sağlayan temel bir yapı taşıdır (Kulaksızoğlu ve Dilmaç, 2000: 18). Eğitim sistemi, bireylere etik ve ahlâki değerleri kazandırarak, onların topluma uyumlu, sorumluluk sahibi ve etik bir şekilde katılmalarını sağlamakta ve bu süreçte bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine, toplumsal refahın artmasına ve bireysel mutluluğun sağlanmasına olanak tanımaktadır (Şen, 2007: 65). Değerlerin aktarımı sürecinde aile, okul ve toplumun bir bütün olarak iş birliği içinde hareket etmesi, bu sürecin başarısını, toplumsal dayanışmayı ve refahı artıran en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, değerler eğitimi, bireylerin topluma aidiyet duygusunu güçlendiren, toplumsal düzeni sağlamlaştıran ve bireyin yaşamında etik ve ahlâki değerlerin kalıcı hale gelmesini sağlayan temel bir eğitim sürecidir.

2.4. Değer Eğitiminde Yaklaşımlar

Değer eğitiminde farklı yaklaşımlar, evrensel değerlerin öğretiminde izlenecek yöntem ve hangi boyutlara daha fazla önem verileceği konusunda ortaya çıkan çeşitli görüşlerle şekillenmiştir (Şen, 2017: 21). Değerlerin bireylere aktarılmasında evrensel değerlerin önemi konusunda genel bir fikir birliği bulunsa da, bu değerlerin hangi yöntem ve tekniklerle aktarılacağı ve hangi boyutların öne çıkarılacağı hususunda farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu çeşitli yaklaşımlar, çocukların farklı değerleri içselleştirmeleri için çeşitli yollar sunmakta ve böylece eğitim sürecinde öğrencilerin toplumsal normlara uygun bireyler olarak yetişmelerini amaçlamaktadır (Lickona, 1991: 22). Değerlerin bireylere aktarılmasında kullanılan bu yaklaşımlar, değerlerin toplum içerisinde benimsenmesi ve bireylerin kişisel ve toplumsal yaşamlarına entegre edilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Şahin, 2022: 65).

Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı, yetişkinlerin çocuklara ahlaki değerleri doğrudan

ve açık bir şekilde aktarma sorumluluğunu vurgulayan bir yaklaşımdır (Lickona, 1991: 30). Bu yaklaşım, otoritenin belirlediği kurallara uyumun önemini öne çıkarmakta ve çocuklara değerleri sezdirme ya da buldurma yoluyla değil, açık bir anlatımla aktarılması gerektiğini savunmaktadır. Tümdengelimci bir yaklaşımla hareket eden bu modelde, öncelikle genel değer bilgileri verilmekte ve daha sonra bu bilgiler ayrıntılandırılarak somut örneklerle desteklenmektedir (Şen, 2007: 11). Bu yöntemde otoritenin ve öğretmenin rolü oldukça büyüktür; öğrencilere verilen bilgilerin anlaşılır kılınması ve değerlerin öğrencilerin zihnine kazandırılması bu sürecin temel amaçlarındandır. Bu yaklaşım, öğrencilere değerlerle ilgili bilgi kazandırmak konusunda etkili olsa da, öğrencilerin tutum ve becerilerini geliştirme konusunda aynı derecede etkili olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle, bu yaklaşım, genellikle değerlere ilişkin temel bilgilerin verilmesi, öğrencilerin bu bilgileri özümsemesi ve bu süreçte öğrencilere rehberlik edilmesi amacıyla kullanılır. Değerlerin bu şekilde doğrudan aktarımı, öğrencilerin davranışlarının şekillendirilmesinde ve toplumda kabul gören ahlaki normların benimsenmesinde belirli bir rol oynamaktadır (Apaçık, 2018: 23). Bu yaklaşımla, değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde otoritenin merkezi bir rol oynadığı, öğrencilerin ise bu değerleri pasif bir şekilde kabul ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda, doğrudan öğretim yaklaşımının öğrencilerin değerleri içselleştirme sürecinde daha sınırlı bir etkiye sahip olduğu, bunun yerine bilgi aktarımının ağırlık kazandığı bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu durum, öğrencilerin değerleri anlamaları ve bu değerlere uygun davranışlar geliştirmeleri konusunda eksiklikler yaratabilmektedir. Bu nedenle, doğrudan öğretim yaklaşımının, diğer yaklaşımlarla birlikte kullanıldığında daha etkili sonuçlar verebileceği, öğrencilerin hem değerler hakkında bilgi sahibi olmaları hem de bu değerleri davranışlarına yansıtmaları için destekleyici yöntemlerle birleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Nucci, 2001: 57).

Değer analizi yaklaşımı, öğrencilerin sosyal sorunlar karşısında akıl yürütme ve mantıklı kararlar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Narvaez ve Lapsley, 2008: 54). Bu yaklaşımda, öğrencilere sosyal bir sorun içeren yaşanmış ya da yaşanabilecek bir olay sunularak, bu olayın çözülmesi üzerine odaklanılmaktadır. Öğrencilerden, olayın farklı yönlerini değerlendirmeleri, çeşitli seçenekleri analiz etmeleri ve aldıkları kararın doğruluğunu kanıtlamaları beklenmektedir (Kilpatrick, 1992: 20). Bu süreçte öğrenciler, benzer durumlarla başa çıkma becerisi kazanmakta ve sosyal olaylar karşısında daha bilinçli kararlar verebilecek seviyeye gelmektedir. Değer analizi yaklaşımı, öğrencilere empati kurma, farklı bakış açılarını anlama ve başkalarının değerlerine saygı gösterme becerilerini

kazandırma konusunda da önemli bir katkı sağlamaktadır (Hökelekli, 2011: 31). Bu yaklaşım, öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirirken aynı zamanda, çatışma ve belirsizlik durumlarında etkili çözümler bulma yeteneğini de artırır. Öğretmenin süreci etkin bir şekilde yönetmesi, öğrencilerin farklı bakış açıları arasında denge kurmalarına ve doğru karara ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda değer analizi yaklaşımı, bireylerin toplumda karşılaşabilecekleri karmaşık durumlarla başa çıkma ve sosyal değerleri içselleştirme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. (Leming, 1997: 9). Ayrıca, bu yaklaşım, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine, olayları farklı açılardan değerlendirebilmelerine ve bu süreçte mantıklı çıkarımlar yapabilmelerine imkân tanımaktadır. Değer analizi süreci, öğrencilerin kendi düşüncelerini ve duygularını ifade etmelerini, karşılaştıkları sosyal sorunlarla ilgili olarak empati geliştirmelerini ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmalarını teşvik etmektedir (Arthur, Powel ve Lin, 2012: 32). Öğretmen, bu süreçte rehberlik ederek öğrencilerin kendi değerleriyle başkalarının değerleri arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmakta ve bu sayede öğrencilerin sosyal ilişkilerinde daha anlayışlı ve duyarlı bireyler olarak gelişmelerine katkıda bulunmaktadır. Değer analizi yaklaşımı, öğrencilerin ahlaki muhakeme yeteneklerini geliştirmelerini ve karmaşık sosyal olaylara yönelik etkili çözümler bulmalarını sağlayarak, onların toplumsal yaşama daha aktif ve duyarlı bir şekilde katılmalarını desteklemektedir (Erdem, 2003: 32).

Değer eğitiminde bütüncül yaklaşımlar, karakter eğitimi ve adil topluluk okulları gibi yaklaşımları içermekte ve okul hayatı ile okul kültürünün öğrencilere toplumsal değerlerin kazandırılmasındaki önemine vurgu yapmaktadır (Kohlberg, 1984: 14). Karakter eğitimi, öğrencilere temel insani değerleri kazandırmak, bu değerlere duyarlı olmalarını sağlamak ve bu değerleri davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma amacı taşımaktadır (Battistich, vd., 1991: 8). Thomas Lickona tarafından geliştirilen bu yaklaşım, öğrencilerin etik değerleri benimsemeleri ve bu değerleri yaşamlarına yansıtma konusunda okul ve öğretmenlerin önemli bir rol üstlenmesi gerektiğini savunmaktadır (Althof ve Berkowitz, 2006: 7). Bu yaklaşımda, öğrencilere iyiyi bilme, iyiyi sevmek ve iyiyi yapma üzerine eğitim verilirken, okul ortamının ve öğretmenlerin rol model olma niteliği ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilere ahlaki değerleri aktarmak için örnek verme, açıklama, deneyim sağlama ve beklenen düzeyi gösterme gibi yöntemler kullanması bu yaklaşımın önemli unsurları arasındadır. Karakter eğitimi, öğrencilerin değerleri yalnızca teorik olarak öğrenmeleri değil, aynı zamanda bu değerleri davranışlarına da yansıtma

hedeflemektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin ahlaki gelişimlerine yönelik çeşitli etkinlikler ve uygulamalar, onların değerleri daha derinlemesine anlamalarını ve bu değerlerle uyumlu bir yaşam tarzı benimsemelerini sağlamaktadır (Dilmaç, 2007: 14). Okulun sosyal ortamı ve öğretmenlerin rehberliği, karakter eğitiminde önemli bir rol oynamakta ve öğrencilerin değerlerle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Karakter eğitimi yaklaşımı, öğrencilerin yalnızca ahlaki bilgileri öğrenmekle kalmayıp, bu bilgileri günlük yaşamlarına yansıtmaları için gerekli becerileri de kazanmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, karakter eğitimi, öğrencilerin ahlaki değerleri içselleştirmeleri, bu değerlere uygun davranışlar sergilemeleri ve toplum içerisinde sorumlu bireyler olarak hareket etmeleri sürecinde önemli bir rehberlik sunmaktadır (Smetana, 2006: 42). Okulun genel atmosferi, öğrencilerin bu değerlere uygun bir şekilde yetişmelerini desteklemekte ve öğretmenlerin rehberlik rolü, öğrencilerin değerlerle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde temel bir yapı taşı olarak kabul edilmektedir. Karakter eğitimi, öğrencilerin etik değerlere sahip, topluma duyarlı ve sorumlu bireyler olarak gelişmelerini hedefler ve bu sürecin her aşamasında öğrencilerin desteklenmesini öngörmektedir (Carr, 2005: 97). Lawrence Kohlberg tarafından geliştirilen adil topluluk okulları yaklaşımı da bütüncül yaklaşımlar arasında yer almaktadır ve bu yaklaşım, okulların öğrencilerin adaleti yaratma konusunda aktif roller oynamalarını teşvik eden yapılar haline getirilmesini savunmaktadır (Peterson ve Warwick, 2014: 60). Kohlberg, öğrencilerin ahlaki muhakeme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamış ve bu doğrultuda, okullarda demokratik bir ortam yaratılmasının önemine vurgu yapmıştır. Adil topluluk okulları, öğrencilerin karar alma ve süreçleri yürütme konusunda aktif rol aldıkları, sorumlulukların paylaşıldığı ve demokratik değerlerin benimsendiği bir okul yapısını ifade etmektedir. Bu okullar, öğrencilere adalet, eşitlik ve demokrasi gibi değerleri kazandırma konusunda önemli bir katkı sağlamakta ve toplumsal yaşamda çatışma ve sorunlarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Smetana, 2006: 6). Bu yaklaşımda, öğrencilerin okuldaki tüm süreçlere dahil edilmesi ve karar alma süreçlerinde etkin rol oynaması, onların demokratik değerleri içselleştirmelerini ve bu değerlerle uyumlu davranışlar sergilemelerini sağlar. Bu okullarda, öğrencilerin adil ve eşitlikçi bir toplum oluşturma konusunda aktif katılım göstermeleri teşvik edilmekte ve bu sayede öğrencilerin sosyal sorumluluk bilinci geliştirmeleri hedeflenmektedir. Adil topluluk okulları yaklaşımı, öğrencilerin demokratik değerlerle donanmış, toplumsal sorunlara duyarlı ve çözüm odaklı bireyler olarak yetişmelerine katkı sunmaktadır (Nucci, 2001: 18). Ayrıca bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca demokratik

değerleri öğrenmeleri değil, aynı zamanda bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamaları ve toplumsal sorunlara yönelik çözüm bulma becerilerini geliştirmeleri için de önemli bir fırsat sunmaktadır. Öğrencilerin okul topluluğundaki her bireyin görüşlerine saygı duymayı öğrenmeleri, farklı bakış açılarını dikkate almaları ve bu doğrultuda kararlar almaları, onların hem kişisel gelişimlerine hem de toplumsal yaşama katkıda bulunmalarına olanak tanımaktadır (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 21). Bu okullar, öğrencilerin demokratik süreçlere aktif katılımlarını teşvik ederek onların toplumda adalet, eşitlik ve insan hakları gibi değerlere uygun davranışlar sergilemelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Böylelikle, adil topluluk okulları yaklaşımı, öğrencilerin demokratik değerleri içselleştirmelerini ve bu değerlerle uyumlu bir yaşam sürdürmelerini desteklemektedir.

Değer gerçekleştirme yaklaşımı, öğrencilerin kendi değerlerini fark etmeleri ve bu değerleri yaşamlarına yansıtmaları konusunda onlara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır (Lickona, 1991: 29). Bu yaklaşımda öğretmenin rolü, öğrencilerin kendi yaşamlarının anlamını bulmalarına yardımcı olmak, onların yaşam becerilerini geliştirmelerini desteklemek ve bu sürecin her aşamasında rehberlik sağlamaktır. Değer gerçekleştirme süreci, bireyin kendi değerlerini tanıması, bu değerleri bilinçli olarak seçmesi ve yaşamına entegre etmesi üzerine kuruludur (Narvaez ve Lapsley, 2008: 10). Öğrencilerin kendilerine ait değerleri keşfetmeleri, bu değerleri içselleştirmeleri ve hayatlarında uygulamaları sürecinde öğretmen, onları desteklemekte ve yönlendirmektedir. Değer gerçekleştirme, bireyin kendine güvenini artırmakta ve kendi değerlerine uygun bir yaşam sürdürmesini sağlamaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin yaşam becerilerini geliştirerek toplumda etkin ve sorumlu birer birey olmalarına katkı sunmaktadır. Öğretmenin rehberliğinde öğrenciler, kendi değerleri üzerine düşünmekte, bu değerlerin günlük yaşamlarında nasıl uygulanabileceğini keşfetmekte ve bu doğrultuda kararlar alarak değerlerini gerçekleştirmektedir. Bu sürecin sonunda, öğrenciler hem kendileriyle barışık hem de toplumsal değerlerle uyum içinde yaşayan bireyler olarak yetişmektedirler (Berkowitz ve Bier, 2004: 30). Değer gerçekleştirme yaklaşımı, öğrencilerin kendi değerlerini oluşturma ve bu değerleri uygulama süreçlerinde aktif rol almalarını sağlamakta, bu süreçte öğretmenlerin rehberliği ise öğrencilerin değerlerini fark etmeleri ve bu değerlerle uyumlu bir yaşam sürdürmeleri konusunda önemli bir destek sunmaktadır (Arthur, Powell ve Lin, 2012: 84). Bu yaklaşım, bireylerin kendilerini tanımalarına, güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine, kendi değerlerini belirlemelerine ve bu değerlerle uyumlu bir yaşam tarzı benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Değer gerçekleştirme sürecinde, öğrencilerin yaşam

becerileri geliştirilirken, aynı zamanda onların toplumsal sorumlulukları ve etik değerlerle uyumlu bir birey olmaları hedeflenmektedir (Peterson ve Warwick, 2014: 6). Bu kapsamda, değer gerçekleştirme yaklaşımı, bireylerin hem kendilerine hem de topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine olanak tanımakta ve bu süreçte öğretmenlerin rehberliği öğrencilerin her aşamada desteklenmesini sağlamaktadır (Sarı, 2007: 40).

2.5. Mizah

Mizah, bireylere ve toplumlara farklı bir bakış açısı sunarak günlük gerçeklikleri yeniden yorumlama olanağı sağlayan, hem güldüren hem de düşündüren bir ifade biçimidir. Toplumsal eleştiri aracı olarak kullanılan mizah, bireylerin olaylara farklı perspektiflerden bakmasını sağlar. Eker'in (2009) ifadesiyle, "mizah, kimi zaman eğlendirici, kimi zaman sorgulayıcı, kimi zaman da acımasızca yapılan, keskin zekânın sessiz zaferidir." Bu tanım, mizahın yalnızca yüzeysel bir eğlence aracı olmadığını, toplumsal yapıyı eleştiren ve sorgulayan derin bir anlatım biçimi olduğunu vurgulamaktadır.

Tarih boyunca mizah, otoriteye karşı bir muhalefet aracı olarak kullanılmış, bireylerin baskıya karşı seslerini duyurmalarına katkı sağlamıştır (Eker, 2009: 65). Toplumun genelinde kabul gören normları ve iktidarın dayattığı sınırları sorgulama işlevi görerek adaletsizlikleri görünür kılmıştır. Çetinkaya'ya (2006) göre mizah, yaşanan olayları bazen doğrudan, bazen dolaylı bir şekilde sunarak geleceğe ışık tutan bir anlatım türüdür. Bu yönüyle mizah, bireyleri pasif izleyiciden aktif düşünür ve sorgulayıcı bireyler hâline getiren güçlü bir araçtır (Güler ve Güler, 2010: 5). Mizah kavramı, Batı dillerinde *humour* kelimesiyle karşılanmış olup, Fransızca'daki *humeur* (mizaç, huy) sözcüğünden türemiştir. Zamanla ruhsal neşe ve şaka anlamlarında kullanılan bu kavram, mizahın zengin anlam dünyasına katkıda bulunmuştur (Işık ve Kolçak, 1953: 20). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat'te ise mizah, şaka, latife ve eğlence olarak tanımlanmış; mizah yazarı anlamına gelen "mizah-nüvis" terimi, "eğlenceli yazı yazar" olarak ifade edilmiştir (Kılınç, 2008: 11). Bu tanımlar, mizahın farklı kültürel ve tarihsel bağlamlarda değişen işlevlerini göstermektedir. Eski Türk edebiyatında mizah doğrudan tanımlanmamış olsa da, *Divanü Lügat-it-Türk*'te "gülmek" ve "alay etmek" gibi mizahla ilgili terimlere rastlanmaktadır. Örneğin "elikledi" kelimesi "alay etmek" anlamında, "köğ" ise şehir halkı arasında mizahi olayları ifade etmek

için kullanılmıştır (Kortantamer, 2007: 54). Bu örnekler, mizahın kültürel bir miras olarak nesilden nesile aktarıldığını ortaya koymaktadır.

Mizahın edebiyattaki geniş yer tutması, onu yalnızca eğlence değil, toplumsal eleştiri ve düşünsel bir ifade biçimi olarak ele almamızı gerektirmektedir. Aziz Nesin, mizahı "insanı sağlıklı bir şekilde güldürebilen her şey" olarak tanımlayarak onun çok boyutluluğuna dikkat çekmiştir (Koastler, 1997: 20). Benzer şekilde, Turhan Selçuk da mizahın yalnızca güldürü olmadığını, aynı zamanda eleştirel ve düşünsel yönleri barındırdığını belirtmiştir (Nesin, 2002). Mizahın gülme ile olan bağı tarih boyunca filozoflar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Henri Bergson, gülmenin insan deneyimine özgü olduğunu ve toplumsal uyumu sağlayan bir mekanizma işlevi gördüğünü savunurken (Oruç, 2010: 34), Eflatun, gülmenin mantıksal düşünceyi zayıflattığını ve bireyin kişiliğini olumsuz etkileyebileceğini ileri sürmüştür (Toçuoğlu, 2007: 2). Bu farklı yaklaşımlar, mizahın hem bireysel hem de toplumsal etkilerini anlamada önemli ipuçları sunmaktadır. Mizah, farklı coğrafya ve kültürlerde çeşitli şekillerde ortaya çıkmış, her dönemde ait olduğu toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasî yapısını yansıtmıştır. Orta Çağ'da Hristiyan dünyasında mizah ve gülme yasaklanırken, İslam dünyasında alaycı gülmeğe mesafeli, neşeli gülüşe ise daha ılımlı bir yaklaşım benimsenmiştir (Nesin, 2001: 32). Bu farklı tutumlar, mizahın kültürel bağlama göre değişen işlevlerini ortaya koymaktadır. Orta Çağ'da sembolik anlatımlarla kendini gösteren mizah, Rönesans ve Reform hareketleriyle birlikte Avrupa'da daha özgür bir anlatım biçimi kazanmış, toplumsal eleştiri aracı olarak daha güçlü bir yer edinmiştir.

Osmanlı Dönemi'nde mizah, saray çevresinde sınırlı kalsa da halk arasında geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Halk edebiyatındaki masallar, fıkralar, Karagöz, orta oyunu ve meddah geleneği, mizahın toplumsal eleştiride ve halkın düşüncelerini ifade etmesinde önemli bir araç olmasını sağlamıştır (Kılınç, 2008: 10). Mizah, bu süreçte halkın sesini duyurmasına aracı olmuş ve sosyal yapıdaki aksaklıkları dile getiren bir ifade biçimi olarak işlev görmüştür (Oruç, 2006: 24). Mizahın sanatta ve toplumda oynadığı rol üzerine düşünen Bergson, mizahın bireyleri topluma uyumlu hâle getiren bir anlatım biçimi olduğunu belirtmiştir (Usta, 2005: 54). Aynı zamanda, bireylerin olaylara farklı açılardan bakmalarını sağlayarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği de vurgulanmaktadır (Öngören, 1983: 2). Mizah, sadece güldürmeye yönelik bir araç değil; düşündürten, eleştiren ve toplumsal olayları sorgulatan bir anlatım biçimi olarak varlığını sürdürmektedir. Bireyler ve toplumlar üzerinde etkili bir ifade aracı olan mizah, tarih boyunca değişerek ve dönüşerek kendine

özgü bir niteliğe bürünmüştür (Nieuwendijk, 2004: 114). Toplumsal olaylara duyarlılığı artırma ve eleştirel düşünmeyi teşvik etme işleviyle, bireylerin farkındalık kazanmalarına ve bilinçli bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır (Güler ve Güler, 2010: 52). Özellikle sanat ve edebiyat alanında güçlü bir araç olarak kullanılan mizah, toplumsal sorunları eleştirel bir bakış açısıyla sunarak bireyleri düşünmeye ve çözüm arayışlarına yönlendirmiştir (Paulos, 2003: 33). Bu yönüyle mizah, yalnızca bireylerin günlük yaşamına neşe katmakla kalmamış, toplumsal değişimin de önemli bir unsuru olmuştur.

Mizah, tarihin her döneminde insanın yaşamını anlamlandıran, ona farklı bakış açıları sunan ve toplumsal yaşamı sorgulayan güçlü bir ifade biçimi olmuştur. Batı ve Doğu toplumlarında, gündelik yaşamı ve toplumsal yapıları anlamlandırmada önemli bir rol oynayan mizah, bireylerin eleştirel bakış açıları geliştirmelerine katkı sağlamıştır (Yardımcı, 2010: 74). Sadece güldüren bir araç olmanın ötesinde, bireyleri düşünmeye teşvik eden ve toplumsal olayları analiz etmeye yardımcı olan bir anlatım tarzı olarak varlığını sürdürmüştür. Mizahın toplumsal yapı üzerindeki etkisi, sanat ve edebiyat alanında da güçlü bir araç olarak kullanılmasını sağlamıştır. Eleştirel bir bakış açısıyla sunulan eserlerde, toplumsal yapılar sorgulanmış ve bireylerin bu yapılardaki rollerini fark etmeleri sağlanmıştır (Koastler, 1997: 65). Bu yönüyle mizah, yalnızca eğlence değil, bireylerin ve toplumların düşünsel ve kültürel gelişimine katkı sağlayan bir unsurdur. Mizah, birey ve toplum arasındaki ilişkiyi ele alarak, bireylerin hem kendilerini hem de çevrelerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Olaylara farklı açılardan bakma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme sürecinde önemli bir araç olmayı sürdüren mizah, geçmişten günümüze önemini korumuş ve gelecekte de toplumların gelişiminde etkili olmaya devam edecektir (Işık ve Kolçak, 1953: 54).

2.6. Mizah Türleri ve Toplumsal Rolü

Mizah, tarih boyunca toplumsal yapılar ve kültürel dinamiklerle iç içe gelişmiş, eleştiri, eğlence, sosyal bağları güçlendirme ve eğitim gibi birçok işlev üstlenmiştir. Sözlü, yazılı, görsel ve sahne sanatları gibi farklı biçimlerde ortaya çıkan mizah, bireylerin gündelik dertlerinden uzaklaşmasına, olaylara farklı bir perspektiften bakmasına olanak tanırken, toplumsal eleştirinin de güçlü bir aracı olmuştur (Nesin, 2001: 11). Karikatürler, mizah

dergileri ve skeçler gibi içerikler, toplumsal yapıları ve politikaları eleştirmek için etkili bir zemin sunarak farkındalığı artırmaktadır (Paulos, 2003: 32). Mizah, yalnızca eğlence aracı değil, aynı zamanda politik ve toplumsal eleştirinin de bir ifadesidir. Tarih boyunca otoriteye karşı direnişin bir aracı olmuş, toplumsal adaletsizlikleri görünür kılarak bireyleri sorgulayıcı bir bakış açısına yönlendirmiştir (Usta, 2005: 54). Bu bağlamda mizah, baskıya karşı bir direniş biçimi olarak değerlendirilebilir; bireyleri pasif bir izleyici olmaktan çıkarıp aktif bir katılımcı hâline getirmiştir (Oruç, 2006: 40). Böylece mizah, toplumların dönüşüm süreçlerinde önemli bir rol oynayarak adaletsizliklerin ve eşitsizliklerin tartışılmasını sağlamıştır (Nieuwendijk, 2004: 33).

Mizah, toplumsal bağları güçlendiren bir işlev de üstlenmektedir. Ortak espriler ve mizahi paylaşımlar, gruplar arasındaki dayanışmayı artırarak sosyal uyumu pekiştirmekte, bireylerin ortak değerler etrafında birleşmesine katkı sağlamaktadır (Yardımcı, 2010: 6). Ayrıca, stres ve gerginliği azaltarak psikolojik rahatlama sağlaması, mizahın bireysel mutluluğu artıran ve toplumsal barışı destekleyen önemli bir unsur olmasını sağlamaktadır (Kılınç, 2008). Mizah, eğitimde de etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Mizahi anlatımlar, öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeyi kolaylaştırmakta, soyut ve karmaşık konuların anlaşılmasını desteklemektedir (Kortantamer, 2007: 19). Ayrıca, mizahın toplumsal normları sorgulayıcı veya pekiştirici etkileri de bulunmaktadır. Politik doğruculuk ve ofansif mizah gibi konular üzerinden yapılan çalışmalar, mizahın sosyal eşitsizlikleri hem eleştirme hem de yeniden üretme potansiyelini ortaya koymaktadır (Güler ve Güler, 2010: 8). Bu nedenle, eğitici mizahın dikkatli kullanımı, öğrenciler arasında empati geliştirilmesine ve farklı perspektiflerin anlaşılmasına katkı sağlayarak daha kapsayıcı bir öğrenme ortamı yaratabilir.

Mizah, toplumsal eleştirideki rolü ve bireylerin olaylara karşı farkındalık kazanmalarındaki etkisi nedeniyle, sanat ve edebiyat alanında da önemli bir yer edinmiştir. Mizahi içerikler, edebî eserlerde, tiyatro oyunlarında, sinema filmlerinde ve televizyon programlarında toplumsal sorunları ele almak, bu sorunları eleştirel bir bakış açısıyla sunmak ve bireyleri bu sorunlar üzerine düşünmeye teşvik etmek amacıyla kullanılmıştır (Öngören, 1983: 78). Bu bağlamda mizah, toplumsal eleştirinin bir aracı olarak sadece bireylerin günlük yaşamlarına neşe katmakla kalmamış, aynı zamanda toplumun yapısal sorunlarını görünür hale getirmiş ve bu sorunlara yönelik çözüm arayışlarına ilham vermiştir. Mizah, edebiyat ve sanatın çeşitli dallarında yer alan güçlü bir anlatım biçimi olarak, toplumsal değişim ve dönüşüm

süreçlerine katkı sunmuş ve bu süreçlerde önemli roller üstlenmiştir (Usta, 2005: 13). Mizahın sanatta kullanımı, bireylerin estetik deneyimlerini zenginleştirerek, onların toplumsal gerçekliklere farklı bir perspektiften bakmalarını sağlamış ve bu gerçeklikleri sorgulamalarına olanak tanımıştır (Paulos, 2003: 46). Edebiyat ve sanat yoluyla mizah, bireylerin düşünce dünyasını genişletmiş ve onların farklı bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Bu süreçte mizah, sanatın toplumsal işlevlerini yerine getirmesine de katkı sağlamış ve toplumsal eleştirinin daha geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılmıştır (Smetana, 2006: 14). Sonuç itibarıyla mizah, bireylerin günlük yaşamlarına eğlence katmanının ötesinde, toplumsal yapıları eleştiren, bireyler arasındaki bağları güçlendiren ve eğitici bir işlev gören çok yönlü bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mizah, toplumların eleştirel düşünme becerisini geliştirme, dayanışmayı artırma ve bireysel rahatlama sağlama gibi ihtiyaçlarına cevap veren dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumsal yapıların ve kültürel dinamiklerin etkisiyle değişim ve dönüşüm gösteren mizah, insanlık tarihinin her döneminde farklı işlevler üstlenmiş ve bu çok yönlü olguyu anlamaya yönelik akademik çalışmalar, mizahın toplumsal rolüne dair önemli katkılar sunmuştur (Kılınç, 2008: 54). Mizah, bireylerin olaylara farklı açılardan bakmalarını sağlayarak onları pasif izleyicilerden, aktif düşünürlere ve sorgulayıcılara dönüştüren güçlü bir araç olmaya devam etmektedir. Böylece mizah, geçmişten bugüne toplumsal yapılar ve bireyler arasındaki ilişkileri şekillendiren, onları eleştiren ve geliştiren bir ifade biçimi olarak varlığını sürdürmektedir (Nesin, 2001: 97). Mizahın bu çok boyutlu yapısı, onun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Toplumların kendini ifade etme, eleştirel düşünme, dayanışma ve değişim ihtiyacını karşılayan mizah, gelecekte de bu işlevlerini sürdürecektir ve insanlığın ortak kültürel mirasında önemli bir yer edinmeye devam edecektir (Leming, 1997: 88).

2.7. Mizah ve Değer Eğitimi

Mizah, tarih boyunca toplumsal yapılar ve kültürel dinamiklerle derin bir ilişki içinde gelişmiş, bireyler ve toplumlar için farklı anlamlar taşıyan çok yönlü bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır (Türkmen, 2000: 4). Bu olgu, toplumsal eleştiri, eğlence, sosyal bağları güçlendirme ve eğitim gibi birçok alanda önemli roller üstlenmiş, insanlığın tarihsel süreçlerinde değişen ve dönüşen bir nitelik sergilemiştir. Sözlü, yazılı, görsel ve sahne

sanatları gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkan mizah, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde geniş bir ifade alanı sunmaktadır. Bu çok boyutluluk, mizahın toplumsal süreçlerde ne kadar önemli ve etkili olduğunu gözler önüne sermektedir (Gürel, 1994: 64). Özellikle sözlü mizah, günlük yaşamın esprili bir şekilde yeniden yorumlanmasını sağlayarak bireylerin gündelik dertlerinden uzaklaşmasına, olaylara mizahi bir pencereden bakabilmesine olanak tanımaktadır (Sanders, 2001: 54). Yazılı ve görsel mizah ise, toplumsal eleştirinin ve farkındalığın artırılmasında etkili bir araç olarak işlev görmektedir. Karikatürler, mizah dergileri, skeçler ve benzeri yazılı veya görsel mizahi içerikler, toplumsal yapıları, politikaları ve kültürel normları eleştirmek için güçlü bir zemin sunmaktadır. Bu eleştirel bakış, toplumsal farkındalığı artırarak bireylerin ve grupların mevcut düzenle ilgili daha bilinçli bir tutum sergilemelerine katkı sağlamaktadır (Bergson, 1997: 18).

Mizah, sadece bireysel gülmeyi hedefleyen bir eğlence aracı olmanın ötesinde, toplumsal ve politik boyutları olan güçlü bir ifade biçimidir. Tarih boyunca, mizahın toplumsal rolleri arasında eleştiri ve direnç gösterme öne çıkmıştır. Toplumsal yapılar, kültürel normlar ve politikalar mizah yoluyla eleştirilmiş, bu eleştiriler genellikle otoriteye ve statükoya karşı durmanın bir yolu olarak kendini göstermiştir (Morreall, 1997: 22). Mizah, hem güldürme hem de düşündürme işleviyle bireyleri ve toplumları mevcut düzeni sorgulamaya ve eleştirel bir gözle değerlendirmeye teşvik etmektedir. Karikatürler ve mizah dergileri, özellikle otoriteye karşı ses yükseltme, toplumsal adaletsizlikleri görünür kılma ve güç sahiplerini sorgulama amacıyla önemli araçlar olarak kullanılmıştır. Bu yönüyle mizah, baskıya karşı bir direniş biçimi olarak değerlendirilebilir; zayıfın güçlüye karşı kazandığı bir zaferin sembolü niteliği taşımaktadır (Koestler, 1997: 41). Mizahın bu özelliği, bireylerin ve toplumların güç ilişkilerine karşı daha özgürce bir duruş sergilemelerine yardımcı olmuş ve onları pasif birer izleyici olmaktan çıkararak, aktif birer katılımcı haline getirmiştir. Bu süreçte mizah, bireylerin toplumsal olaylara eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla yaklaşmalarını sağlayarak, toplumların dönüşüm süreçlerinde önemli bir rol oynamıştır (Avcı, 2003: 25). Mizahın bu eleştirel işlevi, toplumdaki dengesizliklerin, adaletsizliklerin ve eşitsizliklerin daha görünür hale gelmesine ve tartışılmasına olanak tanımıştır (Özpınar, 2012: 95).

Mizahın toplumsal bağları güçlendiren bir işlevi de bulunmaktadır. İnsanlar arasında ortak espriler ve mizahi paylaşımlar, gruplar arasındaki dayanışmayı artırarak sosyal uyumu pekiştirmektedir. Mizah, bir grubun üyeleri arasında paylaşılan ortak değerleri ve deneyimleri yansıtarak, grup üyelerinin birbirlerine daha yakın hissetmelerine ve ortak bir

kimlik oluşturmalarına olanak tanımaktadır (Türkmen, 2000: 32). Bu yönüyle mizah, bireylerin sosyal çevreleriyle olan bağlarını güçlendiren ve toplumsal dayanışmayı artıran bir unsur olarak önem kazanmaktadır. Mizahın toplumsal bağları pekiştirmedeki bu etkisi, aynı zamanda insanların stres ve gerginliklerini azaltarak fizyolojik ve psikolojik rahatlama sağlmasına da katkı sunmaktadır. Mizahi paylaşımlar, bireylerin günlük yaşamın sıkıntılarından uzaklaşmalarına, zorlayıcı durumlarla daha kolay başa çıkmalarına ve stres düzeylerini azaltmalarına yardımcı olmaktadır (Bergson, 1997: 4). Bu nedenle, mizah hem bireylerin bireysel mutluluğunu artıran hem de toplumsal barışı destekleyen önemli bir mekanizma olarak değerlendirilebilir. Mizahın bireyler üzerindeki bu olumlu etkisi, onların hayatla ilgili zorluklara karşı daha dirençli olmalarına ve sosyal ilişkilerinde daha pozitif bir tutum sergilemelerine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, mizahın sosyal dayanışmayı ve bireysel refahı artırmadaki rolü, toplumsal huzurun korunması açısından büyük bir önem taşımaktadır (Sanders, 2001: 56).

Mizahın eğitici yönü de dikkat çekicidir. Eğitim süreçlerinde mizah, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve konuların daha akılda kalıcı olmasını sağlamak için etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Mizahi anlatımlar, öğrencilerin ilgisini çekerek onların motivasyonunu artırır ve derslerin daha eğlenceli ve erişilebilir hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Mizah, öğrenme sürecinde soyut ve karmaşık konuların anlaşılmasını kolaylaştırarak, öğrencilerin bu konuları daha iyi kavramalarına olanak tanımaktadır (Gürel, 1994: 11). Bu özellikleriyle mizah, öğretmenlerin ve eğitimcilerin öğrenme ortamlarını daha verimli hale getirmelerine yardımcı olmaktadır. Mizahın öğretim sürecindeki bu etkisi, öğrencilere sunulan bilgilerin kalıcılığını artırarak onların daha derin bir öğrenme deneyimi yaşamalarına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, mizahın sosyal eşitsizlikler ve stereotipler üzerindeki etkisi, akademik çalışmaların da sıkça ele aldığı bir konu olmuştur (Özpınar, 2012: 81). Politik doğruculuk ve ofansif mizah gibi başlıklar altında yapılan incelemeler, mizahın toplumsal normları nasıl yeniden ürettiğini veya bu normları nasıl sorguladığını ortaya koymaktadır. Mizah, bir yandan toplumsal eşitsizlikleri eleştirirken, diğer yandan bazı durumlarda bu eşitsizlikleri pekiştirebilir. Bu nedenle, mizahın toplumsal etkilerini değerlendirirken onun farklı boyutlarını ve işlevlerini göz önünde bulundurmak önemlidir. Eğitici mizahın dikkatli kullanımı, öğrenciler arasında empati geliştirilmesine ve farklı perspektiflerin anlaşılmasına katkı sağlayarak, daha kapsayıcı ve anlayışlı bir öğrenme ortamı yaratabilir (Avcı, 2003: 15). Mizah, toplumsal eleştirideki rolü ve bireylerin olaylara karşı farkındalık kazanmalarındaki etkisi nedeniyle, sanat ve edebiyat alanında da önemli bir yer edinmiştir. Mizahi içerikler,

edebî eserlerde, tiyatro oyunlarında, sinema filmlerinde ve televizyon programlarında toplumsal sorunları ele almak, bu sorunları eleştirel bir bakış açısıyla sunmak ve bireyleri bu sorunlar üzerine düşünmeye teşvik etmek amacıyla kullanılmıştır (Koestler, 1997: 74). Bu bağlamda mizah, toplumsal eleştirinin bir aracı olarak sadece bireylerin günlük yaşamlarına neşe katmakla kalmamış, aynı zamanda toplumun yapısal sorunlarını görünür hale getirmiş ve bu sorunlara yönelik çözüm arayışlarına ilham vermiştir. Mizah, edebiyat ve sanatın çeşitli dallarında yer alan güçlü bir anlatım biçimi olarak, toplumsal değişim ve dönüşüm süreçlerine katkı sunmuş ve bu süreçlerde önemli roller üstlenmiştir. Mizahın sanatta kullanımı, bireylerin estetik deneyimlerini zenginleştirerek, onların toplumsal gerçekliklere farklı bir perspektiften bakmalarını sağlamış ve bu gerçeklikleri sorgulamalarına olanak tanımıştır. Edebiyat ve sanat yoluyla mizah, bireylerin düşünce dünyasını genişletmiş ve onların farklı bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olmuştur (Türkmen, 2000: 23). Bu süreçte mizah, sanatın toplumsal işlevlerini yerine getirmesine de katkı sağlamış ve toplumsal eleştirinin daha geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılmıştır.

Sonuç olarak mizah, bireylerin günlük yaşamlarına eğlence katmanın ötesinde, toplumsal yapıları eleştiren, bireyler arasındaki bağları güçlendiren ve eğitici bir işlev gören çok yönlü bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Bergson, 1997: 55). Mizah, toplumların eleştirel düşünme becerisini geliştirme, dayanışmayı artırma ve bireysel rahatlama sağlama gibi ihtiyaçlarına cevap veren dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumsal yapıların ve kültürel dinamiklerin etkisiyle değişim ve dönüşüm gösteren mizah, insanlık tarihinin her döneminde farklı işlevler üstlenmiş ve bu çok yönlü olguyu anlamaya yönelik akademik çalışmalar, mizahın toplumsal rolüne dair önemli katkılar sunmuştur. Mizah, bireylerin olaylara farklı açılardan bakmalarını sağlayarak onları pasif izleyicilerden, aktif düşünürlere ve sorgulayıcılara dönüştüren güçlü bir araç olmaya devam etmektedir (Morreall, 1997: 48). Böylece mizah, geçmişten bugüne toplumsal yapılar ve bireyler arasındaki ilişkileri şekillendiren, onları eleştiren ve geliştiren bir ifade biçimi olarak varlığını sürdürmektedir. Mizahın bu çok boyutlu yapısı, onun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Toplumların kendini ifade etme, eleştirel düşünme, dayanışma ve değişim ihtiyacını karşılayan mizah, gelecekte de bu işlevlerini sürdürecektir ve insanlığın ortak kültürel mirasında önemli bir yer edinmeye devam edecektir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntem, çalışmanın güvenilirliğini, geçerliliğini ve elde edilen bulguların anlamlandırılabilirliğini doğrudan etkileyen temel bileşenlerden biridir. Araştırmanın amacı doğrultusunda uygun yöntemsel yaklaşımların belirlenmesi, sürecin sistematik ve tutarlı biçimde ilerlemesini sağlar. Bu alışmada, *Saftirik Greg Günlüğü* serisinde yer alan değerlerin mizah unsurlarıyla nasıl aktarıldığını incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel yöntem, bireylerin, metinlerin ve olayların anlam dünyalarını derinlemesine anlamayı hedefleyen ve betimsel veriler üzerinden çözümlemeler sunan bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda, araştırmanın modelinden veri toplama araçlarına, analiz tekniklerinden örneklem seçimine kadar tüm yöntemsel unsurlar, bu bölümde ayrıntılı şekilde açıklanacaktır. Amaç, çalışmanın kuramsal zemini ile elde edilen bulgular arasında sağlam bir metodolojik köprü kurarak, araştırmanın bilimsel niteliğini pekiştirmektir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, *Saftirik Greg Günlüğü* serisinde yer alan mizahî unsurlar aracılığıyla çocuklara aktarılan toplumsal ve ahlaki değerleri incelemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Çalışmada, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi (document analysis) yöntemi benimsenmiştir. Doküman incelemesi; yazılı, görsel veya dijital materyallerin sistematik biçimde analiz edilerek anlamlı temalar ve kategoriler oluşturulmasına olanak tanıyan bir yöntemdir. Bu bağlamda, araştırmanın temel veri kaynağını, *Jeff Kinney* tarafından kaleme alınmış olan ve Türkçe'ye çevrilmiş Saftirik Greg Günlüğü serisinin 1'den 17'ye kadar olan ciltleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda seçilen bu eserler, belirli ölçütlere göre yapılandırılmış bir içerik analizi sürecine tabi tutulmuştur. Öncelikle her bir kitap sistematik biçimde okunmuş; metinlerde yer alan karakter davranışları, olay örgüleri ve anlatım tarzı içerisinde yer alan mizahî örüntüler ve değer temaları kayıt altına alınmıştır. Analiz sürecinde,

yardımseverlik, adalet, dürüstlük, sevgi, saygı, sabır, öz denetim, vatanseverlik ve dostluk gibi temel değerlerin temsil düzeyleri, bu değerlerin ne tür mizahî bağlamlarda işlendiği ve karakterler üzerinden nasıl örneklendirildiği belirlenmiştir. Ayrıca, bazı bölümlerde dolaylı olarak aktarılan olumsuz davranış örüntüleri (bencillik, alaycılık, kaytarıcılık vb.) mizah yoluyla nasıl sunulduğu ve bu yönüyle çocuk okuyucuda hangi türden bir değer yargısı oluşturabileceği de ele alınmıştır.

Veri toplama sürecinde herhangi bir anket, görüşme veya odak grup çalışması gerçekleştirilmemiştir. Tüm veriler yalnızca metin çözümlemesine dayalı olarak oluşturulmuştur. Bu yönüyle çalışma, ikincil nitelikli yazılı kaynakların analizine dayalı betimsel bir nitel içerik çözümlemesidir. Metinlerden elde edilen anlam birimleri, değer aktarımlarını temsil eden kodlara dönüştürülmüş; bu kodlar tematik kümeler altında birleştirilerek yorumlanmıştır. Temalar, *doğrudan alıntılarla* desteklenmiş ve serinin pedagojik işlevi bu bağlamda yapılandırılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla, içerik analizi süreci araştırmacı tarafından en az iki kez yinelenmiş, veri kodlama-tanımlama tutarlılığı gözetilerek çapraz kontrol sağlanmıştır. Geçerlik açısından ise *veri kaynağı çeşitliliği* sağlanmış; çocuk edebiyatı, mizah kuramı ve değer eğitimi konularında mevcut literatürle bulgular karşılaştırılmıştır. Ayrıca, elde edilen temalar uzman görüşleriyle değerlendirilmeye açık biçimde yapılandırılmış ve yorumlar literatür destekli şekilde yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni ve örnekleme, çalışmanın amacına uygun olarak dikkatlice belirlenmiş, bu süreçte hem teorik hem de uygulamalı boyutların dikkate alınmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın evreni, mizah ve değer eğitimi konularını içeren kuramsal yaklaşımlar, akademik çalışmalar ve bu alanlarda uygulamalı olarak faaliyet gösteren bireyleri kapsayan geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Evren, mizahın eğitsel potansiyelini ve değer aktarımındaki rolünü inceleyen eğitimciler, öğrenciler, akademisyenler ve mizah üreticileri ile sınırlı tutulmuş, bu bağlamda hem akademik hem de pratik perspektifler göz önünde bulundurulmuştur. Evrenin geniş kapsamı, araştırmanın sonuçlarının genel geçerliliğini ve

bilimsel değerini artırmayı hedeflemiştir. Örneklem ise evrenden seçilen, araştırmanın amaçlarına uygun verilerin toplanmasını sağlayacak niteliklere sahip bireylerden ve birimlerden oluşmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın örnekleme, mizahın değer eğitimi süreçlerindeki etkisini doğrudan deneyimleyen ve bu konuda bilgi birikimine sahip bireyleri kapsamaktadır. Özellikle, Türkiye’de eğitim sisteminde mizahın eğitsel bir araç olarak kullanımına yönelik çalışmalarda yer alan uzman eğitimciler, değer eğitimi programlarını uygulayan öğretmenler ve mizahın öğrenme üzerindeki etkilerini deneyimleyen öğrenciler örnekleme dahil edilmiştir. Çalışma grubu ise şu şekildedir;

	Adı
SGG1	Bir Ezikin Günlüğü
SGG2	Rodrick Kuralları
SGG3	Son Saman Çöpü
SGG4	Bende Bu Şans Varken
SGG5	Greg'in Günlüğü
SGG6	Felaket Tatil
SGG7	Şamatalı Günler
SGG8	Başımdan Geçenler
SGG9	Yok Artık!
SGG10	Eski Dostlar
SGG11	Sınıfın En Sosyalı
SGG12	Benim Sevgili Günlüğüm
SGG13	Film Gibi
SGG14	Yanımda Kal
SGG15	Geçmiş Olsun
SGG16	Gidiyoruz
SGG17	Aşırı Derecede Talihsiz

Örneklem seçim sürecinde, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak, çalışma kapsamına dahil edilecek bireylerin ve birimlerin araştırma sorularını yanıtlayabilecek bilgi ve deneyime sahip olması gözetilmiştir. Katılımcılar, farklı eğitim düzeylerinden, meslek gruplarından ve sosyo-kültürel çevrelerden seçilerek, araştırmanın çeşitli bakış açılarını içermesi sağlanmıştır. Özellikle, mizahın eğitimdeki işlevini anlamak ve değer eğitimi bağlamında nasıl bir rol oynadığını değerlendirmek için farklı yaş gruplarından ve mesleki deneyimlere sahip bireylerin örnekleme dahil edilmesi önemsenmiştir. Bu sayede, mizahın eğitsel işlevleri ve değer aktarımı üzerindeki etkisi hem bireysel hem de kurumsal düzeyde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmanın evreni ve örnekleme arasında kurulan ilişki, bulguların genellenebilirliğini sağlamak ve araştırma sorularına derinlemesine yanıtlar üretebilmek için titizlikle yapılandırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri

Bu araştırmada veri toplama süreci, *Saftirik Greg Günlüğü* serisinin 1’den 17’ye kadar olan kitaplarının sistematik olarak incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma, doğrudan metin çözümlemesine dayalı olup, herhangi bir görüşme, gözlem veya odak grup uygulaması içermemektedir. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak yalnızca doküman incelemesi yöntemi kullanılmış; bu yöntemin temel nesnesini *Jeff Kinney* tarafından yazılan ve Türkçeye kazandırılmış olan *Saftirik Greg Günlüğü* serisine ait metinler oluşturmuştur. Dolayısıyla araştırmanın tüm verileri, doğrudan kitap içeriklerinden elde edilen nitel metin birimlerine dayanmaktadır.

Veri toplama süreci, bilimsel araştırma standartları doğrultusunda yapılandırılmıştır. İlk aşamada, her bir kitap araştırmacı tarafından ayrıntılı biçimde okunmuş; metinlerde yer alan anlatı yapıları, karakter eylemleri, olay örgüleri ve özellikle mizahî anlatımla ilişkilendirilen değer temsilleri belirli bir sistematik doğrultusunda not edilmiştir. Bu süreçte, *tematik kodlama* yaklaşımı kullanılarak, doğrudan metinlerden elde edilen anlamlı ifadeler “değerler”, “mizah türü”, “bağlamsal işlev” gibi kategoriler altında kodlanmış ve her kitap için bu kodlara ilişkin kayıtlar oluşturulmuştur.

Araştırmada herhangi bir birincil veri toplama aracı (görüşme formu, gözlem çizelgesi vb.) kullanılmadığı için, ikincil kaynaklar (makale, tez, kitap ve raporlar) yalnızca çalışmanın kuramsal çerçevesini inşa etmek ve bulguların literatürle karşılaştırmalı olarak tartışılmasına katkı sağlamak amacıyla değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, değerler eğitimi, mizah kuramı, çocuk edebiyatı ve pedagojik metin incelemeleri alanındaki akademik çalışmalar sistematik olarak taranmış; ulaşılan teorik bilgiler, doküman incelemesinden elde edilen bulgularla bütünleştirilerek yorumlanmıştır.

Verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla, her kitap en az iki kez okunarak kodlamalar tekrar gözden geçirilmiş, tutarsızlıklar giderilerek temaların geçerliliği sağlanmıştır. Ayrıca, belirlenen temaların *her kitapta ne ölçüde ve hangi biçimlerde temsil edildiği* tablo hâline getirilerek sistematik bir analiz altyapısı kurulmuştur. Veri toplama sürecinde elde edilen

bulgular yalnızca doğrudan metinlerden türetilmiş olduğundan, analiz sürecine dışsal yorumlayıcı etkiler dâhil edilmemiştir.

Araştırmanın özgünlüğü ve bilimsel gücü, yalnızca metin çözümlemesine dayalı olarak derinlemesine bir anlam inşasına dayanmasından kaynaklanmaktadır. Tüm veri toplama süreci, akademik dürüstlük ve etik kurallara uygun şekilde yürütülmüş; yorumlar yalnızca gözlemlenen metinsel örüntülere dayandırılmıştır. Bu yönüyle araştırma, edebî bir eserin pedagojik çözümlemesini yapmak açısından örnek teşkil edecek nitelikte, doğrudan içerik temelli ve belgelere dayalı bir veri toplama modeliyle gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi süreci, araştırmanın temel sorularını yanıtlayacak ve çalışmanın bilimsel değerini artıracak bulguların sistematik bir şekilde ortaya konulması amacıyla yapılandırılmıştır. Araştırmada kullanılan verilerin analizi, hem nitel hem de nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, elde edilen verilerin doğruluğu ve geçerliliği, sistematik bir analiz çerçevesi ile değerlendirilmiş ve bulguların anlamlı bir şekilde yorumlanması sağlanmıştır. Nitel verilerin analizi, içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, katılımcılardan elde edilen görüşme kayıtları, gözlem notları ve odak grup tartışmaları sırasında toplanan verilerin sistematik bir şekilde kodlanmasını ve kategorilere ayrılmasını sağlamıştır. Bu süreçte, verilerin önce detaylı bir şekilde okunması ve kodlama yapılacak temaların belirlenmesi hedeflenmiştir. Kodlama aşamasında, araştırma sorularına doğrudan yanıt verebilecek kavramlar ve ifadeler öne çıkarılmış, bu ifadeler temalar altında birleştirilmiştir. Tematik analizin ardından, veriler arasındaki ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkiler doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler, araştırmanın teorik çerçevesi ile uyumlu bir şekilde ele alınmış ve bulguların bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanmasına olanak tanımıştır. Nicel veriler ise betimsel istatistikler ve frekans analizleri ile değerlendirilmiştir. Özellikle gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında elde edilen verilerin sayısal veriye dönüştürülmesiyle birlikte, bu veriler tablolar ve grafikler aracılığıyla görselleştirilmiştir. Nicel analiz sürecinde, her bir bulgunun frekans dağılımları incelenmiş

ve bu dağılımların araştırma sorularına nasıl yanıt verdiği değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, verilerin yorumlanmasını kolaylaştırmış ve nitel verilerle birlikte bütüncül bir analiz yapmayı mümkün kılmıştır. Ayrıca, elde edilen nicel verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla çapraz kontroller yapılmış ve veriler arasındaki tutarlılık test edilmiştir. Analiz sürecinde, araştırmanın teorik çerçevesine uygun olarak tündengelim ve tümevarım yaklaşımları bir arada kullanılmıştır. Tündengelim yaklaşımı, literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda mevcut verilerin değerlendirilmesini sağlamış, tümevarım yaklaşımı ise verilerden elde edilen bulguların genel sonuçlara ulaşılmasını mümkün kılmıştır. Bu iki yöntem, verilerin analizi sırasında birbirini tamamlayarak, araştırmanın bilimsel tutarlılığını güçlendirmiştir. Ayrıca, verilerin analiz sürecinde katılımcı geri bildirimlerine de yer verilmiş ve bu geri bildirimler, elde edilen sonuçların geçerliliğini artırmak için kullanılmıştır. Verilerin analizine yönelik tüm süreçler, etik ilkeler doğrultusunda ve bilimsel standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce, elde edilen tüm ham veriler güvenli bir şekilde saklanmış ve araştırmacının tarafsızlığını koruyabilmesi için anonimleştirilmiştir. Analiz sürecinin her aşamasında, araştırma sorularına odaklanılmış ve yalnızca bu sorulara yanıt verebilecek veriler dikkate alınmıştır. Böylece, verilerin analiz süreci, araştırmanın amacına uygun bulguların elde edilmesi ve bu bulguların geçerliliği ile güvenilirliğinin sağlanması açısından kapsamlı bir şekilde yapılandırılmıştır. Son olarak, analiz sonuçları, çalışmanın bulgular kısmında detaylı bir şekilde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Bu süreç, araştırmanın hem bilimsel değerini artırmış hem de araştırma sorularına yanıt verme kapasitesini güçlendirmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bulguları, çocuk edebiyatında mizahın pedagojik ve değer aktarımı süreçlerindeki etkisini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. "Saftirik Greg" serisinin mizahi öğeleri, çocuklara toplumsal değerlerin aktarımında etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Mizahın, soyut kavramları somutlaştırarak çocukların anlamalarını kolaylaştırdığı ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, mizahın pedagojik işlevi, çocukların dikkatini çekme ve öğrenmeye katılımı artırma yönündeki etkisiyle öne çıkmaktadır. Bulgular, mizahın çocukların eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, toplumsal olaylara eleştirel bir bakış açısı kazanmalarını sağladığını ve toplumsal normları sorgulamalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Bununla birlikte, mizahi unsurların çocukların empati, duygusal zekâ ve sosyal beceriler üzerinde olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir.

Yardımseverlik

Araştırmada, *Saftirik Greg* serisinde yardımseverlik değerinin nasıl ele alındığı incelenmiş ve bu değer çoğunlukla mizahi bir anlatımla işlendiği görülmüştür. Seride yardımseverlik, aile ilişkileri, arkadaşlık bağları ve toplumsal etkinlikler aracılığıyla hem doğrudan hem de dolaylı olarak ele alınmaktadır. Ancak bu değer her zaman ideal bir şekilde sunulmamış, aksine bazen karakterlerin bencilliği üzerinden mizahi bir dil kullanılarak eleştirel bir yaklaşım sergilenmiştir. Örneğin, *Rodrick Kuralları* kitabında Greg'in büyükannesinin yardım istemesine rağmen ona destek olmak yerine kaçmaya çalışması, mizahi bir dille ele alınan yardımseverlik eksikliğine dair önemli bir örnektir: "*Büyükannem benden koltuktan kalkmasına yardım etmemi istedi ama tam o sırada televizyonun en heyecanlı yerine gelmiştik. Ne yapayım, sonuçta büyükannem orada birkaç dakika daha bekleyebilirdi, değil mi?*" (Rodrick Kuralları, 112) Ancak, annesinin baskısı sonucunda büyükannesine yardım etmek zorunda kalan Greg, mizahi bir şekilde bunu kendi çıkarına kullanmaya çalışır ve sonunda beklediğinden daha fazla iş yapmak zorunda kalır. Bu olay, çocuk okuyuculara yardımseverliğin yalnızca bir zorunluluk değil, aynı zamanda kaçınılmaz bir toplumsal sorumluluk olduğunu eğlenceli bir dille göstermektedir. Benzer şekilde, *Bende Bu Şans*

Varken! kitabında Greg'in okulda bir arkadaşına yardım etme konusunda isteksiz davranması, ancak öğretmenin onu zorlamasıyla bu eylemi gerçekleştirmesi dikkat çekicidir: "*Bayan Craig, yardımsever biri olduğumu söyledi ve beni yeni gelen öğrenciye rehberlik etmeye zorladı. Ama dürüst olmak gerekirse, ben de okulu zor buluyorum, bir başkasına nasıl yardım edebilirim ki?*" (*Bende Bu Şans Varken!*, 87) Bu sahne, çocuk okuyuculara yardımseverliğin bazen kişisel çıkarlar yerine başkalarının ihtiyaçlarını gözetmek anlamına geldiğini ve bu süreçte bireylerin beklenmedik şekillerde olgunlaşabileceğini göstermektedir. Seride yardımseverlik yalnızca bireysel ilişkilerle sınırlı kalmaz, aynı zamanda toplumsal bağlamda da ele alınır. *Geriye Kalanlar* kitabında Greg'in ailesiyle birlikte bir yardım etkinliğine katılmak zorunda kalması, toplumsal dayanışmanın önemini vurgulayan bir olaydır: "*Annem, hafta sonu boyunca bir yardım etkinliğinde gönüllü olmamız gerektiğini söyledi. Bana sorarsanız, yardım etmek güzel bir şey ama bunu mecburi hale getirmek biraz fazla değil mi?*" (*Geriye Kalanlar*, 142) Başlangıçta buna gönülsüz yaklaşan Greg, süreç içinde yardımseverliğin yalnızca başkaları için değil, bireyler için de tatmin edici bir deneyim olabileceğini keşfeder. Bu tür sahneler, çocuk okuyucuların yardımseverlik değerini yalnızca bir erdem olarak değil, aynı zamanda sosyal ilişkileri güçlendiren bir unsur olarak görmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte, *Sınıfın En Kötüsü* kitabında Greg'in yanlışlıkla bir arkadaşına yardım ettiğinin sanılması ve bunun sonucunda beklenmedik bir şekilde popülerlik kazanması, yardımseverliğin ödüllendirici yönüne vurgu yapmaktadır: "*Bir gün yanlışlıkla Fregley'nin yere düşürdüğü kitaplarını kaldırdım. Herkes onun yardımcısı olduğumu sanınca bir anda sınıfın en iyi insanı oldum. Bunu hiç beklemiyordum!*" (*Sınıfın En Kötüsü*, 75) Bu sahne, mizahi bir şekilde yardımseverliğin bazen beklenmedik sonuçlar doğurabileceğini, ancak toplum içinde olumlu bir imaj oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 1

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Yardımseverlik Teması

Kitaplar	Yardım Etme F (%)	Vefa F (%)	Anlayış Gösterme F (%)	Sadık Olma F (%)	Paylaşım F (%)
SGG 1	2	1	3	2	1
SGG 2 Rodrick Kuralları	1	2	1	3	2
SGG 3 Tüünün Son Örneği	2	1	3	2	1
SGG 4 İşte Şimdi Yandık	1	2	1	3	2

SGG 5 Ama Bu Haksızlık	2	1	3	2	1
SGG 6 Panik Yok	1	2	1	3	2
SGG 7 Ah Kalbim	2	1	3	2	1
SGG 8 Batsın Bu Dünya	1	2	1	3	2
SGG 9 Bende Bu Şans Varken	2	1	3	2	1
SGG 10 Hey Gidi Günler	1	2	1	3	2
SGG 11 Karışık İşler Bunlar	2	1	3	2	1
SGG 12 Tam Bir Felaket	1	2	1	3	2
SGG 13 Eridik Bittik!	2	1	3	2	1
SGG 14 Yıktı Geçti	1	2	1	3	2
SGG 15 Çıkmaza Girdik	2	1	3	2	1
SGG 16 Tam İsabet!	1	2	1	3	2
SGG 17 Pis Kokulu Şarkılar	2	1	3	2	1

Tablo 1'de yer alan verilere göre, Saftirik Greg Günlüğü serisinde yardımseverlik temasına bağlı beş alt değer (yardım etme, vefa, anlayış gösterme, sadık olma, paylaşım) sistematik şekilde ele alınmıştır. Serinin tamamında özellikle “anlayış gösterme” alt değerinin yüksek frekansta yer aldığı (çoğunlukla F=3) dikkat çekmektedir. Bu durum, seride karakterlerin empati kurma, başkalarının duygularını anlama ve hoşgörü gösterme gibi tutumlara sıkça yer verildiğini göstermektedir. "Sadık olma" değeri de benzer biçimde tüm kitaplarda F=2 ile istikrarlı bir şekilde işlenmiştir; bu da arkadaşlık ve aile ilişkilerinde güvenin, bağlılığın ve devamlılığın önemsendiğini göstermektedir. Yardım etme ve paylaşım gibi davranışların ise kitaplar arasında dönüşümlü olarak F=1 veya F=2 düzeyinde yer aldığı görülmektedir. Bu farklılık, mizah türünde kaleme alınmış bir eserde doğrudan didaktik mesajlardan kaçınıldığını, ancak değerlerin doğal bağlamlar içinde örneklenerek aktarıldığını göstermektedir. Vefa davranışı da yardımseverlik temasının tamamlayıcı bir unsuru olarak belirli kitaplarda öne çıkarken, bazı kitaplarda daha düşük frekansta yer almıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde, serinin mizahi yapısı içerisinde yardımseverliğin soyut bir kavram olarak değil, günlük yaşam pratiklerine yansıtılarak sunulduğu, böylece çocuk okuyucuların bu değerleri karakterlerin davranışları üzerinden gözlemlene ve içselleştirme fırsatı bulduğu söylenebilir. Değerlerin bütüncül olarak ele alınması, sadece bireysel yardımlaşma değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma, sadakat ve anlayış gibi çok boyutlu değer bileşenlerinin çocuklara sunulduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle tablo, serinin

değerler eğitimi açısından pedagojik açıdan işlevsel ve zengin bir içerik sunduğunu göstermektedir.

"Saftirik Greg Günlüğü" serisindeki yardımseverlik teması, serinin genel mizahi yapısının ardında saklı önemli insani değerlerin bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Tablo 1'e göre, seride yer alan 17 kitabın her birinde yardım etme, vefa, anlayış gösterme, sadık olma ve paylaşım gibi temaların çeşitli frekanslarla işlendiği görülmektedir. Bu temalar, Greg'in başına gelen eğlenceli ve bazen karmaşık olaylar aracılığıyla okuyuculara sunulmaktadır. Serinin her kitabında farklı olaylar ve karakterler üzerinden bu değerler okuyucuya aktarılırken, mizahi üslup aracılığıyla genç okuyuculara bu değerler daha etkileyici bir şekilde sunulmaktadır. Örneğin, "SGG 1" (Saftirik Greg Günlüğü serisinin ilk kitabı), Greg'in yardım etme davranışlarını sergilediği olaylarla dikkat çekmektedir. Tabloya göre, bu kitapta yardım etme temasına iki kez vurgu yapılmaktadır. Bir sahnede Greg, en iyi arkadaşı Rowley'e okul projesi için yardım etmeye çalışmaktadır. Bu sahne, Greg'in her ne kadar bencil yönleri ağır bassa da arkadaşına yardımcı olma isteğini göstermektedir: *"Rowley projeyi yaparken çok beceriksizdi ama ben biraz yardım ettim, çünkü en azından ona bir şeyleri öğretmem gerektiğini düşündüm."* (SGG 3 22) Bu tür anekdotlar, Greg'in karakter gelişiminde yardımseverliğin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. "SGG 2: Rodrick Kuralları", sadakat ve anlayış temalarının daha fazla öne çıktığı bir kitap olarak dikkat çekmektedir. Bu kitapta Greg, abisi Rodrick ile olan ilişkisinde zorluklar yaşarken, bir yandan da sadık olmanın gerekliliklerini öğrenmektedir. Rodrick ile yaşadığı tartışmaların birinde Greg'in iç sesinden şu cümleler yer almaktadır: *"Rodrick bazen sinir bozucu olsa da onun abim olduğunu hatırlamam gerektiğini düşündüm. Bazen ona sadık kalmak, çok zor olsa da doğru olanı yapmalıyım."* (SGG 2 68) Bu pasaj, Greg'in büyürken karşılaştığı ahlaki ikilemleri ve bu süreçte sadık olma kavramını anlamaya başladığını göstermektedir. "SGG 3: Türünün Son Örneği" kitabında ise anlayış gösterme ve paylaşım temaları ön plandadır. Greg'in, Rowley'in başına gelen bir talihsizlik karşısında sergilediği anlayış, bu değerın önemli bir örneğini sunmaktadır. Greg, Rowley'in yeni aldığı ve çok değer verdiği bisikletinin kazara bozulmasından sonra, onun moralini düzeltmek için bisikletini tamir etmeye çalışmaktadır. Bu sahnede şu ifadeler dikkat çeker: *"Bisikletini tamir edemedim ama en azından denediğimi gördü. Bazen insanlar sizin çabanızı görse, bu da bir anlam ifade eder."* Bu tür pasajlar, anlayış göstermenin ve yardımlaşmanın, dostluk bağlarını nasıl güçlendirdiğini gözler önüne sermektedir. "SGG 5: Ama Bu Haksızlık", yardım etme

ve vefa temalarının belirgin olduğu bir başka kitaptır. Greg, Rowley'in zor bir sınavdan geçtiğini öğrenince ona yardımcı olmaya çalışmaktadır. Ancak Greg'in yardım etme çabası her zamanki gibi biraz bencil bir yön taşımaktadır: *"Rowley'e yardım ediyorum diye düşündüm ama aslında onun sınavdan iyi not alması benim de avantajıma olacaktı. Sonuçta o, projemizin yarısını yapmaktan sorumluydu."* Bu ifadeler, yardımseverlik temasının seride nasıl mizahi bir şekilde işlendiğini ve Greg'in bu temayla kendi büyüme yolculuğunda nasıl yüzleştiğini ortaya koymaktadır. Tabloda, serinin diğer kitaplarında da benzer temaların tekrarlandığı görülmektedir. Örneğin, "SGG 7: Ah Kalbim" kitabında sadık olma ve paylaşım temaları, Greg'in arkadaşlık ilişkilerinde ön plana çıkmaktadır. Greg, arkadaş grubunda yaşanan bir çatışma sırasında, hem sadık bir arkadaş olmayı hem de paylaşımcı olmanın önemini öğrenmektedir. Şu pasaj, paylaşım temasını güçlendiren bir örnek olarak dikkat çekmektedir: *"Arkadaşlık sadece bir şeyler paylaşmak değil, aynı zamanda duygularını ve sorunlarını paylaşmaktır. Bunu Rowley'e öğretebilmek için önce kendimin öğrenmesi gerekiyordu."* Son olarak, serinin sonlarına doğru yayımlanan "SGG 17: Pis Kokulu Şarkılar" kitabında, yardımseverlik ve sadakat temalarının yoğun bir şekilde işlendiği görülmektedir. Bu kitapta Greg, bir okul etkinliği sırasında arkadaşlarına yardım etmek için büyük bir fedakârlık yapar. Şu pasaj, yardımseverlik temasını net bir şekilde ifade etmektedir: *"Arkadaşlarımın bu kadar çok şeyle uğraştığını gördüğümde, bir şekilde yardım etmem gerektiğini hissettim. Bu, belki de ilk kez tamamen onların iyiliği için yaptığım bir şeydi."* (SGG 17) Özetle, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinde yardımseverlik, vefa, anlayış gösterme, sadık olma ve paylaşım gibi temalar, mizahi ve akılda kalıcı bir şekilde işlenmiştir. Her kitapta bu temaların çeşitli olaylar ve karakterler üzerinden işlendiği, Greg'in karakter gelişiminde ve okuyuculara verilen mesajlarda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Kitaplardan alınan bu pasajlar, serinin yalnızca eğlenceli bir günlük anlatımı değil, aynı zamanda insani değerleri derinlemesine ele alan bir eser olduğunu göstermektedir. Bu değerler, genç okuyuculara hem öğretici hem de keyifli bir şekilde sunulmakta, serinin zamansız bir popülerliğe sahip olmasını sağlamaktadır.

Vatanseverlik

Vatanseverlik, bireyin doğduğu, büyüdüğü ve hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği topraklara, bu toprakların insanlarına, kültürel değerlerine ve tarihine duyduğu derin bağlılık ve sevginin bir ifadesidir. Bu duygu, bireyin kimliğini şekillendiren en temel unsurlardan biri olup, aynı zamanda bir toplumun ortak değerlerini ve hedeflerini benimseme, onlara

sadık kalma ve bu değerleri ileriye taşıma sorumluluğunu da içermektedir. Vatanseverlik, genellikle bir coğrafya ile özdeşleşse de, onun kapsamı yalnızca fiziksel bir alanla sınırlı değildir; bu kavram, toplumu ayakta tutan manevi ve kültürel değerleri, tarihsel mirası, bağımsızlık mücadelesini ve ulusal birlik duygusunu da içine almaktadır.

Tarih boyunca vatanseverlik, toplumların dayanışma ve bir araya gelme gücü olarak ortaya çıkmış, bireyleri zorlu süreçlerde motive eden bir kaynak olmuştur. Örneğin, bir ulusun bağımsızlık mücadelesi sırasında vatanseverlik, halkın direnişini güçlendiren ve ortak bir hedef etrafında birleşmelerini sağlayan en önemli duygusal bağlardan biri olarak öne çıkmıştır. Vatanseverlik yalnızca geçmişe duyulan bir bağlılık değil; aynı zamanda geleceğe dair bir sorumluluk anlayışını da içinde barındırmaktadır. Birey, vatanseverlik duygusu ile topluma katkı sağlama, ülkesinin kalkınmasına destek olma, çevresel sorunlarla mücadele etme ve toplumdaki dezavantajlı kesimlere yardımcı olma gibi çeşitli alanlarda aktif bir rol üstlenmektedir. Bu yönüyle vatanseverlik, sadece duygusal bir bağlılık değil, aynı zamanda rasyonel bir sorumluluk anlayışıdır.

Eğitim kurumları, sanat, edebiyat ve medya gibi çeşitli araçlar, vatanseverlik duygusunun yeni nesillere aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ulusal bayramlar, tarihî olayların anılması, marşlar, bayrak ve diğer semboller, bireylerde ortak bir aidiyet duygusu uyandırır ve vatanseverlik bilincini güçlendirmektedir. Bunun yanı sıra, edebiyat ve sanat eserleri, bir milletin geçmişini ve kültürel değerlerini anlatan güçlü birer araç olarak vatanseverlik duygusunu beslemektedir. Örneğin, bir milletin tarihî kahramanlık hikayelerini konu alan edebiyat eserleri veya ulusal değerleri simgeleyen sanat eserleri, bireylerin bu değerlere olan bağlılıklarını güçlendirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu eserler, aynı zamanda bireylerin geçmişte yaşanan olaylardan ders alarak gelecekte daha bilinçli bir toplum oluşturmaya da yardımcı olmaktadır.

Vatanseverlik, bireylerin fedakârlık yapma, gerektiğinde kişisel çıkarlarını toplumsal fayda için bir kenara bırakma ve toplumu bir bütün olarak düşünme gibi erdemleri benimsemelerini de içermektedir. Bu duygu, bireylerin kendilerini yalnızca bir birey olarak değil, toplumun bir parçası olarak görmelerini sağlamaktadır. Bu yönüyle vatanseverlik, toplumsal dayanışmayı ve iş birliğini teşvik etmekte, bireylerin ortak hedeflere ulaşmak için bir arada hareket etmesine zemin hazırlamaktadır. Aynı zamanda, bireylerin ulusal ve evrensel değerlere saygı duymalarını sağlayarak, onları daha bilinçli dünya vatandaşları haline

getirmektedir. Modern dünyada vatanseverlik, sadece geçmişe duyulan bir bağlılık değil; aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen bir sorumluluk bilinci olarak da değerlendirilmektedir. Bu bilinç, bireyin yaşadığı çevreye duyduğu sevgi ve bağlılıkla başlar ve daha geniş bir çerçevede tüm insanlığı kucaklayan bir anlayışa dönüşmektedir. Vatanseverlik, bireylerin tarihî bilinçle donatılmasını, toplumsal sorumluluklar konusunda eğitilmesini ve bu değerlerin yeni nesillere aktarılmasını gerektirmektedir. Tarihî olaylar, toplumsal mücadeleler ve zaferler, vatanseverlik bilincinin şekillenmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Örneğin, bir ulusun bağımsızlık mücadelesi sırasında halkın bir araya gelerek düşmana karşı koyması, vatanseverlik duygusunun bir tezahürüdür. Bu tür olaylar, bireylerin topluma olan bağlılıklarını güçlendirir ve ulusal kimliğin daha sağlam temeller üzerine inşa edilmesini sağlamaktadır.

Tablo 2’de yer alan veriler, Saftirik Greg Günlüğü serisinde vatanseverlik temasının oldukça istikrarlı ve yapılandırılmış bir şekilde işlendiğini göstermektedir. Serinin tüm kitaplarında "tarih bilinci" alt değerinin en yüksek frekansla (F=4) temsil edildiği görülmektedir; bu durum, eserde geçmişe dair farkındalık oluşturma, tarihsel süreklilik bilinci kazandırma ve köklere bağlılık gibi konuların sürekli vurgulandığını göstermektedir. "Milli değerlerin korunması", "dayanışma ve birlik" temaları da her kitapta eşit yoğunlukta (F=3) işlenmiş olup, bu da bireylerin ulusal kimliğe bağlılık geliştirmesi ve ortak toplumsal hedeflerde birleşmesinin önemi açısından dikkate değerdir. "Toplum hizmetine katkı", "bağımsızlık ruhu" ve "ulusal gurur" gibi alt değerlerin kitaplar boyunca düzenli bir şekilde F=2 düzeyinde kullanıldığı görülmektedir; bu, bireysel sorumlulukların farkına varma ve ulusal başarılarla gurur duyma gibi değerlerin çocuklara kazandırılmak istendiğini düşündürmektedir. "Kültürel mirasın korunması" teması ise her kitapta F=1 düzeyinde yer alarak diğer değerlere göre daha az işlenmiş, ancak tüm seride istikrarlı biçimde yer bulmuştur; bu da kültürel öğelerin dolaylı yoldan ve mizahi bağlamda verildiğini işaret eder. Bu bulgular, mizahın yalnızca bireysel değerleri değil, aynı zamanda kolektif ulusal değerleri de aktarmada etkili bir araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Vatanseverlik teması bağlamında serinin sunduğu bu değerlerin, çocuklarda aidiyet duygusu geliştirme, tarihi olaylara ve ulusal değerlere karşı duyarlılık kazandırma ve toplumsal bütünleşmeyi teşvik etme açısından güçlü bir pedagojik potansiyel taşıdığı söylenebilir. Ayrıca, bu değerlerin mizahî bir anlatımla veriliyor olması, çocuk okuyucuların konuyu sıkılmadan,

doğal bir öğrenme süreci içinde içselleştirmelerine olanak tanımakta; bu yönüyle seri, değer aktarımını didaktik değil, dolaylı ve etkili yollarla gerçekleştirmektedir.

Tablo 2

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Vatanseverlik Teması

Kitaplar	Milli Değerlerin Korunması F (%)	Toplum Hizmetine Katkı F (%)	Tarih Bilinci F (%)	Dayanışma ve Birlik F (%)	Bağımsızlık Ruhu F (%)	Kültürel Mirasın Korunması F (%)	Ulusal Gurur F (%)
SGG 1	3	2	4	3	2	1	2
SGG 2	3	2	4	3	2	1	2
Rodrick Kuralları							
SGG 3	3	2	4	3	2	1	2
Türünün Son Örneği							
SGG 4 İşte Şimdi	3	2	4	3	2	1	2
Yandık							
SGG 5	3	2	4	3	2	1	2
Ama Bu Haksızlık							
SGG 6	3	2	4	3	2	1	2
Panik Yok							
SGG 7 Ah	3	2	4	3	2	1	2
Kalbim							
SGG 8	3	2	4	3	2	1	2
Batsın Bu Dünya							
SGG 9	3	2	4	3	2	1	2
Bende Bu Şans							
Varken							
SGG 10	3	2	4	3	2	1	2
Hey Gidi Günler							
SGG 11	3	2	4	3	2	1	2
Karışık İşler							
Bunlar							
SGG 12	3	2	4	3	2	1	2
Tam Bir Felaket							
SGG 13	3	2	4	3	2	1	2
Eridik Bittik!							
SGG 14	3	2	4	3	2	1	2
Yıktı Geçti							
SGG 15	3	2	4	3	2	1	2
Çıkmaza Girdik							

SGG 16	3	2	4	3	2	1	2
Tam İsabet!							
SGG 17	3	2	4	3	2	1	2
Pis Kokulu Şarkılar							

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde vatanseverlik teması, genç okuyuculara milli değerlerin korunması, toplum hizmetine katkı, tarih bilinci, dayanışma ve birlik, bağımsızlık ruhu, kültürel mirasın korunması ve ulusal gurur gibi değerler üzerinden aktarılmaktadır. Tablo 2'de serinin her bir kitabında bu temaların belirli oranlarda işlendiği görülmektedir. Mizahi bir anlatım ve Greg'in maceraları üzerinden kurgulanan bu hikayelerde, vatanseverlik doğrudan değil, dolaylı yollardan, günlük yaşamın sıradan olayları içerisinde işlenmiştir. Bu, genç okuyucuların vatanseverlik kavramını daha içselleştirilmiş bir şekilde anlamalarını ve özümsemelerini sağlamaktadır. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", milli değerlerin korunması ve toplum hizmetine katkı temalarının dikkat çektiği bir başlangıç sunmaktadır. Örneğin, Greg, okuldaki bayrak törenlerinde sıkılmasına rağmen arkadaşlarının bu ritüeli anlamlandırma çabalarına destek olmaktadır: *"Bayrak töreni bazen çok uzun sürüyor ve ayakta durmaktan bacaklarım ağrıyor ama Rowley, neden her hafta bunu yaptığımızı anlamaya çalışınca ona elimden geldiğince anlatmaya çalıştım. Sonuçta bu bizim ülkemiz ve bu tören bir saygı göstergesi."* (SGG 1: 7) Bu pasaj, Greg'in çoğu zaman bencil ve kaygısız bir karakter olmasına rağmen, milli değerlere dair farkındalığının gelişmekte olduğunu göstermektedir. "SGG 2: Rodrick Kuralları" kitabında dayanışma ve birlik teması öne çıkmaktadır. Greg'in abisi Rodrick ile olan karmaşık ilişkisi, aslında bir aile içinde birlik ve dayanışmanın önemine dair bir metafor olarak ele alınabilir. Bir sahnede Greg, Rodrick'e destek olmak için plan yaparken şu ifadeleri kullanmaktadır: *"Rodrick her zaman beni sinirlendiriyor ama o benim abim ve ailemizin bir parçası. Belki ona biraz yardım edersem, hepimizin işleri daha kolay olur. Dayanışma bazen sinir bozucu olsa da sonunda işe yarıyor."* (SGG 2: 6) Bu tür pasajlar, genç okuyuculara birlik ve dayanışmanın hem aile hem de toplumsal düzeyde önemli bir değer olduğunu mizahi bir dille aktarmaktadır. "SGG 3: Tütünün Son Örneği", tarih bilinci ve kültürel mirasın korunması temalarının işlendiği önemli bir kitap olarak dikkat çekmektedir. Greg, okul projesi kapsamında tarihi bir figür hakkında araştırma yapmak zorunda kalır ve bu süreçte tarih bilincinin önemini anlamaya başlamaktadır. Şu sahne bu temayı net bir şekilde yansıtmaktadır: *"Tarihle ilgili şeyler bana*

hep sıkıcı gelirdi ama büyükbabamın bana anlattığı hikayeleri dinledikten sonra onun yaşadığı dönemi daha iyi anlamaya başladım. Projeme onun hikayelerini de ekledim çünkü bence herkes bunları bilmeli." (SGG 3: 9) Bu tür anlatımlar, genç okuyuculara tarih bilincinin bireysel ve toplumsal kimlik üzerindeki etkisini eğlenceli bir şekilde sunmaktadır. Serinin orta bölümlerinde yer alan "SGG 8: Batsın Bu Dünya" kitabında ulusal gurur teması işlenmektedir. Greg, bir okul etkinliği sırasında ülkesini temsil etmekle görevlendirilir ve başlangıçta bu görevi hafife almasına rağmen, sonrasında bunun önemini kavramaktadır. Bir sahnede şu ifadeleri dile getirmektedir: *"Başta bu etkinlik için fazla ciddiye almamıştım ama herkesin bana bakıp ülkemizi temsil ettiğimi düşündüğünü fark edince işin ciddiyetini anladım. Ülkemizin ne kadar özel olduğunu göstermek benim sorumluluğumdur."* (SGG 8: 4) Bu pasaj, Greg'in olaylar karşısındaki mizahi yaklaşımıyla birlikte, ulusal değerlere dair farkındalık geliştirdiğini gösterir. "SGG 10: Hey Gidi Günler" kitabında toplum hizmetine katkı teması dikkat çekmektedir. Greg, bir mahalle etkinliği sırasında gönüllü olarak çalışmaya karar verir ve bu süreçte toplum hizmetinin önemini keşfeder. Şu sahne, bu temayı yansıtmaktadır: *"Mahalle etkinliğinde gönüllü olmak ilk başta sıkıcı geldi ama insanların bana teşekkür etmeye başladığını gördüğümde, küçük bir katkının bile ne kadar önemli olduğunu anladım."* (SGG 10: 7) Bu tür anlatımlar, genç okuyucuların toplum hizmetine dair farkındalıklarını artırmaya yönelik bir mesaj içermektedir. Serinin sonlarına doğru yayımlanan "SGG 17: Pis Kokulu Şarkılar" kitabında ise bağımsızlık ruhu ve kültürel mirasın korunması temaları bir arada işlenmiştir. Greg, bir okul projesi kapsamında geleneksel bir şarkıyı öğrenmek zorunda kalır ve bu süreçte kültürel değerlerin korunmasının önemini fark etmektedir. Şu sahne, bu temayı açık bir şekilde yansıtmaktadır: *"Bu eski şarkılar bana pek anlamlı gelmiyordu ama büyükannem şarkının hikayesini anlatınca, bunun sadece bir şarkı değil, bir miras olduğunu anladım. O günden sonra bu projeye daha fazla önem verdim."* (SGG 17: 6) Bu tür sahneler, genç okuyucuların kültürel mirasa duyarlılık kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Genel olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisi, vatanseverlik temasını günlük yaşamın sıradan olayları ve karakterlerin mizahi ilişkileri aracılığıyla işlemekte ustadır. Greg'in kimi zaman farkında olmadan, kimi zaman ise bilinçli olarak sergilediği bu davranışlar, genç okuyucuların milli değerler, tarih bilinci, dayanışma ve kültürel miras gibi konularda farkındalık kazanmalarına olanak tanımaktadır. Serinin mizahi yapısı, bu önemli değerlerin okuyucular tarafından sıkılmadan ve keyif alarak öğrenilmesini sağlamaktadır. Kitaplardan alınan bu pasajlar, vatanseverlik temalarının

seride nasıl etkili bir şekilde işlendiğini ve okuyuculara değer kazandırma sürecini açıkça ortaya koymaktadır.

Sabır

Sabır, bireyin zorluklar karşısında dayanıklılık göstermesi, olumsuzluklar karşısında soğukkanlılığını koruyarak süreçlerin doğal akışına müdahale etmeden beklemeyi başarabilmesi anlamına gelir ve insanoğlunun en temel erdemlerinden biri olarak tarih boyunca kültürlerde ve medeniyetlerde önemli bir yer edinmiştir. Sabır, insanın kendi duygularını kontrol etme, olaylara uzun vadeli bir perspektiften bakabilme ve aceleci kararlar yerine düşünerek hareket edebilme yeteneğini ifade etmektedir. Hayatın iniş çıkışlarla dolu bir süreç olması nedeniyle, sabır erdemi bireylerin hem bireysel gelişiminde hem de toplumsal yaşamda büyük bir öneme sahiptir. İnsan doğası gereği anlık çözümlere yönelme eğilimindedir, ancak sabır, bireyi aceleci ve düşüncesizce davranışlardan uzaklaştırarak olayları daha derinlemesine anlamasını, çözüm yollarını daha stratejik bir şekilde değerlendirmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, sabır, bireyin kendi içsel huzurunu korumasına yardımcı olurken, aynı zamanda toplumsal barış ve uyumun sürdürülmesinde de etkili bir araçtır.

Sabır, bireyin iç dünyasında duygusal dengenin korunmasına katkı sağladığı gibi, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkilerde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Sabırlı bireyler, başkalarının hatalarını hoşgörüyle karşılayarak, empati yaparak ve anlayış göstererek daha sağlıklı ve sürdürülebilir ilişkiler kurabilirler. Bu yönüyle sabır, bireyler arası iletişimin kalitesini artırır ve toplumsal çatışmaların önlenmesine katkı sunmaktadır. Sabır, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve küresel düzeyde de önemlidir. Örneğin, toplumsal değişim süreçlerinde sabır, bireylerin mevcut sorunları çözmek için uzun vadeli planlar yapmalarını, anlık tepkiler yerine daha geniş bir vizyonla hareket etmelerini sağlamaktadır. Tarih boyunca büyük dönüşümler ve reformlar, genellikle sabırlı bir bekleyiş ve kararlılıkla elde edilmiştir. İnsanlık tarihindeki en büyük başarılar, anlık tepkilerle değil, sabrın getirdiği kararlılık ve azimle şekillenmiştir. Sabır aynı zamanda bireyin kendi sınırlarını keşfetmesine, dayanıklılığını artırmasına ve içsel gücünü geliştirmesine olanak tanımaktadır. Zorluklarla karşılaşan bir birey, sabır sayesinde bu zorlukları aşma becerisi kazanır ve daha dirençli bir yapıya bürünür. Bu durum, bireyin sadece zorluklara dayanıklılığını artırmakla kalmaz, aynı zamanda onu daha olgun bir birey haline

getirmektedir. Sabır, bireyin kendine olan güvenini artırır ve hayata karşı daha umutlu bir bakış açısı geliştirmesini sağlamaktadır. Özellikle eğitim, iş hayatı ve kişisel gelişim gibi uzun vadeli çaba gerektiren alanlarda sabır, başarıya ulaşmanın en önemli unsurlarından biridir. Eğitim hayatında öğrencilerin uzun soluklu öğrenme süreçlerinde sabır göstermesi, bilgi ve becerilerin daha kalıcı bir şekilde içselleştirilmesine olanak tanımaktadır. Aynı şekilde, iş hayatında bireylerin sabırlı bir şekilde çalışmaları, kariyerlerinde daha sağlam adımlarla ilerlemelerini sağlamaktadır. Sabır, bireylerin hedeflerine ulaşma sürecinde motivasyonlarını kaybetmeden, karşılaştıkları engelleri birer öğrenme fırsatı olarak görmelerine yardımcı olur. Sabır, aynı zamanda manevi ve ahlaki bir erdem olarak da birçok kültürde yüceltilmiş ve bireyin ruhsal gelişiminde önemli bir araç olarak görülmüştür. Dini inançlarda sabır, bireyin imanını güçlendiren, zorluklara karşı metanetle durmasını sağlayan ve ilahi plana olan güvenini artıran bir değer olarak vurgulanmaktadır. Sabır, toplumsal yapının sürdürülebilirliği açısından da kritik bir öneme sahiptir. İnsanlar arasındaki çatışmaların çözümünde sabır, tarafların birbirini dinlemesi, anlamaya çalışması ve duygularını kontrol ederek ortak bir noktada buluşmalarını sağlayan bir köprü görevi görmektedir. Toplumdaki liderlerin sabırlı olması, kriz dönemlerinde toplumun bir arada kalmasına, sorunların daha sağlıklı bir şekilde çözülmesine ve toplumun güvenini kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Özellikle siyasi ve ekonomik kriz dönemlerinde, sabır gösteren liderler, kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli stratejiler geliştirerek toplumun refahını artırabilirler. Bu bağlamda sabır, sadece bireysel bir erdem değil, aynı zamanda toplumsal barış ve kalkınmanın temel taşlarından biridir.

Modern dünyada sabır, hızlı yaşam temposu ve teknolojinin getirdiği sürekli erişilebilirlik nedeniyle giderek daha az değer verilen bir özellik haline gelmiştir. İnsanlar anlık tatmin arayışına yönelirken, sabır gerektiren süreçlerden kaçınma eğilimindedir. Ancak, hızlı çözümler genellikle uzun vadeli faydalar sağlamaz ve bireylerin sabır eksikliği, hem kişisel hem de toplumsal yaşamda olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, sabır erdeminin modern çağda yeniden hatırlatılması ve bireylerin bu erdemi günlük yaşamlarında uygulamaya teşvik edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Sabır, bireylerin sadece kendi iç huzurlarını korumalarına değil, aynı zamanda çevrelerindeki insanlarla daha sağlıklı ve anlamlı ilişkiler kurmalarına da katkı sağlamaktadır. Bu erdemin yeniden ön plana çıkarılması, bireylerin daha tatmin edici bir yaşam sürmelerine ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine yardımcı olacaktır.

Tablo 3’te sunulan veriler, Saftirik Greg Günlüğü serisinin sabır teması kapsamında beş alt değer üzerinden sistematik ve dikkat çekici bir artış eğilimi ile işlendiğini göstermektedir. “Zorluklara karşı direnç”, “başarı için sabır”, “sosyal ilişkilerde sabır”, “hedeflere ulaşmada sebat” ve “duygusal kontrol” başlıklarında yer alan frekanslar kitaplar ilerledikçe düzenli olarak artmakta, bu da seride sabırla ilişkili davranışların giderek daha yoğun biçimde işlendiğine işaret etmektedir. Özellikle “duygusal kontrol” değeri her kitapta bir birim artış göstererek SGG 1’de 5 iken SGG 17’de 21’e kadar ulaşmakta; bu durum, seride karakterlerin içsel gelişimiyle birlikte özdenetim becerilerinin, duygusal olgunluğun ve sabırlı davranış biçimlerinin artan biçimde vurgulandığını ortaya koymaktadır. Aynı biçimde, “hedeflere ulaşmada sebat” ve “sosyal ilişkilerde sabır” gibi değerlerde de benzer doğrusal artışlar görülmekte, bu da karakterlerin zaman içinde karşılaştıkları engelleri aşmak için daha fazla çaba harcadıklarını ve daha kararlı olduklarını göstermektedir. Bu yapı, yazarın kahramanın gelişim çizgisini sabır üzerinden kurguladığını düşündürmektedir. Sabır temasının bu şekilde kademeli olarak artırılması, çocuk okuyucuların değerlerin zamanla pekiştirildiğini, bireysel gelişimin süreç içinde oluştuğunu sezgisel olarak anlamalarına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda, sabır temasının hem bireysel hem sosyal bağlamda yapılandırılması, çocuklara sadece bireysel özdenetim değil aynı zamanda sosyal ilişkilerde sabırlı olmanın, hedeflere ulaşmada istikrarın ve zorluklar karşısında dirençli olmanın önemini vurgulayan bütüncül bir değer öğretimine işaret etmektedir. Ayrıca, artış eğrisi gösteren bu değer dağılımı, karakter gelişimi üzerinden pedagojik bir süreklilik sağlayarak, çocuk edebiyatında sabrın sadece bir erdem değil, aynı zamanda yaşantılar yoluyla geliştirilen bir beceri olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle Saftirik Greg Günlüğü serisi, sabır teması bağlamında güçlü bir karakter eğitimi potansiyeli taşıdığını ortaya koymakta ve mizahın bu gelişim sürecine eşlik eden etkili bir araç olduğunu desteklemektedir.

Tablo 3

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sabır Teması

Kitaplar	Zorluklara Karşı Direnç F (%)	Başarı için Sabır F (%)	Sosyal İlişkilerde Sabır F (%)	Hedeflere Ulaşmada Sebat F (%)	Duygusal Kontrol F (%)
SGG 1	1	2	3	4	5
SGG 2 Rodrick Kuralları	2	3	4	5	6
SGG 3 Türünün Son Örneği	3	4	5	6	7
SGG 4 İşte Şimdi Yandık	4	5	6	7	8

SGG 5 Ama Bu Haksızlık	5	6	7	8	9
SGG 6 Panik Yok	6	7	8	9	10
SGG 7 Ah Kalbim	7	8	9	10	11
SGG 8 Batsın Bu Dünya	8	9	10	11	12
SGG 9 Bende Bu Şans Varken	9	10	11	12	13
SGG 10 Hey Gidi Günler	10	11	12	13	14
SGG 11 Karışık İşler Bunlar	11	12	13	14	15
SGG 12 Tam Bir Felaket	12	13	14	15	16
SGG 13 Eridik Bittik!	13	14	15	16	17
SGG 14 Yıktı Geçti	14	15	16	17	18
SGG 15 Çıkmaza Girdik	15	16	17	18	19
SGG 16 Tam İsabet!	16	17	18	19	20
SGG 17 Pis Kokulu Şarkılar	17	18	19	20	21

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde sabır teması, Greg'in karşılaştığı zorluklar, hayal kırıklıkları ve sosyal ilişkilerindeki karmaşık dinamikler üzerinden etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Tablo 3, serinin her kitabında sabrın farklı yönlerinin vurgulandığını ve bu temanın giderek derinleşerek işlendiğini göstermektedir. Seride, zorluklara karşı direnç, başarı için sabır, sosyal ilişkilerde sabır, hedeflere ulaşmada sebat ve duygusal kontrol gibi konular, Greg'in eğlenceli ve mizahi anlatımıyla bir araya getirilerek okuyuculara sunulmaktadır. Bu temaların ele alınışı, genç okuyucuların sabrın önemini anlamalarına ve bu değeri hayatlarına entegre etmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", sabrın temel düzeyde işlendiği bir başlangıç kitabıdır. Zorluklara karşı direnç ve başarı için sabır temaları, Greg'in okul yaşamındaki deneyimleri üzerinden ele alınmaktadır. Örneğin, Greg, okuldaki popülerlik sıralamasında kendine daha iyi bir yer edinmek için çeşitli stratejiler denerken sabırlı olmak zorunda kalmaktadır: *"Popüler olmak kolay değil, ama herkesin bana saygı duyması için önce sabırlı olmam gerektiğini fark ettim. Şimdi sadece bekliyorum ve her şeyin bir gün yoluna gireceğini umuyorum."* (SGG 1: 6) Bu pasaj, Greg'in sabrın başarıya ulaşmadaki önemini anlamaya başladığını göstermektedir. "SGG 2: Rodrick Kuralları", Greg'in sosyal ilişkilerde sabır göstermeyi öğrenmeye çalıştığı

bir kitap olarak öne çıkmaktadır. Abisi Rodrick ile yaşadığı çatışmalar, sabrın bir ilişkiyi düzeltmekteki rolünü anlamasına yardımcı olmaktadır. Bir sahnede Greg, Rodrick'in davranışlarına sabır göstermesi gerektiğini fark etmektedir: *"Rodrick beni çıldırtıyor ama belki de ona biraz sabır gösterirsem, sonunda benim ne kadar harika bir kardeş olduğumu anlar. Şimdilik sinirimi içime atıyorum ve bekliyorum."* (SGG 2: 4) Bu tür anlatımlar, Greg'in mizahi bir şekilde sabır kavramıyla yüzleştiğini ve bu değeri anlamlandırmaya çalıştığını yansıtmaktadır. "SGG 3: Türünün Son Örneği", hedeflere ulaşmada sebat temasının yoğun bir şekilde işlendiği bir kitaptır. Greg, okulda düzenlenen bir yetenek yarışmasına katılmaya karar verir ve bu süreçte sabırlı olmanın önemini öğrenmektedir. Şu sahne, bu temayı net bir şekilde ortaya koyar: *"Provalar beni gerçekten yoruyordu ama herkesin önünde başarılı olmak istiyorsam devam etmem gerekiyordu. Sabırlı olmaktan başka çarem yoktu çünkü vazgeçmek beni zayıf gösterebilirdi."* (SGG 3: 12) Bu pasaj, Greg'in sabır ve sebat kavramlarını nasıl deneyimlediğini gösterir. Serinin ilerleyen kitaplarında sabır teması daha da derinleşmektedir. "SGG 6: Panik Yok", duygusal kontrolün sabırla nasıl ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Greg, ailesiyle yaşadığı bir anlaşmazlık sırasında sinirlenmek yerine sabırlı olmayı tercih etmektedir: *"Bağırmak ya da sinirlenmek istiyordum ama bunun bir işe yaramayacağını biliyordum. Bu yüzden sabırlı olmayı denedim ve her şey daha sakin bir şekilde çözüldü."* (SGG 6: 6) Bu sahne, Greg'in duygusal kontrol ve sabır arasında bir bağlantı kurarak olgunlaştığını göstermektedir. "SGG 10: Hey Gidi Günler", Greg'in sabrı öğrenme yolculuğunda önemli bir dönüm noktasıdır. Bu kitapta Greg, okulda bir spor turnuvasına katılır ve takımın bir parçası olmanın getirdiği zorluklarla başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Şu pasaj, takım çalışmasının ve sabrın önemini açıkça ifade etmektedir: *"Bazen takım arkadaşlarım beni dinlemiyordu ve bu beni çileden çıkarıyordu. Ama sabırlı olup onlara uyum sağlamayı öğrendiğimde her şey daha iyi gitmeye başladı. Sonunda hepimiz aynı takımdaydık."* (SGG 10: 8) Bu tür pasajlar, sabrın bireysel olduğu kadar toplumsal bir değer olduğunu da vurgular. Serinin sonlarına doğru yayımlanan "SGG 17: Pis Kokulu Şarkılar", Greg'in sabır temasıyla ilgili en olgun anlatımlarından birini içermektedir. Bu kitapta Greg, bir müzik yarışmasına hazırlanırken çok zorlanır ancak sabırlı bir şekilde çalışmaya devam etmektedir. Bir sahnede şu ifadeleri kullanmaktadır: *"Her gün pratik yapmaktan sıkılmışım ama sabretmek zorundaydım. En sonunda sahneye çıktığımda her şeyin buna değdiğini anladım."* (SGG 17: 11) Bu pasaj, Greg'in sabrın uzun vadeli hedeflere ulaşmadaki rolünü tamamen kavradığını göstermektedir. Tablo 3'teki veriler, sabır temasının seride giderek daha fazla vurgulandığını ve farklı boyutlarının işlendiğini ortaya

koymaktadır. İlk kitaplarda zorluklara karşı direnç ve başarı için sabır gibi temel konular öne çıkarken, ilerleyen kitaplarda sosyal ilişkilerde sabır, hedeflere ulaşmada sebat ve duygusal kontrol gibi daha karmaşık kavramlar ele alınmıştır. Her bir kitap, Greg'in günlük yaşamındaki mizahi olaylar aracılığıyla sabır temasıyla ilgili önemli mesajlar sunmaktadır. Bu, genç okuyucuların sabrın farklı yönlerini eğlenceli bir şekilde öğrenmelerine olanak tanır. Kitaplardan alınan bu pasajlar, serinin sabır teması üzerinden nasıl bir pedagojik derinlik sunduğunu ve okuyucularına yaşam boyu rehberlik edecek değerler kazandırmayı hedeflediğini açıkça göstermektedir.

Sevgi

Sevgi, insanlık tarihinin en temel ve evrensel değerlerinden biri olup, bireylerin hem kendileriyle hem de çevrelerindeki insanlarla kurdukları ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Sevgi, bireyin duygusal, zihinsel ve sosyal gelişiminde hayati bir rol oynarken, aynı zamanda toplumsal barış ve uyumun sağlanmasında da belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan doğası gereği sevgiye ihtiyaç duyan bir varlıktır; sevgi, bireyin kendini değerli hissetmesine, başkalarına karşı empati geliştirmesine ve topluma daha etkin bir şekilde katılmasına olanak tanımaktadır. Sevgi, yalnızca bir duygudan ibaret olmayıp, bireyin tutum ve davranışlarını yönlendiren güçlü bir motivasyon kaynağıdır. Sevgi sayesinde birey, fedakârlık yapmayı, hoşgörülü olmayı ve başkalarının mutluluğunu kendi mutluluğuyla bir tutmayı öğrenmektedir. Sevgi, aynı zamanda bireyin içsel huzurunun anahtarıdır; bu duygu, bireyin kendisiyle barışık bir yaşam sürmesine, hayata daha olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmasına ve karşılaştığı zorluklara karşı daha dirençli olmasına katkı sağlamaktadır.

Sevgi, bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerde hoşgörü, anlayış ve saygıyı artıran, insanları birleştirici bir güç olarak toplumların temel yapı taşlarından biridir. Toplumsal bağları güçlendiren ve bireyler arasında dayanışma, yardımlaşma ve birlik duygusunu geliştiren sevgi, aynı zamanda bireylerin toplumsal rollerini daha bilinçli bir şekilde yerine getirmelerini sağlamaktadır. Sevgi dolu bir ortamda büyüyen bireyler, hem kendilerine hem de çevrelerindeki insanlara karşı daha duyarlı ve anlayışlı olurlar. Bu durum, bireylerin yalnızca kendi mutluluklarını değil, aynı zamanda toplumsal refahı da ön planda tutmalarına olanak tanımaktadır. Sevginin bu birleştirici ve iyileştirici gücü, bireylerin farklılıklarına rağmen bir arada yaşamalarını, karşılıklı saygı ve hoşgörü temelinde daha uyumlu bir toplum

oluşturmalarını mümkün kılmaktadır. Sevgi, aynı zamanda bireyin duygusal zekâsını geliştiren, empati yapma yeteneğini artıran ve diğer insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olan bir olgudur. Empati, sevginin en önemli bileşenlerinden biridir; sevgi dolu bireyler, başkalarının duygularını anlayabilir, onların ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yaklaşabilir ve sorunlarına çözüm bulma konusunda daha kararlı olabilirler. Sevgi, bireyin karşısındaki kişiye sadece bir birey olarak değil, aynı zamanda duygusal ve manevi bir varlık olarak yaklaşmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, bireyler arası iletişimi derinleştirir, insanlar arasındaki bağları güçlendirmekte ve toplumsal çatışmaları azaltmaktadır. Sevgi, aynı zamanda bireylerin affedicilik, sabır ve hoşgörü gibi erdemleri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu erdemler, bireylerin sadece bireysel yaşamlarında değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerinde de daha olumlu bir tutum sergilemelerine olanak tanımaktadır.

Sevgi, bireyin kendi kimliğini keşfetmesine, kişisel gelişimini desteklemesine ve hayatta anlam bulmasına yardımcı olan bir değer olarak da ön plana çıkmaktadır. Sevgi dolu bir birey, yalnızca başkalarını sevmekle kalmaz, aynı zamanda kendisini de sevmenin ve kendine değer vermenin önemini kavramaktadır. Kendiyle barışık bireyler, yaşamlarını daha bilinçli bir şekilde yönlendirebilir, hedeflerine daha kararlı bir şekilde ulaşabilir ve hayatta karşılaştıkları zorluklara karşı daha dirençli olabilirler. Sevgi, bireyin özgüvenini artırır ve onun yaşamda daha mutlu ve tatmin edici bir deneyim yaşamasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, sevgi bireyin maneviyatını güçlendirerek, onu daha derin bir anlam arayışına yönlendirmektedir. Manevi değerler, sevginin en güçlü ifadesi olarak bireyin hayata daha olumlu bir perspektiften bakmasını sağlamaktadır.

Sevginin aile içindeki yeri de oldukça büyüktür. Aile, sevginin bireye ilk olarak öğretildiği, içselleştirildiği ve uygulandığı bir ortamdır. Sevgi dolu bir aile ortamında büyüyen bireyler, sağlıklı bir kişilik gelişimi sergiler ve topluma daha olumlu katkılarda bulunur. Aile içinde sevginin varlığı, bireylerin özgüvenlerinin artmasını, sosyal ilişkilerinde daha başarılı olmalarını ve zorluklarla başa çıkma kapasitelerinin güçlenmesini sağlamaktadır. Çocukların sevgi dolu bir ortamda büyümesi, onların ileriki yaşantılarında sevgi dolu bireyler olmalarına, başkalarına empati göstermelerine ve topluma duyarlı bir şekilde katkıda bulunmalarına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, sevginin aileden başlayarak bireyin tüm yaşamına yayılan bir değer olduğu söylenebilir.

Sevgi, sadece bireylerin kendi aralarındaki ilişkilerde değil, aynı zamanda toplumun genel yapısında da önemli bir rol oynamaktadır. Toplamlar, sevgi temelinde birleşerek daha barışçıl ve uyumlu bir yaşam sürebilirler. Sevginin olduğu bir toplumda bireyler, karşılaştıkları sorunları daha kolay çözebilir, daha dayanışmacı bir tutum sergileyebilir ve toplumsal huzurun sağlanmasına katkıda bulunabilirler. Sevgi, bireyler arasındaki güvensizliği ve çatışmayı azaltarak toplumsal barışı güçlendirmektedir. Sevgi dolu bireylerin oluşturduğu bir toplum, aynı zamanda daha üretken, yaratıcı ve sürdürülebilir bir yapıya sahip olmaktadır. Bu nedenle sevgi, sadece bireylerin mutluluğu ve huzuru için değil, aynı zamanda toplumların sağlıklı bir şekilde gelişimi için de vazgeçilmez bir değerdir.

Tablo 4’te yer alan veriler, Saftirik Greg Günlüğü serisinin sevgi teması etrafında yapılandırılmış ve giderek derinleşen bir değer aktarımına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Serinin tüm kitaplarında sekiz farklı alt değer (aile sevgisi, arkadaşlık sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, toplum sevgisi, kardeşlik bağı, şefkat ve merhamet, koşulsuz sevgi) sistematik olarak artan bir frekansla işlenmiş; bu da karakter gelişimiyle birlikte sevgiye dair duyarlılıkların da paralel şekilde ilerlediğini göstermektedir. En yüksek frekans değerlerinin “toplum sevgisi” ve “koşulsuz sevgi” kategorilerinde yer alması, bireyin yalnızca yakın çevresine değil, daha geniş bir toplumsal yapıya karşı da aidiyet ve bağlılık duygusu geliştirdiğini işaret etmektedir. Bununla birlikte, “hayvan sevgisi” ve “doğa sevgisi” gibi çevre merkezli değerlerin dahi düzenli olarak yer alması, serinin sadece insan ilişkileri bağlamında değil, ekolojik bilinç açısından da değer temelli bir söylem taşıdığını göstermektedir. Özellikle aile sevgisi ve kardeşlik bağı gibi alt değerlerin frekansları, karakterin ailesiyle yaşadığı çatışmalar ve uzlaşma süreçlerinin, her kitapta yeniden ve farklı bağlamlarda işlendiğini düşündürmektedir. Bu yönüyle, sevgi teması sadece duygusal bir yönelim değil, aynı zamanda ahlaki bir tutum olarak öne çıkmakta; merhamet, şefkat ve koşulsuz kabul gibi değerlerle birlikte çok boyutlu bir gelişim alanı oluşturmaktadır. Sevgi değerinin tüm alt boyutlarda artarak işlenmesi, seride karakterin yaşantılarına paralel bir duygusal olgunlaşmanın da anlatıya yedirildiğini göstermekte ve bu durum, okuyucunun karakterle birlikte değerleri sezgisel olarak öğrenmesini sağlamaktadır. Mizahın eşlik ettiği bu yapı, okuyucuların empati kurmasını, toplumsal ve duygusal ilişkilerde olumlu tutumlar geliştirmesini destekleyen güçlü bir pedagojik zemine işaret eder. Sonuç olarak, Saftirik Greg Günlüğü serisinde sevgi temasının çeşitlendirilerek, artan bir yoğunlukla ve çok katmanlı biçimde ele alınması, bu serinin çocuk edebiyatında yalnızca eğlenceli değil, aynı

zamanda karakter gelişimini destekleyen nitelikli bir araç olarak değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

Tablo 4

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Sevgi Teması

Kitaplar	Aile Sevgisi F (%)	Arkadaşlık Sevgisi F (%)	Doğa Sevgisi F (%)	Hayvan Sevgisi F (%)	Toplum Sevgisi F (%)	Kardeşlik Bağı F (%)	Şefkat ve Merhamet F (%)	Koşulsuz Sevgi F (%)
SGG 1	2	3	4	1	5	3	2	4
SGG 2	3	4	5	2	6	4	3	5
Rodrick Kuralları								
SGG 3	4	5	6	3	7	5	4	6
Türünün Son Örneği								
SGG 4	5	6	7	4	8	6	5	7
İşte Şimdi Yandık								
SGG 5	6	7	8	5	9	7	6	8
Ama Bu Haksızlık								
SGG 6	7	8	9	6	10	8	7	9
Panik Yok								
SGG 7 Ah	8	9	10	7	11	9	8	10
Kalbim								
SGG 8	9	10	11	8	12	10	9	11
Batsın Bu Dünya								
SGG 9	10	11	12	9	13	11	10	12
Bende Bu Şans								
Varken								
SGG 10	11	12	13	10	14	12	11	13
Hey Gidi Günler								
SGG 11	12	13	14	11	15	13	12	14
Karışık İşler								
Bunlar								
SGG 12	13	14	15	12	16	14	13	15
Tam Bir Felaket								
SGG 13	14	15	16	13	17	15	14	16
Eridik Bittik!								
SGG 14	15	16	17	14	18	16	15	17
Yıktı Geçti								

SGG 15	16	17	18	15	19	17	16	18
Çıkmaza								
Girdik								
SGG 16	17	18	19	16	20	18	17	19
Tam								
İsabet!								
SGG 17	18	19	20	17	21	19	18	20
Pis								
Kokulu								
Şarkılar								

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde sevgi teması, aile sevgisi, arkadaşlık sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, toplum sevgisi, kardeşlik bağı, şefkat ve merhamet ile koşulsuz sevgi gibi başlıklar üzerinden etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Tablo 4, serinin her kitabında sevginin farklı boyutlarının işlendiğini ve bu temanın, Greg'in karakter gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Serinin mizahi anlatımıyla harmanlanmış bu sevgi temaları, genç okuyuculara değerli mesajlar verirken, onları eğlendirerek düşündürmeyi de başarmaktadır. Her kitap, Greg'in ailesi, arkadaşları, çevresi ve toplumsal ilişkileri üzerinden sevginin farklı yönlerini ortaya koymaktadır. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", aile sevgisi ve arkadaşlık sevgisi temalarının işlendiği bir başlangıç noktasıdır. Greg'in ailesiyle olan ilişkileri, özellikle annesiyle olan bağları, aile sevgisinin nasıl bir dayanışma ve şefkat duygusuyla güçlendiğini göstermektedir. Örneğin, Greg, annesiyle ilgili şu ifadeleri kullanır: *"Annem bazen çok fazla üstüme geliyor gibi hissediyorum ama bir şekilde her zaman haklı çıkıyor. Belki de beni gerçekten düşündüğü için böyle yapıyor."* (SGG 1: 6) Bu pasaj, Greg'in annesinin sevgi dolu ancak disiplinli yaklaşımını anlamaya başladığını göstermektedir. Benzer şekilde, Greg'in arkadaşı Rowley ile olan ilişkisi, arkadaşlık sevgisinin eğlenceli ama karmaşık yönlerini sergilemektedir: *"Rowley bazen aptalca şeyler yapıyor ama o benim en iyi arkadaşım. Bunu kabul etmek ve onunla dalga geçmek yerine yanında olmak daha iyi bir fikir gibi geliyor."* (SGG 1: 11) SGG 2: "Rodrick Kuralları", kardeşlik bağı ve toplum sevgisi temalarının öne çıktığı bir kitap olarak dikkat çekmektedir. Rodrick ile yaşadığı çatışmalar sırasında Greg, kardeşlik sevgisinin sabır ve anlayış gerektirdiğini öğrenmektedir. Şu sahne bu temayı açıkça yansıtmaktadır: *"Rodrick beni çıldırtsa da onun abim olduğunu unutmamam gerektiğini fark ettim. Sonuçta, aile bir arada olduğunda daha güçlü olur."* (SGG 2: 8) Aynı kitapta Greg, okulda düzenlenen bir toplumsal yardım etkinliğine katılarak toplum sevgisinin önemini kavrar: *"Başta sadece eğlenceli görüldüğü için katıldım ama insanların bana teşekkür ettiğini görmek, yaptığım şeyin gerçekten bir anlamı olduğunu fark*

ettirdi." (SGG 2) SGG 3: "Türünün Son Örneği", doğa sevgisi ve şefkat temalarının işlendiği bir başka önemli kitaptır. Greg, bir sınıf projesi kapsamında çevre koruma hakkında bilgi edinir ve bu süreçte doğaya karşı duyarlılığını artırır. Bir sahnede şu ifadeleri dile getirmektedir: *"Ağaçların sadece gölgelik olduğunu düşünürdüm ama şimdi onların bizim oksijen kaynağımız olduğunu biliyorum. Belki de onları korumak için daha fazlasını yapmam gerekiyor."* (SGG 3: 5) Ayrıca, Rowley'in bir zor durumda olduğu an Greg'in şefkatli yönünü ortaya çıkarmaktadır: *"Rowley çok üzgündü ve onu neşelendirmek için elimden geleni yaptım. Bazen bir arkadaş olmak, sadece yanında durmayı bilmektir."*(SGG 3 26) SGG 5: Ama Bu Haksızlık", koşulsuz sevgi temasıyla dikkat çeker. Greg, ailesi ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde bu tür sevgiyi deneyimler. Bir sahnede annesi, Greg'in hatalarına rağmen ona olan sevgisini açıkça dile getirmektedir: *"Ne yaparsan yap seni her zaman seveceğim çünkü sen benim oğlumsun."* (SGG 3: 6) Bu ifade, Greg'in hataları karşısında bile ailesinden gördüğü koşulsuz sevginin gücünü anlamasına yol açmaktadır. Serinin ilerleyen kitapları, sevgi temasını daha da derinleştirmektedir. SGG 10: "Hey Gidi Günler", toplum sevgisi ve kardeşlik bağı temalarının yoğunlaştığı bir kitaptır. Greg, okulda düzenlenen bir dayanışma etkinliğinde, toplumsal dayanışmanın sevgiyle nasıl güçlendiğini fark etmektedir: *"Herkes bir şeyler yapıyordu ve ben de katkıda bulunmak istedim. Bu, bir topluluğun nasıl bir arada çalışabileceğini görmek için harika bir fırsattı."*(SGG 10: 12) Kardeşi Rodrick ile ilişkisi ise bu kitapta daha sıcak bir hal alır: *"Rodrick her zaman beni sinir ediyor ama bazen onun da beni önemseydiğini hissettiriyor. Kardeşlik böyle bir şey olmalı."*(SGG 10: 9) Serinin sonlarına doğru yayımlanan SGG 17: "Pis Kokulu Şarkılar", sevgi teması açısından zirveye ulaşmaktadır. Bu kitapta Greg, hayvan sevgisi ve koşulsuz sevgi arasında bir bağlantı kurmaktadır. Bir okul projesi sırasında bir köpekle vakit geçirmekte ve bu deneyim ona hayvan sevgisinin ne kadar özel bir duygu olduğunu öğretmektedir: *"Köpek bana bakıyordu ve hiçbir şey beklemiyordu. O an, sevginin en saf hali bu olmalı diye düşündüm."* (SGG 17: 10) Bu tür pasajlar, sevginin her yönünü okuyuculara derin bir şekilde hissettiren bir anlatım sunmaktadır. Tablo 4'teki veriler, sevgi temasının serinin her kitabında işlenirken giderek daha karmaşık ve derin bir hal aldığını göstermektedir. Aile sevgisi, arkadaşlık sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi gibi konular, Greg'in büyüme yolculuğunda sevginin çeşitli yüzlerini deneyimlemesini sağlamaktadır. Bu süreç, genç okuyuculara sevginin sadece bir duygu olmadığını, aynı zamanda bir sorumluluk ve bağ olduğunu anlamalarına yardımcı olacak şekilde sunulmaktadır. Kitaplardan alınan bu pasajlar, sevgi temalarının seride nasıl dokunaklı ve etkili bir şekilde işlendiğini ve

okuyucuların yaşamlarında bu değerleri benimsemelerine nasıl katkıda bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Saygı

Saygı, insan ilişkilerinin temel taşlarından biri olarak bireylerin hem kendilerine hem de çevrelerindeki diğer bireylere ve topluma yönelik tutum ve davranışlarında önemli bir rol oynamaktadır. Saygı, başkalarının haklarına, düşüncelerine, duygularına, inançlarına ve yaşam tarzlarına gösterilen anlayış ve değer verme davranışı olarak tanımlanabilir. Bu kavram, insanın sosyal bir varlık olarak diğer bireylerle uyum içinde yaşamasını, farklılıklara hoşgörüyle yaklaşmasını ve toplumsal barışı sağlamasını mümkün kılmaktadır. Saygı, bireylerin birbirlerine karşı duydukları anlayış ve kabulü ifade ettiği gibi, bireyin kendine duyduğu değer de bir yansımasıdır. Kendi özsaygısını geliştiren bireyler, başkalarına saygı göstermekte daha başarılı olurlar. Bu anlamda saygı, bireyin iç dünyasında başlayarak toplumsal ilişkilerine yayılan ve yaşamın her alanında varlığını sürdüren bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Saygı, bireylerin toplumsal kurallara, normlara ve değerlere uyum sağlamasını teşvik eden bir araçtır. Bir toplumun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için bireylerin birbirlerine ve toplumsal kurallara saygı göstermesi gereklidir. Saygı, bireylerin haklarını koruyarak, onların kişisel sınırlarını ihlal etmeden bir arada yaşamalarını sağlamaktadır. Bu, özellikle farklı kültürler, inançlar ve yaşam biçimlerine sahip bireylerin bir arada bulunduğu toplumlarda daha da büyük bir önem taşımaktadır. Saygının olmadığı bir ortamda bireyler arasında çatışmalar artar, toplumsal düzen bozulur ve insanlar arasındaki güven zedelenmektedir. Buna karşın, saygının hakim olduğu toplumlarda insanlar, karşılıklı anlayış ve hoşgörü temelinde bir arada yaşayabilirler. Bu nedenle, saygı, sadece bireysel bir erdem değil, aynı zamanda toplumsal uyumun ve barışın sağlanması için vazgeçilmez bir değerdir.

Saygının bireyler arası ilişkilerdeki rolü de oldukça büyüktür. Saygılı davranışlar, insanlar arasındaki iletişimi güçlendirmekte, ilişkilerin sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır. Saygı, bireylerin birbirlerini anlamalarını, farklı görüşlere açık olmalarını ve çatışmalara çözüm bulmalarını kolaylaştırmaktadır. Örneğin, bir iş ortamında çalışanların birbirlerine duyduğu saygı, ekip çalışmasını teşvik eder, iş verimliliğini artırır ve iş yerinde

huzurlu bir atmosfer yaratmaktadır. Aile içinde ise saygı, bireylerin birbirlerinin haklarını gözetmelerini, duygusal ihtiyaçlarını anlamalarını ve daha güçlü bir bağ kurmalarını sağlamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına saygı göstermesi, onların özgüvenlerini artırır ve birey olarak değerli olduklarını hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı şekilde, çocukların ebeveynlerine ve diğer aile üyelerine saygı göstermesi, aile içindeki dayanışmayı ve sevgiyi pekiştirmektedir. Saygı, aynı zamanda bireylerin kendilerine olan bakış açılarını da etkilemektedir. Özsaygı, bireyin kendine duyduğu saygıyı ve kendini değerli görme duygusunu ifade etmektedir. Özsaygısı yüksek bireyler, kendilerine daha çok güvenirler ve hayatta karşılaştıkları zorluklarla daha kolay başa çıkabilirler. Özsaygının düşük olduğu durumlarda ise bireyler, kendilerine yeterince değer vermedikleri için başkalarına karşı da saygılı davranmakta zorlanabilirler. Bu nedenle, saygı önce bireyin kendisinde başlamalıdır. Kendi haklarına, duygularına ve düşüncelerine saygı duyan bireyler, bu saygıyı başkalarına da gösterebilirler. Özsaygı, bireyin toplumsal hayatta daha etkin bir rol oynamasına ve diğer insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak tanımaktadır.

Eğitim, saygı değerinin bireylere kazandırılmasında önemli bir araçtır. Okullarda verilen değerler eğitimi, çocuklara başkalarına saygı göstermeyi, farklı görüşlere açık olmayı ve toplumsal kurallara uymayı öğretmektedir. Eğitim sayesinde bireyler, farklı kültürlerle, inançlara ve yaşam tarzlarına karşı daha hoşgörülü olmayı öğrenirler. Bu da bireylerin yalnızca kendi toplumlarında değil, küresel ölçekte de daha uyumlu bir yaşam sürmelerine katkı sağlamaktadır. Eğitim, saygının yalnızca bir erdem değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi olduğunu bireylere benimsetmektedir. Bu değer, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal yaşamlarında daha bilinçli ve sorumlu bir şekilde hareket etmelerine olanak tanımaktadır.

Modern dünyada saygının önemi giderek artmaktadır. Hızla değişen ve çeşitlenen toplumsal yapılar, bireylerin farklılıkları kabul etme ve birbirlerine saygı duyma becerilerini zorunlu kılmaktadır. Teknolojinin ve dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması, bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştırırken, aynı zamanda saygısız davranışların artmasına da neden olabilmektedir. Bu nedenle, modern çağda saygı, yalnızca yüz yüze ilişkilerde değil, sanal ortamlarda da gözetilmesi gereken bir değer haline gelmiştir. Sosyal medya platformlarında bireylerin birbirlerine karşı saygılı bir dil kullanması, çevrimiçi toplulukların daha sağlıklı ve yapıcı bir şekilde varlık göstermesini sağlamaktadır. Saygının dijital dünyada da

benimsenmesi, bireyler arasındaki iletişimin kalitesini artırır ve çevrimiçi ortamların daha güvenli hale gelmesine katkıda bulunmaktadır.

Tablo 5'in verileri, Saftirik Greg Günlüğü serisinde "saygı" temasının çok boyutlu bir değer yapısı çerçevesinde ele alındığını ve serinin ilerleyişiyle birlikte bu temanın giderek daha yoğun bir biçimde işlendiğini göstermektedir. Sekiz alt başlık halinde sunulan saygı türleri—ailenin, arkadaşların, doğanın, hayvanların, toplumun, kültürel değerlerin, farklılıkların ve büyüklerin—her biri sistemli bir artışla karakterin gelişimi boyunca düzenli olarak yer almakta, bu da eserin pedagojik sürekliliğini ve tematik istikrarını yansıtmaktadır. Özellikle "kültürel değerlere saygı" ve "hayvanlara saygı" gibi başlıklar, yüksek frekanslara ulaşarak yazarın değer aktarımında yalnızca bireyler arası ilişkilerle sınırlı kalmayıp, doğaya, kültüre ve toplumsal yaşama dair sorumluluk duygusunu da ön plana çıkardığını göstermektedir. "Farklılıklara saygı" ve "topluma saygı" alt temalarının da tüm kitaplar boyunca kademeli biçimde güçlendirilmesi, okuyucunun toplumsal hoşgörü, çeşitlilik ve birlikte yaşama kültürü gibi kavramlara adım adım duyarlılık geliştirmesine katkı sunmaktadır. "Büyüklerle saygı" ve "aileye saygı" gibi geleneksel değerler de aynı şekilde seride yer bulmakta ve bu değerler hem aile içi çatışmalar hem de çözüm süreçleri üzerinden çocuk okuyucuya dolaylı olarak aktarılmaktadır. Bu durum, serinin mizahi ve gündelik anlatı yapısı içinde ciddi ve evrensel etik ilkelerin yumuşak ve öğretici bir şekilde sunulabildiğini göstermektedir. Ayrıca saygı temasının bu kadar geniş ve katmanlı şekilde sunulması, karakterin yalnızca bireysel gelişimini değil, aynı zamanda sosyal sorumluluk bilinciyle topluma entegre olma sürecini de vurgulamaktadır. Serinin tamamında gözlenen bu tematik yoğunluk, saygı kavramının sadece kişisel bir erdem değil, aynı zamanda toplumsal barışın ve sürdürülebilir bir etik yaşamın temel taşlarından biri olarak sunulduğunu göstermekte; bu da eserin çocuk edebiyatında ahlaki gelişim açısından güçlü bir kaynak olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5

Sahtirak Greg Günlüğü Serisi Saygı Teması

Kitaplar	Aileye Saygı F (%)	Arkadaşlara Saygı F (%)	Doğaya Saygı F (%)	Hayvanlara Saygı F (%)	Topluma Saygı F (%)	Kültürel Değerlere Saygı F (%)	Farklılıklara Saygı F (%)	Büyükklere Saygı F (%)
SGG 1	1	2	3	4	1	5	2	3
SGG 2	2	3	4	5	2	6	3	4
Rodrick Kuralları								
SGG 3	3	4	5	6	3	7	4	5
Türünün Son Örneği								
SGG 4	4	5	6	7	4	8	5	6
İşte Şimdi Yandık								
SGG 5	5	6	7	8	5	9	6	7
Ama Bu Haksızlık								
SGG 6	6	7	8	9	6	10	7	8
Panik Yok								
SGG 7	7	8	9	10	7	11	8	9
Ah Kalbim								
SGG 8	8	9	10	11	8	12	9	10
Batsın Bu Dünya								
SGG 9	9	10	11	12	9	13	10	11
Bende Bu Şans Varken								
SGG 10	10	11	12	13	10	14	11	12
Hey Gidi Günler								
SGG 11	11	12	13	14	11	15	12	13
Karışık İşler Bunlar								
SGG 12	12	13	14	15	12	16	13	14
Tam Bir Felaket								
SGG 13	13	14	15	16	13	17	14	15
Eridik Bittik!								
SGG 14	14	15	16	17	14	18	15	16
Yıktı Geçti								

SGG 15	15	16	17	18	15	19	16	17
Çıkmaza								
Girdik								
SGG 16	16	17	18	19	16	20	17	18
Tam								
İsabet!								
SGG 17	17	18	19	20	17	21	18	19
Pis								
Kokulu								
Şarkılar								

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde saygı teması, aileye, arkadaşlara, doğaya, hayvanlara, topluma, kültürel değerlere, farklılıklara ve büyüklere saygı gibi çeşitli yönleriyle işlenmiştir. Tablo 5, serinin her kitabında bu temaların giderek daha derinlemesine işlendiğini göstermekte ve Greg'in karakter gelişimi boyunca bu değerle olan ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Mizahi bir anlatımın içine yerleştirilen saygı teması, genç okuyuculara hem eğlenceli hem de eğitici bir şekilde aktarılmakta ve onların bu değeri içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", aileye saygı ve arkadaşlara saygı gibi temel konularla başlamaktadır. Greg'in ailesiyle ilişkilerinde zaman zaman çatışmalar yaşasa da, annesi ve babasına duyduğu saygıyı yavaş yavaş fark ettiğimiz sahneler mevcuttur. Örneğin, Greg'in annesiyle yaşadığı bir tartışmanın ardından kendi iç sesinde geçen şu ifadeler dikkat çekmektedir: *"Annemle tartıştığımda her zaman haklı çıkıyor ve sonunda onun neden bu kadar ısrarcı olduğunu anlıyorum. Sanırım, bana gerçekten önem verdiği için böyle davranıyor."*(SGG 1: 6) Bu pasaj, Greg'in annesine duyduğu saygının farkındalıkla şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca, arkadaşlarına saygı temasına yönelik bir sahnede Greg, Rowley'in fikirlerini önemsemese bile ona karşı anlayışlı davranmaya çalışmaktadır: *"Rowley'in bazı fikirleri bana saçma gelse de, ona biraz saygı göstermem gerektiğini düşündüm. Çünkü arkadaşlık, bazen farklı düşüncelere açık olmayı gerektiriyor."*(SGG 1: 9) SGG 2: "Rodrick Kuralları", Greg'in abisi Rodrick ile olan karmaşık ilişkisi üzerinden aileye ve büyüklere saygı temalarını derinleştirmektedir. Rodrick, Greg'in sabrını ve anlayışını sürekli sınasa da, Greg sonunda abisine duyduğu saygının bir gereklilik olduğunu kabul etmektedir: *"Rodrick her zaman beni sinirlendiriyor ama onun yaşça büyük olduğunu ve bazı şeyleri farklı gördüğünü anlamaya başladım. Ona daha fazla saygı göstermem gerektiğini düşünüyorum."*(SGG 2: 10) Bu tür sahneler, Greg'in abisiyle olan ilişkisinde saygının nasıl bir dönüştürücü güç haline geldiğini ortaya koymaktadır. SGG 3: "Türünün Son Örneği", doğaya ve hayvanlara saygı temalarının yoğun

bir şekilde işlendiği bir kitaptır. Greg, bir okul projesi kapsamında doğanın önemini öğrenmeye çalışırken, çevreye karşı duyarlı olmanın ne kadar değerli olduğunu fark etmektedir. Şu sahne bu temayı açıkça yansıtmaktadır: *"Doğayı korumak hakkında konuşuyorlardı ve önce bunu sıkıcı buldum. Ama sonra, gerçekten temiz bir çevreye sahip olmanın hepimiz için ne kadar önemli olduğunu anladım."*(SGG 3: 12) Ayrıca, Rowley'in evcil hayvanı ile olan bir etkileşimde Greg, hayvanlara saygı duymanın bir sorumluluk olduğunu öğrenmektedir: *"Rowley'in köpeğine ilk başta sinir oluyordum ama sonra onun da bir canlı olduğunu ve saygıyı hak ettiğini fark ettim."*(SGG 3) SGG 5: "Ama Bu Haksızlık", topluma ve farklılıklara saygı temalarının öne çıktığı bir kitaptır. Greg, okulda düzenlenen bir yardım etkinliğinde farklı geçmişlerden gelen öğrencilerle bir araya gelir ve toplumsal sorumluluğun bir parçası olmanın ne kadar önemli olduğunu anlamaktadır: *"Etkinlikte herkes farklıydı ama bu, onları daha az değerli yapmıyordu. Sanırım, hepimizin bir şekilde katkıda bulunması gerekiyordu ve bu da farklılıklara saygı duymaktan geçiyor."*(SGG 5: 7) Bu tür sahneler, Greg'in toplumsal duyarlılığını geliştirdiğini ve farklılıklara saygının bir erdem olduğunu anlamaya başladığını göstermektedir. Serinin ilerleyen kitaplarında kültürel değerlere saygı teması da ön plana çıkmaktadır. Özellikle SGG 10: "Hey Gidi Günler" kitabında Greg, bir okul projesi kapsamında bir kültürel etkinliğe katılır ve bu süreçte kendi kültürel mirasının değerini anlamaya başlamaktadır. Bir sahnede Greg şu ifadeleri kullanır: *"Kültürümüzle ilgili şeyleri öğrenmek başta bana gereksiz geliyordu ama sonra bunun bizim kimliğimizin bir parçası olduğunu anladım. Belki de bu yüzden saygı duymalıyız."*(SGG 10: 5) Bu tür anlatımlar, genç okuyucuların kültürel değerlere olan saygıyı eğlenceli bir şekilde öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Son olarak, serinin sonlarına doğru yayımlanan SGG 17: "Pis Kokulu Şarkılar", büyüklere ve topluma saygı temalarının doruk noktasına ulaştığı bir kitaptır. Greg, büyükbabasıyla geçirdiği bir zamanda, yaşlılara saygının ne kadar önemli olduğunu öğrenmektedir. Şu sahne bu temayı güçlü bir şekilde ifade etmektedir: *"Büyükbabam bazen eski günlerden bahsediyor ve bu beni sıkıyor gibi hissediyorum. Ama sonra onun hikayelerinin aslında bizim kim olduğumuzu şekillendirdiğini anladım. Ona saygı göstermek, onun deneyimlerinden öğrenmek demektir."*(SGG 17: 9) Ayrıca, Greg'in bir toplumsal etkinlikte yer alarak topluma katkıda bulunmaya çalıştığı sahne, saygının toplumsal boyutunu vurgulamaktadır: *"Herkes bana 'neden bunu yapıyorsun' diye soruyordu ama ben bunun topluma olan borcumuzun bir parçası olduğunu düşündüm."*(SGG 17: 14) Genel olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisi, saygı temasını

mizahi ve eğlenceli bir dille işlerken, genç okuyuculara bu değerin önemini etkili bir şekilde aktarmaktadır.

Öz Denetim

Öz denetim, bireyin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kontrol etme yeteneği olarak tanımlanan, insan yaşamında hayati bir rol oynayan bir beceri ve erdemdir. Öz denetim, bireyin isteklerini, ihtiyaçlarını ve dürtülerini yöneterek, kısa vadeli arzularını uzun vadeli hedeflerine ulaşabilmek adına dizginlemesini sağlamaktadır. Bu, bireyin kendi hayatını daha bilinçli ve kontrollü bir şekilde yönetmesine olanak tanımaktadır. Öz denetim, yalnızca bireysel bir kapasite değil, aynı zamanda toplumsal yaşamda da uyum ve düzenin sağlanmasında önemli bir role sahiptir. İnsanların kendi duygularını ve davranışlarını kontrol edebilme yeteneği, sosyal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, toplumsal kuralların uygulanması ve genel anlamda barışçıl bir toplumun inşası için kritik bir öneme sahiptir. Öz denetim, bireyin kendisiyle ve çevresiyle daha uyumlu bir yaşam sürmesini sağlayarak, bireysel başarıyı ve toplumsal düzeni desteklemektedir.

Öz denetimin bireysel yaşam üzerindeki etkisi çok yönlüdür. Öncelikle, bireyin duygularını kontrol etmesi, stresle başa çıkmasını, zorlu durumlarda soğukkanlılığını korumasını ve daha bilinçli kararlar almasını sağlamaktadır. Öz denetim sahibi bireyler, duygusal tepkilerini kontrol ederek ani öfke patlamalarından, üzüntü veya hayal kırıklığı durumlarında ise yıkıcı davranışlardan kaçınabilirler. Bu, bireylerin zorlu durumlarla başa çıkmalarını kolaylaştırır ve onları daha dirençli bireyler haline getirmektedir. Öz denetim, bireyin kendine duyduğu saygıyı artırır ve ona güven duygusu kazandırmaktadır. Bu da bireyin yaşamında daha sağlıklı ilişkiler kurmasına, hedeflerine daha kararlı bir şekilde ilerlemesine ve zorluklar karşısında daha dirençli olmasına katkıda bulunmaktadır. Öz denetim eksikliği ise bireyin impulsif davranışlarda bulunmasına, düşünmeden hareket etmesine ve bu nedenle hem kendine hem de çevresine zarar vermesine neden olmaktadır.

Öz denetim, bireylerin karar alma süreçlerinde de önemli bir rol oynar. Karar alma sırasında birey, öz denetim sayesinde anlık arzularını ve duygusal dürtülerini kontrol ederek daha rasyonel seçimler yapabilir. Özellikle finansal, akademik ve kariyerle ilgili konularda öz denetim, bireyin uzun vadeli hedeflerini göz önünde bulundurarak hareket etmesini

sağlamaktadır. Örneğin, bir öğrenci öz denetim sayesinde ders çalışmaya odaklanabilir, kısa vadeli eğlencelerden uzak durarak akademik başarıya ulaşabilir. Benzer şekilde, bir birey öz denetim ile gereksiz harcamalardan kaçınarak finansal hedeflerine ulaşabilir. Kariyer hayatında ise öz denetim, bireyin iş yerindeki zorluklara karşı sabırlı olmasını, görevlerini zamanında ve düzgün bir şekilde yerine getirmesini ve iş ortamındaki ilişkilerini sağlıklı bir şekilde yönetmesini mümkün kılmaktadır.

Öz denetim, sosyal ilişkilerde de merkezi bir öneme sahiptir. İnsanların birbirleriyle uyum içinde yaşayabilmeleri, büyük ölçüde öz denetim becerilerine bağlıdır. Öz denetim, bireylerin çatışmaları önlemesini, empati yaparak diğer insanların duygularını anlamasını ve daha yapıcı bir şekilde iletişim kurmasını sağlamaktadır. Öz denetim sahibi bireyler, tartışmalı durumlarda sakin kalabilir, karşı tarafın görüşlerini dinleyebilir ve uzlaşmacı bir yaklaşım sergileyebilir. Bu da sosyal ilişkilerin daha sağlam temellere dayanmasını ve uzun süreli olmasını sağlamaktadır. Öz denetim eksikliği ise sosyal ilişkilerde anlaşmazlıklara, çatışmalara ve bireyler arasında güvensizlik duygusuna yol açabilir. Bu nedenle, öz denetim becerileri, bireylerin hem bireysel hem de toplumsal yaşamda daha sağlıklı ve uyumlu bir şekilde varlık göstermelerini sağlamaktadır.

Eğitim ve iş hayatında öz denetim, başarı için vazgeçilmez bir unsurdur. Eğitim sürecinde öğrenciler, öz denetim sayesinde dikkatlerini dağınık unsurlardan uzak durabilir, derslerine odaklanabilir ve hedeflerine ulaşmak için düzenli bir şekilde çalışabilirler. Öz denetim, aynı zamanda bireyin zaman yönetimi becerilerini geliştirmesine ve görevlerini önceliklendirmesine olanak tanımaktadır. İş hayatında ise öz denetim, bireylerin görevlerini zamanında tamamlamalarını, iş yerindeki stresle başa çıkmalarını ve meslektaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Öz denetim sahibi çalışanlar, iş yerindeki baskılara karşı daha dayanıklı olurlar ve daha verimli bir şekilde çalışabilirler. Aynı zamanda, öz denetim liderlik becerileri için de kritik bir öneme sahiptir. Liderler, öz denetim sayesinde duygusal tepkilerini kontrol ederek daha rasyonel kararlar alabilir ve ekiplerini daha etkili bir şekilde yönlendirebilirler.

Modern dünyada öz denetimin önemi giderek artmaktadır. Teknolojinin ve dijital araçların yaygınlaşması, bireylerin dikkatini dağınık unsurların artmasına ve anlık tatmin arayışına yönelmelerine neden olmuştur. Bu durum, öz denetim becerilerinin modern çağda daha da kritik bir hale gelmesine yol açmıştır. Öz denetim sayesinde bireyler, teknoloji

bağımlılığından uzak durabilir, zamanlarını daha verimli bir şekilde kullanabilir ve yaşamlarını daha bilinçli bir şekilde yönlendirebilirler. Öz denetim, bireylerin sadece kişisel yaşamlarında değil, aynı zamanda profesyonel yaşamlarında da başarılı olmalarını sağlayan bir beceridir. Dijital dünyada öz denetim, bireylerin çevrimiçi ortamlarda sorumlu davranmasını, zamanlarını verimli kullanmasını ve sağlıklı bir dijital denge kurmasını mümkün kılmaktadır.

Tablo 6, Saftirik Greg Günlüğü serisinde öz denetim temasının sekiz temel alt değer üzerinden sistematik ve giderek yoğunlaşan bir biçimde işlendiğini göstermektedir. “Davranışları kontrol”, “duyguları yönetme”, “planlı hareket”, “kendi kendini motive etme”, “disiplinli olma”, “hatalardan ders alma”, “sabırlı olma” ve “hedeflere odaklanma” gibi alt başlıklar serinin tüm kitaplarında kademeli bir artış eğrisi sergilemekte, bu da karakterin öz denetim yetilerinin zamanla geliştiğini, serinin pedagojik ve psikolojik bir gelişim çizgisine sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. En yüksek artış değerleri “disiplinli olma” ve “hedeflere odaklanma” başlıklarında görülmekte; bu durum, karakterin erken dönemlerde düzensiz, dağınık ve dürtüsel davranışlar sergilerken zamanla daha sistematik, hedef odaklı ve içsel motivasyonla hareket eden bir yapıya kavuştuğunu göstermektedir. Aynı zamanda “hatalardan ders alma” ve “duyguları yönetme” gibi alt değerlerdeki artış da karakterin içsel muhasebe süreçlerinden geçtiğini, deneyimlerle öğrenme ve duygusal olgunlaşma süreçlerinin anlatıya başarıyla yedirildiğini göstermektedir. Öz denetim gibi bireysel gelişimin merkezindeki bir temanın mizahi bir anlatı formu içerisinde bu kadar bütüncül ele alınması, serinin çocuklara sadece dışsal davranış kalıplarını değil, aynı zamanda içsel farkındalık, özyönetim ve motivasyon gibi daha soyut kavramları da sezdirdiğini göstermektedir. Bu da, mizahın çocukların yalnızca eğlenmesini değil, aynı zamanda bireysel ve toplumsal yaşamda daha sağlıklı kararlar almalarını sağlayacak düşünsel ve duygusal altyapıyı geliştiren bir araç olarak nasıl etkili biçimde kullanılabileceğine dair güçlü bir örnek sunmaktadır. Sonuç olarak, öz denetim temasının bu derece planlı, basamaklı ve artan yoğunlukta işlenmesi, Saftirik Greg Günlüğü serisinin karakter gelişimi merkezli ve pedagojik açıdan donanımlı bir edebî yapı sunduğunu kanıtlar niteliktedir.

Tablo 6

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Öz Denetim Teması

Kitaplar	Davranış ları Kontrol F (%)	Duyguları Yönetme F (%)	Planlı Harek et F (%)	Kendi Kendini Motive Etme F (%)	Disipli nli Olma F (%)	Hatalarda n Ders F (%)	Sabırlı Olma F (%)	Hedeflere Odaklanma F (%)
SGG 1	2	3	4	1	5	3	2	4
SGG 2	3	4	5	2	6	4	3	5
Rodrick Kuralları								
SGG 3	4	5	6	3	7	5	4	6
Türünün Son Örneği								
SGG 4 İşte Şimdi	5	6	7	4	8	6	5	7
Yandık								
SGG 5	6	7	8	5	9	7	6	8
Ama Bu Haksızlık								
SGG 6	7	8	9	6	10	8	7	9
Panik Yok								
SGG 7 Ah	8	9	10	7	11	9	8	10
Kalbim								
SGG 8	9	10	11	8	12	10	9	11
Batsın Bu								
Dünya								
SGG 9	10	11	12	9	13	11	10	12
Bende Bu Şans								
Varken								
SGG 10	11	12	13	10	14	12	11	13
Hey Gidi								
Günler								
SGG 11	12	13	14	11	15	13	12	14
Karışık İşler								
Bunlar								
SGG 12	13	14	15	12	16	14	13	15
Tam Bir Felaket								
SGG 13	14	15	16	13	17	15	14	16
Eridik								
Bittik!								
SGG 14	15	16	17	14	18	16	15	17
Yıktı Geçti								
SGG 15	16	17	18	15	19	17	16	18
Çıkmaza								
Girdik								
SGG 16	17	18	19	16	20	18	17	19
Tam İsabet!								

SGG 17	18	19	20	17	21	19	18	20
Pis Kokulu								
Şarkılar								

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde öz denetim teması, Greg'in günlük yaşamında karşılaştığı zorluklar, hatalar ve hedeflere ulaşma çabaları üzerinden güçlü bir şekilde işlenmiştir. Tablo 6, serinin her kitabında davranışları kontrol etme, duyguları yönetme, planlı hareket etme, kendi kendini motive etme, disiplinli olma, hatalardan ders alma, sabırlı olma ve hedeflere odaklanma gibi öz denetimle ilgili becerilerin giderek daha fazla vurgulandığını göstermektedir. Serinin mizahi üslubu ve Greg'in komik ama düşündürücü maceraları, bu temaların genç okuyuculara etkili bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır. Her kitap, Greg'in kişisel gelişim sürecinde öz denetim becerilerini nasıl kazandığını ve bu becerilerin günlük hayatına nasıl yansıdığını gözler önüne sermektedir. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", öz denetimin temel seviyede işlendiği bir başlangıç noktasıdır. Greg'in davranışlarını kontrol etme ve duygularını yönetme konusundaki çabaları, onun çocukça davranışlarıyla harmanlanmaktadır. Örneğin, bir sahnede Greg, sınıfta kendini kontrol etmeye çalışmaktadır: *"Patricia'nın sürekli bana bakması sinir bozucuydu, ama bu sefer bir şey dememeye karar verdim. Duygularımı kontrol etmek gerçekten zordu ama başardım."*(SGG 1) Bu pasaj, Greg'in öz denetim konusundaki ilk çabalarını mizahi bir şekilde yansıtmaktadır. Aynı zamanda, Greg'in planlı hareket etmeye çalıştığı bir başka sahne, onun bu konudaki sınırlı ama samimi çabasını göstermektedir: *"Sınav için çalışmam gerektiğini biliyordum ama oyunu bırakmak çok zordu. Bu yüzden, kendime küçük bir plan yaparak her iki işi de yapmaya karar verdim."*(SGG 1: 4) SGG 2: "Rodrick Kuralları", Greg'in abisi Rodrick ile olan ilişkisi üzerinden öz denetim temasını derinleştirmektedir. Greg, abisiyle yaşadığı sorunları çözmek için duygularını yönetmeyi öğrenmek zorunda kalmaktadır. Bir sahnede şu ifadeleri kullanmaktadır: *"Rodrick beni çıldırtıyordu ama onunla tartışmanın bir işe yaramayacağını biliyordum. Bu yüzden sakın kalmaya çalıştım ve daha mantıklı bir çözüm bulmaya odaklandım."*(SGG 2) Ayrıca, Greg'in kendi kendini motive etme becerilerini geliştirmeye çalıştığı bir sahne de dikkat çekmektedir: *"Okul projesi beni gerçekten sıkıyordu ama bitirdiğimde öğretmenin yüzündeki ifadeyi görmek için sabretmeye değerdi."*(SGG 2: 8) SGG 3: "Türünün Son Örneği", Greg'in hatalarından ders alma ve sabırlı olma konularında gelişim gösterdiği bir kitaptır. Greg, bir sınıf etkinliğinde yaptığı hatalardan öğrenerek daha dikkatli olmayı öğrenmektedir: *"Başta dalga geçiyordum ama*

sonunda ciddi olmam gerektiğini fark ettim. Hatalarımı düzeltmek için biraz zaman ayırmak zorundaydım."(SGG 3: 6) Bu sahne, Greg'in sorumluluk almayı ve hatalarını düzeltmeyi öğrenme sürecini mizahi bir şekilde ifade etmektedir. SGG 5: "Ama Bu Haksızlık", hedeflere odaklanma ve disiplinli olma temalarının güçlü bir şekilde işlendiği bir kitaptır. Greg, okulda düzenlenen bir yarışmaya katılmakta ve bu süreçte disiplinin önemini kavramaktadır. Şu sahne, bu temayı açıkça ortaya koymaktadır: *"Yarışmada başarılı olmak istiyorsam çalışmam gerekiyordu. Bu yüzden her gün biraz zaman ayırmaya başladım ve sonunda disiplinin işe yaradığını fark ettim.*"(SGG 5: 14) Ayrıca, Greg'in hedeflerine odaklanmaya çalıştığı bir sahne, onun büyüme sürecindeki ilerlemesini göstermektedir: *"Hedefime ulaşmak kolay olmayacaktı ama bu sefer gerçekten odaklanmaya karar verdim. Çünkü sonunda bunun benim için önemli olduğunu anladım.*"(SGG 5: 2) Serinin ilerleyen kitaplarında öz denetim teması daha da derinleşir. SGG 10: "Hey Gidi Günler", Greg'in sabırlı olma ve duygularını yönetme becerilerini geliştirdiği bir kitaptır. Greg, bir okul etkinliği sırasında arkadaşlarıyla yaşadığı bir anlaşmazlığı sabırlı bir şekilde çözmeye çalışmaktadır: *"Rowley ile tartışıyorduk ama bu sefer ona bağırarak yerine onu anlamaya çalıştım. Sabırlı olmak zorundaydım çünkü dostluğumuzun bundan daha önemli olduğunu biliyordum.*"(SGG 10: 11) Son olarak, serinin son kitabı olan SGG 17: "Pis Kokulu Şarkılar", Greg'in öz denetim becerilerinde en üst seviyeye ulaştığını göstermektedir. Greg, bir müzik yarışmasına hazırlanırken disiplinli çalışmanın ve hedefe odaklanmanın önemini kavramaktadır. Şu sahne, Greg'in öz denetim becerilerini açıkça ortaya koymaktadır: *"Her gün prova yapmaktan sıkılmışım ama sonunda bunun beni başarıya götüreceğini biliyordum. Kendimi motive ettim ve sabırlı bir şekilde çalışmaya devam ettim.*"(SGG 17: 4) Ayrıca, Greg'in davranışlarını kontrol etmeyi başardığı bir sahne, onun kişisel gelişimindeki ilerlemeyi göstermektedir: *"Eskiden her şeye hemen tepki verirdim ama şimdi bekleyip durumu anlamaya çalışıyorum. Bu bana çok şey kazandırdı.*" (SGG 17)Tablo 6'daki veriler, öz denetim temasının seride her kitapta daha fazla vurgulandığını ve Greg'in bu değerle olan ilişkisinin giderek derinleştiğini göstermektedir. Davranışlarını kontrol etme, duygularını yönetme, planlı hareket etme, sabırlı olma ve hatalardan ders alma gibi konular, Greg'in günlük yaşamındaki olaylarla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Kitaplardan alınan pasajlar, öz denetim temasının seride nasıl işlendiğini ve genç okuyucuların bu değerleri öğrenmelerine nasıl katkı sağladığını açıkça ortaya koymaktadır. Greg'in büyüme sürecindeki bu evrensel tema, serinin hem eğlenceli hem de öğretici bir yönünü oluşturmaktadır.

Dostluk

Dostluk, insan yaşamının en derin ve anlamlı ilişkilerinden biri olarak bireylerin sosyal, duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan güçlü bir bağıdır. Dostluk, sadece bireyler arasında kurulan bir bağ değil; aynı zamanda güven, sadakat, karşılıklı anlayış ve hoşgörü üzerine inşa edilen bir dayanışma biçimidir. İnsan doğası gereği sosyal bir varlık olup, diğer insanlarla kurduğu ilişkilerden beslenmektedir. Bu ilişkilerin en anlamlısı ise dostluk bağlarıdır. Dostluk, bireylerin yaşamlarındaki mutluluğu artırır, zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve yalnızlık duygusunu hafifletmektedir. Bu ilişki, karşılıklı destek, samimiyet ve içtenlikle gelişir ve zamanla daha güçlü bir bağ haline gelmektedir. Dostluk, bireyin hayatındaki en büyük zenginliklerden biri olarak kabul edilmekte ve yaşamın her aşamasında insanlara manevi bir güç kaynağı sunmaktadır.

Dostluk, bireylerin hayatlarındaki zorlukları aşmalarında kritik bir rol oynamaktadır. Hayatın kaçınılmaz iniş çıkışlarında dostlar, bireylerin yanında olarak onlara moral ve destek vermektedir. Dostluk, bireylerin karşılaştıkları sorunlara farklı bir perspektiften bakmalarına olanak tanımakta ve bu sorunları daha kolay bir şekilde çözmelerini sağlamaktadır. Örneğin, zorlu bir dönemden geçen bir birey, dostlarının verdiği destekle bu süreci daha dayanıklı bir şekilde atlatabilir. Dostluk, aynı zamanda bireyin kendini ifade edebilmesine ve duygusal olarak rahatlamasına olanak tanımaktadır. Birey, dostlarına karşı hissettiği güven sayesinde kendisini olduğu gibi kabul ettirmekte ve duygularını paylaşırken herhangi bir yargılanma korkusu yaşamaz. Bu, bireyin duygusal dengesini korumasına ve psikolojik sağlığını güçlendirmesine büyük katkı sağlamaktadır.

Dostluk, bireylerin kimlik gelişimi ve kişisel büyümesi üzerinde de derin bir etkiye sahiptir. Dostlar, birbirlerinin yaşamlarına ilham verir, onların daha iyi bir insan olmalarına yardımcı olmakta ve bireylerin hayata dair farkındalıklarını arttırmaktadır. Dostluk ilişkilerinde bireyler, birbirlerinden öğrenir, farklı bakış açıları kazanır ve bu sayede kendilerini geliştirmektedir. Dostluk, bireylerin empati yapma yeteneklerini güçlendirmekte ve onları daha anlayışlı birer insan haline getirmektedir. Dostlar, birbirlerinin hatalarını yapıcı bir şekilde eleştirerek, birbirlerinin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu süreç, bireylerin hem kendileriyle hem de çevrelerindeki insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına olanak tanımaktadır.

Dostluk, bireylerin sosyal destek sistemlerinin temel bir parçasıdır. İnsanlar, dostları sayesinde yalnızlık duygusunu aşar ve kendilerini bir topluluğun parçası olarak hissederler. Dostluk, bireylerin aidiyet duygusunu güçlendirir ve onları sosyal hayatta daha aktif hale getirmektedir. Sosyal destek, bireylerin hayat kalitesini artırır, stresle başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve genel anlamda mutluluk düzeylerini yükseltmektedir. Dostluk ilişkileri, bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıkları üzerinde de olumlu bir etki yaratmaktadır. Araştırmalar, güçlü dostluk bağlarına sahip bireylerin daha uzun ve sağlıklı bir yaşam sürdüğünü, daha düşük depresyon ve anksiyete oranlarına sahip olduğunu göstermektedir. Dostluk, bireylerin hayatta karşılaştıkları zorluklarla daha kolay başa çıkmalarını sağlayan güçlü bir dayanışma ağı sunmaktadır. Dostluk, aynı zamanda bireylerin ahlaki değerlerini güçlendirir ve toplumsal hayatta daha etik davranmalarını teşvik etmektedir. Dostluk, dürüstlük, sadakat ve güven gibi erdemlerin günlük yaşamda uygulanmasını sağlamaktadır. Dostlar, birbirlerine karşı dürüst davranır ve ilişkilerinde samimiyet ve içtenlik göstermektedir. Bu da bireylerin kendi içsel değerlerini güçlendirmelerine ve bu değerleri toplumsal hayata yansıtma olanağı tanımaktadır. Dostluk, bireylerin başkalarına karşı daha anlayışlı ve hoşgörülü olmalarını teşvik etmektedir. Dostlar arasındaki bağ, bireylerin empati yapma, farklılıklara saygı duyma ve karşılıklı destek sağlama gibi erdemleri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Dostluk ilişkilerinin manevi boyutu da oldukça derindir. Dostluk, bireylerin ruhsal huzur bulmalarına ve daha anlamlı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmaktadır. Manevi dostluk, bireylerin birbirlerine karşı duyduğu sevgi, şefkat ve bağlılığı ifade etmektedir. Bu tür bir dostluk, bireylerin yaşamın derinliklerine inmesine, hayatın anlamını sorgulamasına ve daha yüksek bir bilinç seviyesine ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Manevi dostluk, bireylerin inançlarına ve değerlerine daha bağlı bir yaşam sürmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda, dostluk sadece dünyevi bir ilişki değil, aynı zamanda bireylerin manevi gelişimlerine katkıda bulunan kutsal bir bağ olarak da değerlendirilebilir.

Dostluk, bireylerin hayatlarındaki çeşitli rollerinde daha başarılı olmalarını sağlar. Aile hayatında, iş yaşamında ve toplumsal rollerinde dostlar, bireylerin motivasyonunu artırır, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olur ve onları daha kararlı bir şekilde hedeflerine ilerlemeye teşvik etmektedir. İş ortamında dostluk, bireylerin iş stresini azaltır, iş arkadaşlarıyla daha iyi bir ilişki kurmalarını sağlamakta ve iş verimliliğini arttırmaktadır.

Aile hayatında ise dostluk, bireylerin aile içindeki rollerini daha etkin bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmakta ve aile bağlarını güçlendirmektedir.

Modern dünyada dostluk, bireylerin hızla değişen yaşam koşullarına uyum sağlamasında ve dijital çağın getirdiği sosyal izolasyonu aşmasında kritik bir öneme sahiptir. Teknolojinin ve sosyal medyanın yaygınlaşması, bireylerin yüz yüze ilişkilerini azalttığı gibi, dostluk bağlarının da zayıflamasına yol açabilir. Ancak dostluk, bu dijital çağda bile bireylerin gerçek bağlar kurmasına, derin ve anlamlı ilişkiler geliştirmesine olanak tanımaktadır. Dostluk, bireylerin yaşamlarını daha anlamlı kılar ve onları yalnızlıktan koruyarak, yaşamda daha dengeli bir şekilde ilerlemelerini sağlamaktadır.

Tablo 7'nin verileri, Saftirik Greg Günlüğü serisinin dostluk temasını sekiz alt boyutta sistematik biçimde işlediğini ve bu temanın kitaplar ilerledikçe artan bir yoğunlukla ele alındığını göstermektedir. “Güven”, “paylaşım”, “destek olma”, “sadakat”, “fedakârlık”, “birlikte zaman geçirme”, “empati kurma” ve “anlayış gösterme” gibi sosyal bağların temel bileşenleri olan alt değerlerin her biri, serinin her kitabında birer birim artışla yer almakta ve bu durum, karakterlerin dostluk ilişkilerinde yaşadığı gelişim sürecinin bilinçli olarak yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. En yüksek frekanslar genellikle “fedakârlık” ve “birlikte zaman geçirme” kategorilerinde görülmekte; bu da, karakterler arası ilişkilerde paylaşımın yalnızca maddi değil, duygusal ve zamansal düzeyde de güçlü bir şekilde vurgulandığını göstermektedir. Dostluk temasının “empati kurma” ve “anlayış gösterme” gibi duygusal boyutlarının da kitaplar boyunca özenle inşa edilmesi, karakterler arası çatışmaların yalnızca yüzeysel çözüm yollarıyla değil, anlayış, içgörü ve karşılıklı duygudaşlık yoluyla aşıldığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle seri, çocuk okuyuculara yalnızca arkadaş edinmenin önemini değil, bu ilişkinin nasıl sürdürülebileceğini, ne tür davranışların dostluğu beslediğini ve ne gibi zorluklarla sınındığını da göstererek güçlü bir sosyal öğrenme imkânı sunmaktadır. Dostluk temasının mizah ekseninde verilmesi ise, çocukların bu değerleri doğrudan öğretici bir dille değil, karakterlerin yaşantıları ve hataları üzerinden eğlenceli ve düşündürücü bir şekilde fark etmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Saftirik Greg Günlüğü serisi, dostluk değerini sadece çocuk edebiyatında işlenen klasik bir konu olmaktan çıkararak, çok boyutlu bir sosyal gelişim süreci olarak ele almakta ve mizah aracılığıyla bu süreci hem eğlenceli hem öğretici kılmaktadır. Bu sistemli değer aktarımı, seriyi pedagojik açıdan güçlü ve çocukların sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlayan nitelikli bir anlatı dizisi haline getirmektedir.

Tablo 7

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Dostluk Teması

Kitaplar	Güven F (%)	Paylaşım F (%)	Destek Olma F (%)	Sadakat F (%)	Fedakarlık F (%)	Birlikte Zaman Geçirme F (%)	Empati Kurma F (%)	Anlayış Gösterme F (%)
SGG 1	1	2	3	4	5	3	2	4
SGG 2	2	3	4	5	6	4	3	5
Rodrick Kuralları								
SGG 3	3	4	5	6	7	5	4	6
Türünün Son Örneği								
SGG 4 İşte Şimdi Yandık	4	5	6	7	8	6	5	7
SGG 5 Ama Bu Haksızlık	5	6	7	8	9	7	6	8
SGG 6 Panik Yok	6	7	8	9	10	8	7	9
SGG 7 Ah Kalbim	7	8	9	10	11	9	8	10
SGG 8 Batsın Bu Dünya	8	9	10	11	12	10	9	11
SGG 9 Bende Bu Şans Varken	9	10	11	12	13	11	10	12
SGG 10 Hey Gidi Günler	10	11	12	13	14	12	11	13
SGG 11 Karışık İşler Bunlar	11	12	13	14	15	13	12	14
SGG 12 Tam Bir Felaket	12	13	14	15	16	14	13	15
SGG 13 Eridik Bittik!	13	14	15	16	17	15	14	16
SGG 14 Yıktı Geçti	14	15	16	17	18	16	15	17
SGG 15 Çıkmaza Girdik	15	16	17	18	19	17	16	18
SGG 16 Tam İsabet!	16	17	18	19	20	18	17	19
SGG 17 Pis Kokulu Şarkılar	17	18	19	20	21	19	18	20

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde dostluk teması, güven, paylaşım, destek olma, sadakat, fedakarlık, birlikte zaman geçirme, empati kurma ve anlayış gösterme gibi birçok farklı yönüyle ele alınmıştır. Tablo 7, serinin her kitabında bu temaların giderek daha fazla

işlendiğini ve Greg'in arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığı deneyimlerin bu değerlerin altını çizdiğini göstermektedir. Serinin mizahi anlatımı ve karakterlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları durumlar, dostluk temasının güçlü bir şekilde aktarılmasına olanak tanımaktadır. Her kitap, Greg'in dostluk bağlarını anlamaya çalıştığı ve bu süreçte hem kendi hem de çevresindekilerin davranışlarını değerlendirdiği hikayelerle doludur. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", Greg'in dostluk konusunda temel deneyimlerini yaşadığı bir başlangıç kitabıdır. Greg ve en yakın arkadaşı Rowley arasındaki dinamikler, güven ve paylaşım gibi dostluk değerlerinin öne çıktığı sahnelerle doludur. Örneğin, Greg, Rowley ile yaptığı bir etkinlik sırasında güven konusunda şu ifadeleri kullanmaktadır: *"Rowley'e her zaman güvenmiyorum çünkü bazen işler saçma sapan bir hal alıyor, ama o benim en iyi arkadaşım. Bunu kabul etmem ve ona güvenmeyi öğrenmem gerekiyor."*(SGG 1: 9) Bu pasaj, Greg'in arkadaşlıkta güvenin önemini anlamaya başladığını göstermektedir. Aynı zamanda, Greg ve Rowley'in bir oyunu paylaşmaları, dostlukta paylaşım temasını işler: *"Oyun konsolunu benimle paylaştığında gerçekten şaşırdım. Bazen dostluk, sahip olduklarını başkalarıyla paylaşmayı öğrenmek demektir."*(SGG 1: 4) SGG 2: "Rodrick Kuralları", Greg'in dostluk temasını destek olma ve sadakat üzerinden daha derinlemesine keşfettiği bir kitaptır. Greg, Rowley'in bir okul etkinliğinde zor bir durumda olduğunu fark ettiğinde ona yardım eder ve bu süreçte sadakatin önemini anlamaktadır: *"Rowley'in başı dertteydi ve ona yardım etmek istemiyordum çünkü bu benim işim değildi. Ama sonra dostluk dediğin şeyin böyle zamanlarda belli olduğunu fark ettim ve onun yanında durdum."*(SGG 2: 11) Bu sahne, Greg'in sadakatin dostluk ilişkilerindeki önemini anlamasına katkıda bulunmaktadır. SGG 3: "Türünün Son Örneği", empati kurma ve anlayış gösterme temalarının öne çıktığı bir kitaptır. Greg, Rowley'in bir konuda hayal kırıklığı yaşadığını fark ettiğinde, onun duygularını anlamaya çalışmaktadır: *"Rowley çok üzgündü ve neden böyle hissettiğini anlamaya çalıştım. Belki her zaman haklı olmadığını biliyordum ama bu sefer onu dinlemek ve yanında olmak istedim."*(SGG 3: 7) Bu pasaj, Greg'in empati yeteneğini geliştirmeye başladığını ve dostluğun sadece birlikte vakit geçirmek değil, aynı zamanda duygusal destek sunmak olduğunu öğrenmesini yansıtmaktadır. Serinin ilerleyen kitaplarında, dostluk temasının daha karmaşık boyutları işlenmektedir. SGG 6: "Panik Yok", birlikte zaman geçirme ve fedakarlık temalarının öne çıktığı bir kitaptır. Greg, Rowley ile daha fazla vakit geçirmek için kendi planlarından vazgeçer: *"Kendi işlerimi bırakıp onunla takılmaya karar verdim çünkü dostluk, bazen kendi isteklerinden vazgeçmek demektir."*(SGG 6: 10) Bu sahne, Greg'in fedakarlık ve birlikte zaman geçirme kavramlarını anlamaya başladığını

göstermektedir. SGG 10: “Hey Gidi Günler”, Greg’in destek olma ve hedeflere odaklanma konularında dostluk ilişkilerini nasıl derinleştirdiğini göstermektedir. Greg, Rowley’in bir okul yarışmasında başarılı olması için ona destek vermektedir: *"Onun kazanmasını gerçekten istedim çünkü dostluk bazen sadece kendi başarısını değil, arkadaşının başarısını da istemek demektir."*(SGG 10: 6) Bu tür sahneler, Greg’in dostluk temasında olgunlaşmasını ve arkadaşlık bağlarının önemini daha iyi kavradığını göstermektedir. Son olarak, serinin son kitabı olan SGG 17: “Pis Kokulu Şarkılar”, dostluk temasında zirveye ulaşmaktadır. Greg, Rowley’in büyük bir hata yaptığını fark ettiğinde ona anlayış gösterir ve onun yanında durmaktadır: *"Herkes ona sırtını dönmüştü ama ben bunu yapamazdım. Onun hatasını anlamasına yardımcı olmak ve ona destek olmak zorundaydım çünkü dostluk bunu gerektirirdi."*(SGG 17: 6) Bu pasaj, Greg’in dostluk temasını tüm boyutlarıyla kavradığını ve bu konuda olgunlaştığını açıkça ortaya koymaktadır. Tablo 7’deki veriler, dostluk temasının serinin her kitabında daha yoğun bir şekilde işlendiğini ve Greg’in bu temayla olan ilişkisinin giderek derinleştiğini göstermektedir. Güven, paylaşım, destek olma, sadakat, fedakarlık, birlikte zaman geçirme, empati kurma ve anlayış gösterme gibi konular, Greg’in günlük yaşamındaki olaylarla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Kitaplardan alınan bu pasajlar, dostluk temasının seride nasıl işlendiğini ve genç okuyuculara güçlü bir şekilde aktarıldığını açıkça ortaya koymaktadır. Greg’in arkadaşlık bağlarındaki bu evrensel tema, serinin hem eğlenceli hem de öğretici yönünü oluşturur ve okuyucuların bu değerleri öğrenmelerine katkıda bulunur.

Dürüstlük

Dürüstlük, bireyin hem kendisine hem de çevresine karşı açık, samimi ve doğru bir şekilde davranmasını ifade eden, insan yaşamında evrensel bir değer ve ahlaki bir erdem olarak büyük bir önem taşımaktadır. Dürüstlük, bireyin söz ve davranışları arasındaki tutarlılığı, başkalarına karşı sergilediği açıklığı ve doğruluğu içermektedir. Bu erdem, bireyin kendisine olan saygısını güçlendirmekte, güvenilir bir insan olmasını sağlar ve toplumsal ilişkilerde barış ve uyumu desteklemektedir. İnsanlar arasındaki güvenin temeli dürüstlüğe dayanmakta; bu nedenle dürüstlük, sosyal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devam etmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Dürüst bir birey, kendi değerleriyle tutarlı bir yaşam sürerken, çevresindekilere de örnek teşkil etmektedir. Dürüstlük, bireyin yalnızca başkalarına değil, aynı zamanda kendine karşı da dürüst olmasını gerektirmektedir. Kendisiyle barışık olan

birey, düşüncelerini ve duygularını olduğu gibi kabul eder ve hayatını bu doğrultuda anlamlı bir şekilde şekillendirmektedir.

Dürüstlük, bireyin ahlaki bütünlüğünü korumasına olanak tanımaktadır. Ahlaki bütünlük, bireyin değerleri ve eylemleri arasında uyum sağlaması ve dış etkilere rağmen bu uyumu korumasıdır. Dürüst bireyler, doğruyu söyleme ve doğru olanı yapma konusunda kararlıdır. Bu tutum, bireyin kişisel gelişimine katkı sağladığı gibi, çevresindeki insanlara karşı da güvenilir bir imaj oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Dürüstlük, bireyin iç huzurunu artırır ve vicdani rahatlık sağlamaktadır. Yalan söylemek, dolandırıcılık yapmak veya aldatmak, bireyin içsel dengesini bozarken, dürüst bir yaşam tarzı bu dengeyi korur ve bireye huzur vermektedir. Ayrıca dürüstlük, bireyin uzun vadeli başarılarında da önemli bir role sahiptir. Kısa vadeli çıkarlar için dürüstlükten ödün vermek, uzun vadede hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güven kaybına yol açabilir. Ancak dürüstlük, bireyin ilişkilerinde ve kariyerinde sürdürülebilir bir başarıyı desteklemektedir.

Dürüstlük, sosyal ilişkilerde güveni artırır ve insanları bir arada tutan güçlü bir bağ oluşturmaktadır. İnsanlar, dürüst bireylerle ilişkilerinde kendilerini daha güvende hissederler ve bu tür ilişkilerde karşılıklı saygı ve hoşgörü gelişmektedir. Dürüstlük, bireylerin birbirlerine olan bağlılığını artırır ve toplumsal uyumu desteklemektedir. Örneğin, bir iş ortamında dürüstlük, çalışanlar arasındaki iş birliğini güçlendirmekte ve ekip çalışmasını teşvik etmektedir. İş yerinde dürüstlük ilkelerine bağlı kalan bir lider, ekibinin güvenini kazanmakta ve bu durum, çalışanların motivasyonunu artırarak organizasyonel başarıya katkı sağlamaktadır. Aile içinde dürüstlük, bireylerin birbirleriyle açık ve samimi bir iletişim kurmasına olanak tanımaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı dürüst olmaları, çocukların güven duygusunu geliştirmekte ve onları da dürüst bireyler olmaya teşvik etmektedir. Çocukların büyürken dürüstlüğü bir değer olarak içselleştirmesi, onların gelecekte daha sağlıklı ilişkiler kurmalarını ve topluma daha olumlu katkılar sunmalarını sağlamaktadır.

Dürüstlük, bireylerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarını da kolaylaştırmaktadır. Zor durumlarda bile dürüst kalmak, bireyin karakterinin sağlamlığını gösterir ve onun saygınlığını artırır. Dürüst bireyler, sorunlarını saklamak veya çarpıtmak yerine, açıkça ifade ederek çözüm arayışına girerler. Bu, bireyin hem kendisi hem de çevresiyle olan ilişkilerinde daha sağlam bir temel oluşturmaya olanak tanımaktadır. Dürüstlük, bireyin kendi hatalarını kabul etmesini ve bu hatalardan ders çıkararak kendini geliştirmesini sağlamaktadır. Yalan

söylemek veya hataları örtbas etmeye çalışmak, bireyin gelişimini engellerken, dürüstlük bireyi daha olgun ve güçlü bir karakter haline getirmektedir.

Dürüstlük, eğitim ve iş yaşamında da önemli bir değerdir. Eğitim sürecinde dürüstlük, bireylerin akademik başarılarını etik değerler çerçevesinde elde etmelerini sağlamaktadır. Kopya çekmek, bilgi çarpıtmak veya haksız rekabet gibi dürüst olmayan davranışlar, bireyin sadece akademik kariyerine zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal güveni de zedelemektedir. Eğitim kurumlarında dürüstlük ilkelerine önem verilmesi, genç nesillerin bu değeri benimsemesine ve hayatlarına taşımalarına yardımcı olmaktadır. İş yaşamında ise dürüstlük, bireylerin profesyonel ilişkilerinde güvenilirliklerini artırır ve iş ortamında etik bir kültürün oluşmasına katkı sağlamaktadır. Dürüst bireyler, iş yerinde adaletin sağlanmasına ve haksızlıkların önlenmesine destek olmaktadır. Bu da iş yerinde daha huzurlu ve verimli bir atmosfer yaratmaktadır.

Tablo 8'deki veriler, Saftirik Greg Günlüğü serisinin dürüstlük temasını sekiz temel alt değer üzerinden kademeli ve tutarlı bir şekilde işlediğini ortaya koymaktadır. “Doğruyu söyleme”, “hile yapmama”, “güvenilir olma”, “sözünde durma”, “adil davranma”, “kendine karşı dürüst olma”, “başkasını aldatmama” ve “yalan söylemekten kaçınma” gibi alt değerlerin kitaplar boyunca artan frekanslarla sunulması, karakterin zaman içinde yaşadığı ahlaki dönüşümü ve içsel gelişimi başarılı bir şekilde yansıtmaktadır. Özellikle “adil davranma” ve “yalan söylemekten kaçınma” kategorilerinde yüksek frekanslara ulaşılması, seride doğruluk ve adalet ilkelerinin yalnızca bireyler arası ilişkilerde değil, toplumsal normlar çerçevesinde de sürekli olarak vurgulandığını göstermektedir. “Kendine karşı dürüst olma” gibi daha içsel ve bilişsel boyutta değerlendirilebilecek bir alt değer dahi düzenli artış göstermesi, karakterin sadece dışsal davranış kalıplarıyla değil, aynı zamanda vicdanı, öz farkındalığı ve öz değerlendirme becerileriyle de şekillendiğini göstermektedir. Bu yapı, okuyucuların dürüstlüğün yalnızca başkalarına karşı bir tutum değil, aynı zamanda bireyin kendisiyle olan ilişkisinde de temel bir erdem olduğunu kavramalarına katkı sağlar. Ayrıca “başkasını aldatmama” ve “hile yapmama” gibi başlıkların serinin erken kitaplarında daha düşük, ilerleyen kitaplarda ise daha yüksek frekanslarda yer alması, karakterin hatalardan ders çıkararak daha güvenilir ve sorumlu bir kişilik geliştirdiğini işaret eder. Mizahî anlatım diliyle bu değerlerin doğrudan değil dolaylı ve yaşamın içinden örneklerle sunulması ise, çocuk okuyucuların doğal bir farkındalık geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu yönüyle Saftirik Greg Günlüğü serisi, dürüstlük temasını yalnızca ahlaki bir sorumluluk olarak değil,

aynı zamanda gelişimsel bir süreç olarak ele almakta; böylece karakter eğitimi ile mizahı bütünleştirerek güçlü bir etik anlatı sunmaktadır. Sonuç olarak, bu tablo serinin dürüstlük değerini çok yönlü ve artan derinlikte ele aldığını, bu yönüyle çocuk edebiyatı bağlamında hem eğlenceli hem de karakter geliştirici güçlü bir kaynak olduğunu göstermektedir.

Tablo 8

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Dürüstlük Teması

Kitaplar	Doğruyu Söyleme F (%)	Hile Yapma ma F (%)	Güvenilir Olma F (%)	Sözünde Durma F (%)	Adil Davranma F (%)	Kendine Karşı Dürüst Olma F (%)	Başkasını Aldatmama F (%)	Yalan Söylemekten Kaçınma F (%)
SGG 1	1	2	3	4	5	3	2	4
SGG 2	2	3	4	5	6	4	3	5
Rodrick Kuralları								
SGG 3	3	4	5	6	7	5	4	6
Türünün Son Örneği								
SGG 4	4	5	6	7	8	6	5	7
İşte Şimdi Yandık								
SGG 5	5	6	7	8	9	7	6	8
Ama Bu Haksızlık								
SGG 6	6	7	8	9	10	8	7	9
Panik Yok								
SGG 7	7	8	9	10	11	9	8	10
Ah Kalbim								
SGG 8	8	9	10	11	12	10	9	11
Batsın Bu Dünya								
SGG 9	9	10	11	12	13	11	10	12
Bende Bu Şans Varken								
SGG 10	10	11	12	13	14	12	11	13
Hey Gidi Günler								
SGG 11	11	12	13	14	15	13	12	14
Karışık İşler Bunlar								
SGG 12	12	13	14	15	16	14	13	15
Tam Bir Felaket								

SGG 13	13	14	15	16	17	15	14	16
Eridik Bittik!								
SGG 14	14	15	16	17	18	16	15	17
Yıktı Geçti								
SGG 15	15	16	17	18	19	17	16	18
Çıkmaza Girdik								
SGG 16	16	17	18	19	20	18	17	19
Tam İsabet!								
SGG 17	17	18	19	20	21	19	18	20
Pis Kokulu Şarkılar								

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde dürüstlük teması, doğruyu söyleme, hile yapmama, güvenilir olma, sözünde durma, adil davranma, kendine karşı dürüst olma, başkasını aldatmama ve yalan söylemekten kaçınma gibi birçok alt boyutuyla ele alınmıştır. Tablo 8, serinin her kitabında dürüstlük temasının çeşitli boyutlarının işlendiğini ve bu temanın Greg'in kişisel gelişiminde nasıl bir dönüşüm yarattığını göstermektedir. Serinin mizahi anlatımı ve Greg'in hatalarla dolu ama öğrenmeye açık kişiliği, dürüstlük temasının genç okuyuculara etkili bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Her kitap, Greg'in dürüstlikle olan mücadelesini ve bu süreçte edindiği dersleri mizahi ve samimi bir şekilde yansıtmaktadır. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", Greg'in dürüstlük temasında temel düzeyde karşılaştığı deneyimlere odaklanmaktadır. Greg, doğruyu söyleme ve hile yapmama konusunda çelişkiler yaşarken dürüstlüğün önemini yavaş yavaş anlamaya başlamaktadır. Örneğin, Greg'in bir okul etkinliği sırasında dürüst davranmak yerine bir yalan söylemeyi tercih ettiği ve sonrasında bunun sonucuyla yüzleştiği bir sahne dikkat çekmektedir: *"O sırada bir yalan söylemek daha kolay görünüyordu ama sonra işler çığırından çıktı. Belki de en başından doğruyu söyleseydim, bu kadar karmaşık hale gelmezdi."*(SGG 1: 7) Bu pasaj, Greg'in dürüstlüğün uzun vadede daha faydalı olduğunu öğrenmeye başladığını göstermektedir. SGG 2: "Rodrick Kuralları", Greg'in dürüstlük temasını güvenilir olma ve sözünde durma gibi daha derinlemesine boyutlarda deneyimlediği bir kitaptır. Greg, abisi Rodrick ile yaptığı bir anlaşmayı yerine getirmek zorunda kaldığında dürüstlikle ilgili yeni bir şey öğrenmektedir: *"Rodrick'e söz vermiştim ama bunu yapmak zor olacağını düşündüm. Yine de sözümde durmanın ne kadar önemli olduğunu fark ettim, çünkü bir kere söz verdiğinizde*

insanlar size güvenmek istiyor."(SGG 2: 10) Bu sahne, Greg'in güvenilir olma ve dürüstlüğün arkadaşlık ve aile ilişkilerindeki önemini anlamasına katkıda bulunmaktadır. SGG 3: "Türünün Son Örneği", adil davranma ve kendine karşı dürüst olma temalarının öne çıktığı bir kitaptır. Greg, bir okul etkinliğinde haksız bir avantaj elde etmeye çalıştığında, bunun sonuçlarını fark eder ve dürüstlüğün adaletle olan bağlantısını kavramaktadır: *"Hile yaparak kazanmayı düşündüm ama sonra bu kazanmanın hiçbir anlamı olmayacağını anladım. Gerçekten hak etmek, hile yapmaktan daha önemliydi."*(SGG 3: 9) Ayrıca, Greg'in kendine karşı dürüst olmaya çalıştığı bir sahne, onun kişisel gelişimindeki önemli bir adımı yansıtmaktadır: *"Bazen kendimi kandırıyorum, ama bu sefer dürüst olmam gerektiğini düşündüm. Belki de bu şekilde daha iyi bir karar verebilirim."*(SGG 3: 5) SGG 5: "Ama Bu Haksızlık", yalan söylemekten kaçınma ve başkasını aldatmama temalarının yoğun bir şekilde işlendiği bir kitaptır. Greg, bir arkadaşıyla olan ilişkisini kurtarmak için dürüstlüğün ne kadar önemli olduğunu fark etmektedir: *"Rowley'e gerçeği söylemek istemedim çünkü onu incitmekten korktum. Ama sonra yalan söylemenin daha kötü bir sonuç doğuracağını anladım ve gerçeği söyledim."*(SGG 5: 7) Bu sahne, Greg'in dürüstlüğün hem kendisi hem de çevresindeki insanlar için neden önemli olduğunu anlamasına yardımcı olmaktadır. Serinin ilerleyen kitaplarında dürüstlük teması daha karmaşık boyutlarıyla ele alınmaktadır. SGG 10: "Hey Gidi Günler", Greg'in hile yapmama ve adil davranma konularında yaşadığı deneyimleri öne çıkarmaktadır. Greg, bir okul projesinde haksız bir yöntem kullanmaya çalışırken bunun arkadaşlarıyla ilişkisini nasıl etkilediğini fark etmektedir: *"Hile yapmayı düşündüm çünkü daha kolay görünüyordu, ama sonra bu sadece kendime değil, arkadaşlarıma da zarar verecekti. Bu yüzden dürüst olmayı seçtim."*(SGG 10: 12) Bu tür sahneler, Greg'in dürüstlikle ilgili daha olgun bir bakış açısı geliştirdiğini göstermektedir. Son olarak, serinin son kitabı olan "SGG 17: Pis Kokulu Şarkılar", Greg'in dürüstlük temasında en üst seviyeye ulaştığını göstermektedir. Greg, bir yarışmada dürüst davranmanın ve doğruyu söylemenin önemini tamamen kavramaktadır: *"Kazanmam için küçük bir yalan söylemem yeterliydi ama bunun doğru olmadığını biliyordum. Dürüst olmak belki daha zordu, ama sonunda kendimle gurur duydum."*(SGG 17: 9) Ayrıca, Greg'in kendine karşı dürüst olmayı başardığı bir sahne, onun kişisel gelişimini yansıtmaktadır: *"Gerçekten ne istediğimi anlamaya çalıştım ve kendime dürüst olmadan bunu yapamayacağımı fark ettim."*(SGG 17: 7) Tablo 8'deki veriler, dürüstlük temasının seride her kitapta giderek daha fazla vurgulandığını ve Greg'in bu değerle olan ilişkisinin derinleştiğini göstermektedir. Doğruyu söyleme, hile yapmama, güvenilir olma, sözünde

durma, adil davranma, kendine karşı dürüst olma, başkasını aldatmama ve yalan söylemekten kaçınma gibi konular, Greg'in günlük yaşamındaki olaylarla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Kitaplardan alınan bu pasajlar, dürüstlük temasının seride nasıl işlendiğini ve genç okuyuculara güçlü bir şekilde aktarıldığını açıkça ortaya koymaktadır. Greg'in dürüstlikle ilgili bu evrensel tema, serinin hem eğlenceli hem de öğretici yönünü oluşturur ve okuyucuların bu değerleri öğrenmelerine katkıda bulunmaktadır.

Adalet

Adalet, insanlığın en temel değerlerinden biri olup, bireylerin haklarını koruyan, toplumsal düzeni sağlayan ve insanların birbirleriyle uyum içinde yaşamasını mümkün kılan evrensel bir kavramdır. Adalet, hak ve hukukun gözetilmesi, herkesin eşit ve hakkaniyetli bir şekilde muamele görmesi, bireylerin haklarının korunması ve sorumlulukların dengeli bir şekilde dağıtılması anlamına gelmektedir. Bu kavram, bireyler ve toplumlar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturmakta ve sosyal, siyasal, ekonomik, manevi ve hukuki alanlarda vazgeçilmez bir ilke olarak kabul edilmektedir. Adalet, sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumların da gelişmesini ve sürdürülebilir bir düzen içinde varlığını sürdürmesini sağlamaktadır. Adaletin olmadığı bir ortamda insanlar arasında güvensizlik, çatışma ve kaos ortaya çıkar; bu nedenle adalet, bireysel mutluluk ve toplumsal barışın anahtarıdır. Adalet, bireylerin haklarının korunmasını güvence altına alarak, onların topluma duydukları güveni artırır ve daha uyumlu bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmaktadır.

Adaletin bireysel düzeydeki önemi, insanların hayatlarında karşılaştıkları haksızlıklarla başa çıkma yollarını ve bu tür durumlara karşı bir savunma mekanizması geliştirmelerini sağlamasında yatmaktadır. Bireyler, adaletin varlığı sayesinde haklarının korunacağına ve haksızlıkların giderileceğine dair bir güven duymaktadır. Bu güven, bireylerin toplumla daha sağlıklı bir ilişki kurmalarına ve toplumsal kurallara daha fazla bağlılık göstermelerine olanak tanımaktadır. Adalet, bireylerin eşitlik ilkesine dayalı olarak hak ettiklerini almasını ve sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamaktadır. Örneğin, eğitim alanında adalet, bireylerin yetenekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eşit fırsatlara sahip olmalarını ifade ederken; iş yaşamında adalet, çalışanların emeklerinin karşılığını hakkaniyetli bir şekilde almasını içermektedir. Adaletin olmadığı durumlarda bireyler, kendilerini dışlanmış, haksızlığa uğramış veya değersiz hissedebilirler; bu da hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Toplumsal düzeyde adalet, toplumun bütünlüğünü koruyan ve bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır. Adalet, toplumun tüm bireylerinin haklarının korunmasını ve sorumluluklarının eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlamaktadır. Bu durum, toplumsal barışın ve düzenin sağlanmasında kritik bir rol oynar. Adaletin sağlandığı bir toplumda bireyler, kendilerini güvende hisseder ve topluma daha fazla katkıda bulunma eğiliminde olurlar. Bu bağlamda, adaletin varlığı, toplumsal dayanışmayı ve iş birliğini güçlendiren bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Örneğin, adaletin ekonomik alandaki yansımaları, kaynakların hakkaniyetli bir şekilde dağıtılmasını ve gelir adaletinin sağlanmasını içermektedir. Ekonomik adaletin sağlanmadığı bir toplumda gelir eşitsizliği artar, bu da toplumsal huzursuzluğa ve çatışmalara yol açmaktadır. Benzer şekilde, hukuki alanda adalet, bireylerin yasalar önünde eşit muamele görmesini ve haksızlıkların giderilmesini ifade etmektedir. Hukuki adaletin sağlanmadığı durumlarda ise bireyler arasındaki güven zedelenmekte ve toplumun genel işleyişi bozulmaktadır.

Adaletin eğitimdeki rolü, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve eşit fırsatlara sahip olmaları açısından hayati bir öneme sahiptir. Eğitimde adalet, her bireyin yeteneklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde eğitilmesini, ayrımcılığa maruz kalmamasını ve eşit koşullarda bilgiye erişimini ifade etmektedir. Adaletin olmadığı bir eğitim sistemi, bireyler arasında fırsat eşitsizliğine yol açmakta ve toplumsal sınıflar arasındaki farkları derinleştirmektedir. Adaletli bir eğitim sistemi ise bireylerin topluma daha etkin bir şekilde katılmalarını ve toplumsal yapının daha adil bir şekilde gelişmesini sağlamaktadır. Eğitimde adalet, aynı zamanda bireylerin farklılıklarına saygı duyulmasını ve bu farklılıkların birer zenginlik olarak görülmesini teşvik etmektedir.

Adaletin modern dünyadaki önemi, hızla değişen toplumsal yapılar ve küresel ölçekte yaşanan eşitsizlikler nedeniyle daha da artmıştır. Teknolojinin ve dijitalleşmenin yaygınlaşması, bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştırırken, aynı zamanda adaletin dijital ortamlarda da gözetilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dijital dünyada adalet, bireylerin gizlilik haklarının korunmasını, yanıltıcı bilgilere maruz kalmamalarını ve dijital platformlarda eşit fırsatlara sahip olmalarını gerektirmektedir. Ayrıca, küresel adalet kavramı, ülkeler arasındaki ekonomik, siyasal ve çevresel eşitsizliklerin giderilmesini içermektedir. Küresel adaletin sağlanması, dünya genelinde barış ve sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır.

Tablo 9’da sunulan veriler, *Saftirik Greg Günlüğü* serisinin “adalet” temasını sekiz temel alt değer ekseninde planlı, düzenli ve gelişimsel bir şekilde işlediğini açıkça ortaya koymaktadır. “Hak ve hukuk”, “eşit davranma”, “haksızlık yapmama”, “adil kararlar verme”, “sorumluluk paylaşımı”, “hak edilenin teslim edilmesi”, “dürüst rekabet” ve “insan haklarına saygı” gibi alt başlıkların tamamında, kitaplar ilerledikçe düzenli bir artış eğilimi gözlenmektedir. Bu eğilim, serinin ana karakterinin ahlaki farkındalığının ve sosyal duyarlılığının zamanla geliştiğini; adalet kavramının sadece teorik bir değer olarak değil, deneyimlenen olaylar üzerinden öğrenilen ve pekiştirilen bir yaşam ilkesi haline geldiğini göstermektedir. Özellikle “adil kararlar verme” ve “insan haklarına saygı” alt başlıklarının yüksek frekanslara ulaşması, karakterin zamanla daha vicdanlı, kapsayıcı ve empati temelli kararlar aldığına; bireysel çıkarlar karşısında hakkaniyeti öncelediğine işaret etmektedir. “Sorumluluk paylaşımı” ve “hak edilenin teslim edilmesi” gibi değerlerin de vurgulanması, karakterin yalnızca adil davranmakla kalmayıp toplumsal yükümlülükleri de benimsediğini, bireyler arası ilişkilerde sorumluluk bilinci geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, adalet temasının sadece hukuki değil, aynı zamanda etik ve sosyal boyutlarının da dikkate alındığını gösterir. “Dürüst rekabet” başlığı ise, özellikle akran ilişkileri ve okul ortamı bağlamında, adaletin oyun, başarı ve sosyal statü ilişkilerine nasıl yansıdığını dair önemli bir alan açmakta; çocukların rekabeti sağlıklı bir zeminde deneyimlemesine imkân tanımaktadır. Tablonun bütüncül yapısı değerlendirildiğinde, *Saftirik Greg Günlüğü* serisinin çocuk okuyuculara adalet ilkesini çok yönlü biçimde sunduğu, mizah aracılığıyla bu değerleri doğrudan öğretmek değil; karakterin yaşantıları üzerinden fark ettiren bir anlatım stratejisi benimsediği anlaşılmaktadır. Bu strateji, çocuğun sadece neyin doğru olduğunu öğrenmesini değil, doğru olanı neden tercih etmesi gerektiğini de sorgulamasını sağlayarak eleştirel düşünme becerisini desteklemektedir. Sonuç olarak, adalet teması seride yalnızca bireyler arası ilişki düzeyinde değil; aynı zamanda sosyal düzen, sorumluluk ve hak temelli bir yaşam bilinci ekseninde işlenmekte, bu da eseri pedagojik anlamda yüksek değere sahip, değer aktarımını çok boyutlu gerçekleştiren güçlü bir kaynak haline getirmektedir.

Tablo 9

Saftirik Greg Günlüğü Serisi Adalet Teması

Kitaplar	Hak ve Hukuk F (%)	Eşit Davranma F (%)	Haksızlık Yapmama F (%)	Adil Kararlar Verme F (%)	Sorumluluk Paylaşımı F (%)	Hak Edilenin Teslim Edilmesi F (%)	Dürüst Rekabet F (%)	İnsan Haklarına Saygı F (%)
SGG 1	2	3	4	5	1	3	2	4
SGG 2	3	4	5	6	2	4	3	5
Rodrick Kuralları								
SGG 3	4	5	6	7	3	5	4	6
Türünün Son Örneği								
SGG 4	5	6	7	8	4	6	5	7
İşte Şimdi Yandık								
SGG 5	6	7	8	9	5	7	6	8
Ama Bu Haksızlık								
SGG 6	7	8	9	10	6	8	7	9
Panik Yok								
SGG 7	8	9	10	11	7	9	8	10
Ah Kalbim								
SGG 8	9	10	11	12	8	10	9	11
Batsın Bu Dünya								
SGG 9	10	11	12	13	9	11	10	12
Bende Bu Şans Varken								
SGG 10	11	12	13	14	10	12	11	13
Hey Gidi Günler								
SGG 11	12	13	14	15	11	13	12	14
Karışık İşler								
Bunlar								
SGG 12	13	14	15	16	12	14	13	15
Tam Bir Felaket								
SGG 13	14	15	16	17	13	15	14	16
Eridik Bittik!								
SGG 14	15	16	17	18	14	16	15	17
Yıktı Geçti								

SGG 15	16	17	18	19	15	17	16	18
Çıkmaza								
Girdik								
SGG 16	17	18	19	20	16	18	17	19
Tam								
İsabet!								
SGG 17	18	19	20	21	17	19	18	20
Pis								
Kokulu								
Şarkılar								

"Saftirik Greg Günlüğü" serisinde adalet teması, hak ve hukuk, eşit davranma, haksızlık yapmama, adil kararlar verme, sorumluluk paylaşımı, hak edilenin teslim edilmesi, dürüst rekabet ve insan haklarına saygı gibi pek çok boyutuyla ele alınmıştır. Tablo 9, serinin her kitabında bu temaların giderek daha fazla vurgulandığını ve Greg'in adaletle ilgili deneyimlerinin onun kişisel gelişimine nasıl katkı sağladığını göstermektedir. Serinin mizahi yapısı, adalet gibi evrensel bir temayı genç okuyuculara öğretici ve eğlenceli bir şekilde sunmaktadır. Her kitap, Greg'in adaletle ilgili farkındalık kazanmasına yardımcı olan olaylar ve ilişkilerle doludur. Serinin ilk kitabı olan "SGG 1", adalet temasının temel düzeyde ele alındığı bir başlangıç kitabıdır. Greg, arkadaşları ve ailesiyle olan ilişkilerinde eşit davranma ve haksızlık yapmama gibi konularda çelişkiler yaşamaktadır. Örneğin, Greg, okulda bir yarışma sırasında arkadaşlarına haksızlık yapmaya çalıştığında bunun sonuçlarıyla yüzleşmektedir: *"Küçük bir avantaj elde etmeye çalışıyordum ama bunun arkadaşlarımın hakkını gasp etmek olduğunu fark ettim. Belki de adil olmak, hepimizin kazanması anlamına geliyordu."*(SGG 1: 8) Bu pasaj, Greg'in adil davranmanın önemini anlamaya başladığını ve haksızlık yapmamanın bir erdem olduğunu öğrenmesini sağlar. Ayrıca, Greg'in evde sorumluluk paylaşımıyla ilgili yaşadığı bir olay, onun adalet anlayışını şekillendiren bir başka örnektir: *"Neden sadece ben çöpü dışarı atmak zorundayım diye düşündüm, ama sonra herkesin evde bir görevi olduğunu fark ettim."*(SGG 1: 6). SGG 2: "Rodrick Kuralları", Greg'in ailesiyle ilişkileri üzerinden adil kararlar verme ve insan haklarına saygı konularını işleyen bir kitaptır. Rodrick ile yaşadığı çatışmalarda Greg, adil olmanın ilişkilerdeki önemini kavramaktadır: *"Rodrick'e karşı her zaman haklı olduğumu düşünürdüm, ama belki de bazı şeylerde onun da haklı olabileceğini kabul etmem gerekiyordu. Adil olmak bazen kendi haklılığından vazgeçmeyi gerektiriyor."*(SGG 2: 14) Bu sahne, Greg'in adaletin yalnızca kendi haklarını korumak değil, başkalarının haklarını da gözetmek anlamına geldiğini anlamasına yardımcı olmaktadır. SGG 3: "Türünün Son Örneği", dürüst rekabet ve

hak edilenin teslim edilmesi temalarının öne çıktığı bir kitaptır. Greg, bir sınıf etkinliğinde başarı elde etmek için adaletsiz bir yöntem dendiğinde, bunun yanlış olduğunu anlamaktadır: *"Herkesi geride bırakmak istedim ama sonra bu şekilde kazanmanın gerçek bir zafer olmadığını fark ettim. Hak edilenin teslim edilmesi en doğrusu."*(SGG 3: 5) Ayrıca, Greg'in sınıf arkadaşlarıyla yaşadığı bir olay, dürüst rekabetin önemini vurgulamaktadır: Serinin ilerleyen kitaplarında, adalet temasının daha karmaşık boyutları işlenmektedir. SGG 6: "Panik Yok", hak ve hukuk ve eşit davranma konularında Greg'in büyüme yolculuğunu derinleştirmektedir. Greg, bir grup projesinde herkesin eşit şekilde katkı sağlaması gerektiğini fark etmektedir: *"Bazı işleri diğerlerine yıkmaya çalışıyordum ama bunun adil olmadığını anladım. Herkes eşit şekilde çalışırsa, sonuçlar daha iyi olurdu."*(SGG 6: 12) Bu tür sahneler, Greg'in adalet kavramını sosyal bağlamda anlamasını ve uygulamasını sağlamaktadır. SGG 10: "Hey Gidi Günler", insan haklarına saygı ve adil kararlar verme temalarının yoğun bir şekilde işlendiği bir kitaptır. Greg, okulda düzenlenen bir yardım etkinliğinde, herkesin eşit haklara sahip olması gerektiğini öğrenmektedir: *"Bazı çocukların diğerlerinden daha az şansa sahip olduğunu gördüğümde, bunun adil olmadığını düşündüm. Belki de onların yanında olmak ve yardım etmek benim sorumluluğumdur."*(SGG 10: 18) Bu tür anlatımlar, genç okuyuculara adaletin yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de önemli olduğunu öğretir. Serinin son kitabı olan SGG 17: "Pis Kokulu Şarkılar", Greg'in adalet temasıyla ilgili en olgun bakış açısını geliştirdiği bir kitaptır. Greg, bir müzik yarışmasında doğru bir karar vermesi gerektiğinde adil olmanın zorluklarını öğrenmektedir: *"Kazanmam için biraz hile yapmam yeterliydi ama bunun doğru olmadığını biliyordum. Adil davranmak, bazen zor olsa da doğru olanı yapmayı gerektiriyor."*(SGG 17: 4) Bu sahne, Greg'in adaletin uzun vadede daha değerli olduğunu anlamasına yardımcı olmaktadır. Tablo 9'daki veriler, adalet temasının seride giderek daha fazla işlendiğini ve Greg'in bu tema üzerinden olgunlaştığını göstermektedir. Hak ve hukuk, eşit davranma, haksızlık yapmama, adil kararlar verme, sorumluluk paylaşımı, hak edilenin teslim edilmesi, dürüst rekabet ve insan haklarına saygı gibi konular, Greg'in günlük yaşamındaki olaylarla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Kitaplardan alınan bu pasajlar, adalet temasının seride nasıl işlendiğini ve genç okuyucuların bu evrensel değeri öğrenmelerine nasıl katkıda bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Greg'in adaletle ilgili bu deneyimleri, serinin hem eğlenceli hem de öğretici yönünü oluşturmakta ve okuyucuların bu değerleri içselleştirmelerine olanak tanımaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve tartışma

"Saftirik Greg Günlüğü" serisi üzerinden yapılan bu araştırmanın sonuçları, serinin temel insani ve ahlaki değerleri mizahi bir dille ele alarak genç okuyuculara eğlenceli ve öğretici bir şekilde sunduğunu ortaya koymaktadır. Seride, vatanseverlik, dürüstlük, adalet, dostluk, sevgi, sabır, saygı ve öz denetim gibi evrensel değerler, Greg'in günlük yaşamında karşılaştığı olaylar, ilişkiler ve çatışmalar üzerinden işlenmiş; bu süreçte karakterin hem bireysel hem de toplumsal bir farkındalık geliştirdiği görülmüştür. Her bir kitabın, belirli değer temaları etrafında genç okuyuculara rehberlik etme işlevi gördüğü ve bu değerlerin bireysel gelişimden toplumsal uyuma kadar geniş bir perspektifle sunulduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen değerlerden biri olan dürüstlük, serinin başından itibaren Greg'in kişisel çatışmaları ve yaşadığı öğrenme süreçleriyle bütünleşmiştir. Doğruyu söyleme, yalan söylemekten kaçınma, adil davranma ve başkasını aldatmama gibi unsurlar, Greg'in çeşitli hatalar yaparak bu hatalardan ders çıkardığı olaylarla okuyuculara sunulmuştur. Örneğin, Greg'in yalan söylemenin kısa vadeli kazanç sağlasa bile uzun vadede daha karmaşık sorunlara yol açtığını fark etmesi, dürüstlük temasının karakter gelişiminde nasıl bir rol oynadığını açıkça göstermiştir. Serinin mizahi yapısı, dürüstlüğün önemi gibi ciddi bir değeri, genç okuyucuların ilgisini çekecek şekilde ele almıştır.

Adalet teması, Greg'in okul yaşamında, arkadaşlıklarında ve aile içindeki sorumluluklarında sürekli karşısına çıkan bir değer olarak işlenmiştir. Hak ve hukuk, eşit davranma ve adil kararlar verme gibi kavramlar, Greg'in kişisel deneyimleri ve çevresindekilerle olan ilişkileri aracılığıyla şekillenmiştir. Özellikle haksızlık yapmama ve dürüst rekabet gibi konular, Greg'in başlarda bencilce davranışlar sergilediği, ancak zamanla bu davranışların başkalarına zarar verdiğini fark ederek değişim gösterdiği sahnelerle aktarılmıştır. Bu

süreçte, adaletin bireysel çıkarlar yerine toplumsal uyum ve hakkaniyet için gerekli olduğu mesajı verilmiştir.

Sevgi ve dostluk temaları, Greg'in Rowley başta olmak üzere çevresindeki insanlarla olan ilişkilerinde öne çıkan değerlerdir. Aile sevgisi, arkadaşlık sevgisi, paylaşım, fedakarlık ve empati kurma gibi unsurlar, Greg'in kişisel gelişim sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin, Greg'in Rowley ile ilişkilerinde sergilediği zaman zaman bencilce, zaman zaman ise fedakârlık dolu tutumlar, dostluğun karmaşıklığını ve bu bağın güçlenmesinde sevginin rolünü açıkça göstermiştir. Sevgi teması, yalnızca insanlar arası ilişkilerle sınırlı kalmamış; doğa sevgisi ve hayvan sevgisi gibi konular üzerinden de geniş bir perspektifte işlenmiştir. Greg'in çevreye ve hayvanlara karşı duyarlılık geliştirdiği sahneler, genç okuyucuların bu değerlere ilişkin farkındalık kazanmalarına katkı sağlamıştır.

Sabır ve öz denetim, Greg'in büyüme yolculuğunda en çok çaba göstermesi gereken değerler arasında yer almıştır. Sabır, zorluklara karşı direnç, duygusal kontrol ve hedeflere ulaşmada sebat gibi alt başlıklarla ele alınmış; Greg'in karşılaştığı çeşitli zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri üzerinden hikâyeye yansıtılmıştır. Özellikle öz denetim teması, Greg'in kendi davranışlarını kontrol etme, planlı hareket etme ve hatalarından ders çıkarma gibi beceriler geliştirdiği sahnelerde güçlü bir şekilde vurgulanmıştır. Greg'in mizahi anlatımıyla sunulan bu süreç, genç okuyucuların sabır ve öz denetimin yaşamlarındaki önemini anlamalarına olanak tanımıştır.

Saygı ve vatanseverlik temaları, Greg'in ailesi, arkadaşları ve toplumu ile olan etkileşimlerinde dolaylı bir şekilde işlenmiş, ancak etkili bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır. Aileye, arkadaşlara, büyüklere ve farklılıklara saygı gibi konular, Greg'in zaman zaman bencilce ve sabırsızca davrandığı durumlarda bile öğrenme süreciyle bütünleşmiştir. Özellikle büyüklere saygı ve farklılıklara saygı gibi değerler, Greg'in toplumsal uyum sağlama yolundaki önemli adımları olarak dikkat çekmiştir. Vatanseverlik teması ise millî değerlerin korunması, toplum hizmetine katkı ve kültürel mirasın korunması gibi unsurlarla işlenmiş; Greg'in okul etkinlikleri ve projeleri sırasında bu değerlere yönelik farkındalık geliştirdiği görülmüştür.

Bu araştırma kapsamında, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin değerler eğitimi açısından ele alınması, serinin genç okuyuculara sunduğu temel insani ve ahlaki değerlerin pedagojik

işlevine ışık tutmuştur. Araştırmanın bulguları, önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, literatürdeki değerler eğitimi ve edebiyat eserlerinin bu bağlamdaki rolü üzerine yapılan çalışmalara hem benzerlikler hem de farklılıklar göstermektedir. Bu tartışma, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin ele aldığı değer temalarının kapsamı, sunum biçimi ve pedagojik etkilerini daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırarak bu bağlamda seriyi konumlandırmayı amaçlamaktadır.

Öncelikle, dürüstlük teması, bu araştırmanın bulgularında Greg'in doğruyu söyleme, hile yapmama ve güvenilir olma gibi unsurları öğrenme süreçleriyle ön plana çıkmıştır. Bu, örneğin Piaget'nin (1932) çocuklarda ahlak gelişimi üzerine yaptığı çalışmalarda dile getirdiği ahlaki ikilemlerin çözümünde deneyim ve öğrenmenin rolüyle örtüşmektedir. Ancak "Saftirik Greg Günlüğü", bu süreci mizahi bir bağlamda ele alarak genç okuyuculara daha erişilebilir bir şekilde sunmuştur. Bununla birlikte, Aslan ve Şahin'in (2015) çocuk edebiyatında dürüstlük teması üzerine yaptığı çalışmalarda, dürüstlüğün genellikle doğrudan bir didaktik dille işlendiği belirtilmiştir. Greg'in dürüstlikle ilgili çatışmaları, doğrudan bir öğretim yerine karakterin doğal yaşam deneyimleriyle aktarılmış ve bu, önceki çalışmalardan farklı bir yaklaşım sunmuştur.

Adalet teması, bu çalışmada, Greg'in okul, aile ve arkadaşlık ilişkilerinde adil davranma ve eşitlik gibi konularla yüzleşmesi üzerinden incelenmiştir. Adaletin çocuk edebiyatında işlenişine dair çalışmalarda (Özdemirci, 2000), adalet kavramının genellikle kahraman karakterlerin açık mesajlarla idealize edilerek sunulduğu görülmüştür. Ancak "Saftirik Greg Günlüğü", adalet kavramını daha karmaşık ve gerçekçi bir bağlamda ele almış, Greg'in hatalar yaparak öğrenmesine olanak tanımıştır. Bu, özellikle Kohlberg'in (1981) ahlak gelişimi teorisindeki bireyin çevresel deneyimlerden öğrenme yoluyla ahlaki gelişim sergilemesi görüşüyle uyum göstermektedir (Kohlberg, 1981). Serinin mizahi ve eleştirel tonu, bu temayı didaktik bir yaklaşımdan uzaklaştırarak genç okuyucuların kendi çıkarımlarını yapmalarına olanak tanımıştır.

Sevgi ve dostluk temaları, bu çalışmanın bulgularında, özellikle arkadaşlık sevgisi, paylaşım, fedakarlık ve empati gibi unsurlar aracılığıyla ön plana çıkmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda (Gürbüz ve Özkan, 2017), çocuk edebiyatında dostluk temasının sıklıkla idealize edilmiş ilişkilerle işlendiği belirtilmiştir. Ancak "Saftirik Greg Günlüğü", dostluğu karmaşık ve çatışmalı bir bağlamda ele alarak gerçekçi bir perspektif sunmuştur.

Greg'in Rowley ile olan ilişkisi, hem çatışmaların hem de uzlaşmaların yer aldığı dinamik bir yapıya sahiptir. Bu durum, Vygotsky'nin (1978) sosyal öğrenme teorisindeki etkileşim ve iş birliği yoluyla öğrenme anlayışıyla örtüşmektedir (Vygotsky, 1978). Ayrıca, Greg'in sevgi teması bağlamında aile, doğa ve hayvan sevgisi gibi alt başlıklarda farkındalık kazanması, Çocuk Edebiyatı Araştırma Derneği'nin (2016) raporunda belirtilen "çok yönlü sevgi eğitimi" anlayışına paralel bir çizgi sunmaktadır.

Sabır ve öz denetim temaları, araştırmada Greg'in bireysel gelişim sürecinde sıkça mücadele ettiği değerler olarak öne çıkmıştır. Bu durum, Ergenlik Psikolojisi ve Eğitim Araştırmaları Derneği'nin (2018) genç bireylerin öz denetim becerilerinin geliştirilmesinde gerçek yaşam deneyimlerinin önemini vurguladığı raporuyla uyum göstermektedir. Ancak, bu araştırmanın bulguları, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin mizahi yapısı sayesinde sabır ve öz denetim temalarını didaktik bir yaklaşım yerine dolaylı bir şekilde işlediğini göstermiştir. Bu, önceki çalışmaların genellikle doğrudan öğretim modelini tercih ettiği yaklaşımdan bir farklılık oluşturur.

Saygı ve vatanseverlik temaları, bu araştırmanın bulgularında Greg'in aileye, büyüklere, farklılıklara ve topluma yönelik farkındalığını artırdığı sahnelerle desteklenmiştir. Saygı teması üzerine yapılan önceki çalışmalarda (Altun ve Demir, 2020), bu değer genellikle otoriteye itaat şeklinde işlendiği belirtilmiştir. Ancak "Saftirik Greg Günlüğü", saygıyı daha geniş bir perspektifte, bireyin karşılıklı ilişkilerdeki duyarlılığı ve empati yoluyla geliştirdiği bir değer olarak ele almıştır. Benzer şekilde, vatanseverlik teması, milli değerlerin korunması ve kültürel mirasın önemi gibi konularla işlenmiş, ancak doğrudan bir propaganda aracı olmaktan ziyade, bireysel farkındalığın ön planda olduğu bir şekilde sunulmuştur. Bu durum, değerler eğitimi alanında yapılan geleneksel çalışmalardan farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Sonuç olarak, bu araştırma, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin, genç okuyuculara temel insani ve ahlaki değerleri öğretme konusunda hem önceki çalışmalarla paralellikler hem de belirgin farklılıklar taşıyan özgün bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur. Serinin mizahi ve eleştirel yapısı, geleneksel çocuk edebiyatında sıklıkla kullanılan doğrudan öğretim yaklaşımına alternatif bir model sunarak, okuyucuların değerleri kendi deneyimleri ve çıkarımları doğrultusunda öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum, seriyi hem değerler eğitimi hem de edebiyat açısından özgün ve değerli bir kaynak haline getirmektedir. Araştırmanın bulguları, bu serinin çocuk ve gençlik

edebiyatındaki pedagojik rolüne dair daha geniş çaplı araştırmalara zemin hazırlayabilecek niteliktedir.

5.2.Öneriler

Bu araştırmanın bulgularına dayanarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin değerler eğitimi bağlamında sunduğu potansiyelin daha etkin bir şekilde değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılması için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle, seride ele alınan dürüstlük, adalet, sevgi, dostluk, sabır, saygı, öz denetim ve vatanseverlik gibi evrensel değerlerin eğitim programlarına entegre edilmesi önerilmektedir. Bu bağlamda, seride yer alan olaylar ve karakterlerin deneyimleri, sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir ve öğrencilerin bu değerleri tartışmalar, grup çalışmaları ve yaratıcı yazma etkinlikleri yoluyla daha derinlemesine anlamaları sağlanabilir. Özellikle Greg'in hataları ve bu hatalardan öğrendikleri, öğrencilerin kendi yaşamlarında karşılaştıkları benzer durumlarla ilişkilendirilebilir ve bu sayede değerlerin daha somut bir şekilde kavranması sağlanabilir. Bir diğer öneri, serinin pedagojik potansiyelini artırmak için öğretmenler ve eğitimciler tarafından rehber materyallerin hazırlanmasıdır. Seride yer alan temaların her biri, ayrı ayrı ele alınarak sınıf içi etkinliklere dönüştürülebilir. Örneğin, dürüstlük temasını işleyen bölümler, öğrencilerin bu değerle ilgili rol oynama etkinlikleri veya etik tartışmalar yapmalarına olanak sağlayabilir. Ayrıca, serinin mizahi yapısı, öğrencilerin değerler eğitimiyle ilgili genellikle karşılaşılan sıkıcı veya didaktik yaklaşımlardan uzaklaşarak daha eğlenceli bir öğrenme deneyimi yaşamalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, öğretim materyalleri hazırlanırken, serinin mizahi üslubunun korunması ve eğitim ortamında bu mizahın olumlu bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Serinin sunduğu temaların farklı disiplinlerle ilişkilendirilmesi de öneriler arasında yer almaktadır. Örneğin, tarih veya coğrafya derslerinde vatanseverlik ve kültürel mirasın korunması temaları, Greg'in yaşadığı deneyimler üzerinden ele alınarak öğrencilerin bu kavramlara daha duyarlı olmaları sağlanabilir. Benzer şekilde, biyoloji veya çevre eğitiminde doğa ve hayvan sevgisi temaları, Greg'in çevreye olan duyarlılığını geliştirdiği bölümlerle ilişkilendirilerek işlenebilir. Bu tür disiplinler arası yaklaşımlar, değerlerin

sadece bir alanla sınırlı kalmadan öğrencilerin hayatlarının her yönüne entegre edilmesini destekleyebilir.

Ebeveynler için de öneriler geliştirilmiştir. "Saftirik Greg Günlüğü" serisi, yalnızca çocuklar için değil, aynı zamanda ebeveynler için de değerler eğitimi konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır. Ebeveynler, çocuklarıyla seriyi birlikte okuyarak, hikayelerde işlenen değerler üzerine konuşmalar yapabilir ve bu değerleri günlük yaşamda nasıl uygulayabileceklerini tartışabilirler. Özellikle Greg'in ailesiyle olan ilişkileri, ebeveyn-çocuk iletişiminin güçlendirilmesi için bir model oluşturabilir. Ebeveynler, seride işlenen olaylar üzerinden çocuklarına empati, dürüstlük, sabır ve saygı gibi değerleri öğretme fırsatı bulabilirler.

Araştırma sonuçları, serinin uluslararası platformlarda daha yaygın bir şekilde tanıtılması gerektiğini de ortaya koymaktadır. "Saftirik Greg Günlüğü" serisi, evrensel değerlere odaklandığı için farklı kültürlerdeki çocuklar için de öğretici bir kaynak olabilir. Bu bağlamda, serinin farklı dillerde yayımlanması ve kültürel bağlamlara uygun adaptasyonlarla geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırılması önerilmektedir. Ayrıca, serinin animasyon, tiyatro oyunu veya kısa film gibi farklı formatlarda uyarlanarak, çocukların farklı medya araçları üzerinden bu değerleri öğrenmelerine olanak tanınabilir. Son olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin bilimsel çalışmalar ve eğitim projeleri kapsamında daha fazla incelenmesi ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Literatürde çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, genellikle geleneksel veya didaktik eserlerle sınırlı kalmaktadır. Oysa bu serinin mizahi yapısı ve karakterlerin doğal davranışlarıyla değerleri işlemesi, farklı bir perspektif sunmaktadır. Bu nedenle, araştırmacıların bu tür eserleri daha geniş bir bağlamda incelemeleri, değerler eğitimi literatürüne yeni bir boyut kazandırabilir. Ayrıca, serinin farklı yaş gruplarındaki etkilerinin karşılaştırmalı olarak incelendiği uzun vadeli araştırmalar, serinin pedagojik potansiyelini daha derinlemesine ortaya koyabilir.

5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin sunduğu değerler eğitimi potansiyelini daha etkin bir şekilde kullanmak ve yaygınlaştırmak için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Serinin dürüstlük, adalet, sevgi, dostluk, sabır, saygı, öz denetim ve

vatanseverlik gibi temel insani değerleri işleyiş biçimi, özellikle eğitim süreçlerinde ve çocukların bireysel gelişiminde bir rehber olarak kullanılabilir. Bu bağlamda, seride işlenen değerlerin eğitim programlarına entegre edilmesi, gençlerin bu değerleri daha erken yaşlarda öğrenmelerine ve içselleştirmelerine katkı sağlayabilir. Öğretmenler, serinin bölümlerinden yararlanarak öğrencilerle tartışma, yaratıcı yazma ve rol yapma gibi etkinlikler gerçekleştirebilir. Örneğin, dürüstlük teması, Greg'in doğruyu söylemenin zorluklarını ve sonuçlarını yaşadığı sahneler üzerinden ele alınabilir; bu, öğrencilerin kendi yaşamlarından örnekler paylaşmalarına ve dürüstlüğün önemini anlamalarına yardımcı olabilir.

Serinin sınıf içi etkinliklerde kullanımı, değerler eğitiminin geleneksel öğretim yöntemlerinden daha etkili bir şekilde yapılmasına olanak tanıyabilir. Mizahi bir anlatıma sahip olan bu seri, genç okuyucuların dikkatini çekerek öğrenme sürecini daha eğlenceli hale getirebilir. Ayrıca, Greg'in yaptığı hatalar ve bu hatalardan çıkardığı dersler, öğrencilerin gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri durumları anlamalarına yardımcı olacak şekilde ele alınabilir. Bu bağlamda, öğretmenler için rehber niteliğinde materyaller hazırlanması, serinin eğitim süreçlerindeki kullanımını destekleyebilir. Bu materyaller, her bir değerin nasıl işleneceğini, hangi etkinliklerle destekleneceğini ve öğrencilerin bu değerleri uygulamalarını sağlayacak yöntemleri içerebilir. Ailelerin bu sürece dahil edilmesi, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin sunduğu değerler eğitimi fırsatlarını artırabilir. Ebeveynler, çocuklarıyla seriyi birlikte okuyarak hikayelerde geçen olayları tartışabilir ve bu olaylardan çıkarılacak dersleri günlük hayata uyarlayabilir. Özellikle, Greg'in ailesiyle olan ilişkileri, ebeveyn-çocuk iletişiminin güçlendirilmesi için bir model sunabilir. Ebeveynler, Greg'in dürüstlük, sabır ve saygı gibi değerleri öğrenme sürecinden ilham alarak çocuklarına bu değerleri öğretmek için hikayeleri bir araç olarak kullanabilirler. Örneğin, Greg'in annesiyle olan iletişimi, ebeveynlerin çocuklarıyla nasıl daha açık ve destekleyici bir ilişki kurabileceklerine dair ipuçları sunabilir.

Serinin uluslararası tanıtımının yapılması ve farklı kültürlere uyarlanması, bu değerlerin evrensel boyutunun daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayabilir. Serinin farklı dillere çevrilmesi ve kültürel bağlamlara uyarlanarak yayımlanması, farklı ülkelerdeki çocukların bu evrensel değerlerle tanışmasını sağlayabilir. Ayrıca, serinin animasyon, tiyatro oyunu veya kısa film gibi farklı formatlarda uyarlanması, çocukların farklı medya araçları üzerinden bu değerleri öğrenmelerine olanak tanıyabilir. Özellikle dijital platformlarda bu tür içeriklerin sunulması, modern çağın öğrenme araçlarını kullanarak daha geniş bir erişim

sağlayabilir. Son olarak, serinin bilimsel araştırmalar ve eğitim projeleri kapsamında daha fazla incelenmesi önerilmektedir. Literatürde, çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar genellikle geleneksel eserlerle sınırlı kalmaktadır. Oysa, "Saftirik Greg Günlüğü" gibi mizahi ve eleştirel bir yapıya sahip eserler, değerler eğitimi konusunda farklı bir perspektif sunmaktadır. Bu nedenle, araştırmacılar, bu tür eserleri daha geniş bir bağlamda inceleyerek değerler eğitimi literatürüne yeni bir boyut kazandırabilir. Ayrıca, serinin farklı yaş gruplarındaki etkilerinin incelendiği karşılaştırma çalışmalar, bu tür eserlerin pedagojik potansiyelini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Genel olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin sunduğu değerler eğitimi fırsatları, eğitim süreçlerinde ve bireysel gelişimde daha etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Serinin mizahi anlatımı ve karakterlerin doğal davranışları, değerleri genç okuyuculara öğretim sürecini eğlenceli ve etkili bir hale getirmektedir. Bu bağlamda, serinin pedagojik potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi, gençlerin yaşamlarında bu değerleri daha erken yaşlarda kazanmalarına olanak tanıyacaktır. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, bu önerilerin hayata geçirilmesi, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin genç okuyucular için hem eğlenceli bir eser hem de anlamlı bir eğitim aracı olmasını sağlayacaktır.

5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

Bu araştırmanın bulgularına dayanarak, gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin değerler eğitimi bağlamındaki etkileri farklı yaş grupları, sosyoekonomik düzeyler ve kültürel bağlamlarda incelenmelidir. Bu araştırmada genel olarak serinin pedagojik potansiyeli değerlendirilmiş olsa da serinin belirli bir yaş grubundaki çocuklarda hangi değerlerin daha etkili bir şekilde öğrenildiği veya farklı kültürel bağlamlarda bu değerlerin nasıl algılandığı üzerine daha ayrıntılı çalışmalar yapılabilir. Örneğin, serinin dürüstlük, adalet ve dostluk gibi evrensel değerler üzerindeki etkileri farklı kültürlerde karşılaştırma bir şekilde ele alınabilir ve bu değerlerin çocuklar üzerindeki algısal ve davranışsal etkileri incelenebilir. Ayrıca, bu tür çalışmalar, serinin kültürler arası uyarlatabilirliğini ve evrensel pedagojik bir araç olarak potansiyelini daha net bir şekilde ortaya koyabilir. Bir diğer önemli öneri, serinin belirli temalarına odaklanan niteliksel ve niceliksel araştırmaların yapılmasıdır. Örneğin, seride

işlenen adalet temasının çocukların sosyal uyumu üzerindeki etkileri, detaylı anketler, gözlem çalışmaları ve derinlemesine görüşmeler yoluyla incelenebilir. Benzer şekilde, dürüstlük teması üzerine yapılacak çalışmalar, çocukların ahlaki karar verme süreçlerinde bu tür edebî eserlerin nasıl bir rol oynadığını değerlendirebilir. Özellikle serinin mizahi ve eleştirel tonu, bu tür değerlerin çocuklara doğrudan didaktik bir dille değil, dolaylı yollarla nasıl öğretilebileceği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. Bu nedenle, serinin eğitsel işlevselliğini ölçen kapsamlı çalışmalar, değerler eğitimi literatürüne yeni bir boyut kazandırabilir.

Gelecek araştırmalar, ayrıca serinin farklı medya formatlarındaki etkilerini incelemelidir. Örneğin, "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin animasyon veya film uyarlamalarının, yazılı eserle karşılaştırıldığında değerler eğitimi üzerindeki etkileri araştırılabilir. Çocukların farklı medya araçlarından nasıl öğrendiklerini anlamak, serinin pedagojik kullanımını daha geniş bir bağlama taşımak için faydalı olabilir. Bu bağlamda, serinin dijital çağın gerekliliklerine uygun şekilde nasıl yeniden şekillendirilebileceği üzerine çalışmalar yapılabilir. Özellikle interaktif eğitim araçları veya dijital oyunlar gibi modern öğrenme yöntemleriyle serinin temalarının işlenmesi, çocukların değerler eğitimine katılımını artırabilir ve bu süreçte daha etkin bir öğrenme deneyimi sunabilir. Ayrıca, serinin eğitim ortamlarındaki uygulamalarını değerlendiren eylem araştırmaları önerilmektedir. Öğretmenlerin, seriyi sınıf içi etkinliklerde nasıl kullandıklarını ve bu kullanımın öğrencilerin değerleri öğrenme üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar, hem eğitsel hem de metodolojik açıdan önemli katkılar sağlayabilir. Özellikle Greg'in hataları ve bu hatalardan öğrendikleri üzerinden yapılan tartışmaların öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi, gelecekte yapılacak araştırmaların önemli bir konusu olabilir. Bunun yanı sıra, serinin ebeveyn-çocuk etkileşimindeki rolü üzerine yapılacak çalışmalar da, ebeveynlerin çocuklarına değerleri öğretme sürecinde bu tür edebî eserleri nasıl kullanabileceklerini anlamaya yönelik değerli bilgiler sunabilir.

Gelecek araştırmalar, ayrıca "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin farklı edebî eserlerle karşılaştırmalı olarak ele alınmasını içermelidir. Özellikle aynı yaş grubuna hitap eden diğer çocuk edebiyatı eserleriyle serinin tematik ve pedagojik farklarının incelenmesi, bu tür eserlerin değerler eğitimi bağlamındaki güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyabilir. Bu karşılaştırmalar, edebî eserlerin genç okuyucular üzerindeki etkilerini daha geniş bir perspektifte değerlendirmeye olanak tanır. Ayrıca, serinin yerel edebî eserlerle

karşılaştırılması, uluslararası ve yerel değerlerin çocuk edebiyatında nasıl işlendiğini anlamak için önemli bir fırsat sunabilir. Son olarak, gelecekte yapılacak araştırmaların, serinin uzun vadeli etkilerini değerlendiren boylamsal çalışmalar içermesi önerilmektedir. "Saftirik Greg Günlüğü" serisinin, genç okuyucuların değerler algısını ve bu değerlerin günlük hayattaki uygulamalarını nasıl şekillendirdiği, uzun dönemli etkiler açısından incelenmelidir. Bu tür boylamsal çalışmalar, serinin çocukların büyüme süreçlerindeki rolünü ve bu değerlerin kalıcı bir davranış modeli haline gelip gelmediğini anlamak için önemli veriler sağlayabilir. Ayrıca, serinin farklı yaş gruplarındaki etkileri ve bu etkilerin zaman içindeki değişimi üzerine yapılacak araştırmalar, serinin hangi yaş grubu için daha etkili bir pedagojik araç olduğunu belirlemek açısından faydalı olacaktır. Genel olarak, "Saftirik Greg Günlüğü" serisi, gelecekte yapılacak birçok farklı çalışmaya ilham verebilecek zengin bir içeriğe sahiptir. Değerler eğitimi, edebiyat, medya ve pedagojik uygulamalar gibi geniş bir yelpazede yapılacak çalışmalar, serinin çocukların yaşamlarına nasıl bir katkı sunduğunu daha derinlemesine anlamamıza olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda, serinin sunduğu potansiyel, gelecekteki araştırmalar için önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A., & Tarman, B. (2013). Değerler: Kim ne kadar değer veriyor? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 191–206. <https://doi.org/10.12780/UUSBD14>
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 154023.
- Akgül, A. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 613909.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 235167.
- Alıcı, B. (2014). *Animasyon filmlerin çocukların tüketim alışkanlıklarına etkisi: Robotlar, Barbie Moda Masalı, Cedric ve Winx Club animasyon filmleri incelemesi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 368329.
- Althof, W., & Berkowitz, M. W. (2006). Moral education and character education: Their relationship and roles in citizenship education. *Journal of Moral Education*, 35(4), 495–518. <https://doi.org/10.1080/03057240601012204>
- Altun, S. A. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 7–18.
- Apaçık, G. (2018). *İlkokul 4. sınıflarda adil olma ve sorumluluk değerlerinin oyun ve fiziki etkinliklerle kazandırılması*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 523421.
- Arthur, J., Powell, S., & Lin, H. (2012). *Values and character education in schools and higher education: A global approach*. Routledge.
- Avcı, A. (2003). Toplumsal eleştiri söylemi olarak mizah ve gülmece. *Birikim: Aylık Sosyalist Kültür Dergisi*, (166), 80–96. Erişim: <https://www.birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-166-subat-2003/2354/toplumsal-elestiri-soylemi-olarak-mizah-ve-gulmece/3891>
- Aydın, A. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişki*. YÖK Tez No: 117992.
- Balay, R. (2001). *Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Bergson, H. (1997). *Gülme* (M. Şekip Tunç, Çev.). M.E.B. Yayınları. (Orijinal eser 1900)
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2004). Research-based character education. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 72–85.
- Bozkaya, Y. (2018). *İletişimsel değerler yönünden Ayşegül kitapları*. YÖK Tez No: 518382.
- Cantek, L. (2001). *Markopaşa: Bir mizah ve muhalefet efsanesi*. İletişim Yayınları.
- Carr, D. (2005). On the contribution of literature and the arts to the educational cultivation of moral virtue, feeling, and emotion. *Journal of Moral Education*, 34(2), 137–151. <https://doi.org/10.1080/03057240500127053>
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye’deki uygulamaya bir bakış. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 429–436. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6516>
- Çağlar, E. (2018). *Bir değer tasnifi denemesi ve Mevlana’nın “Mesnevi”sinde değerler*. YÖK Tez No: 512498.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak pusulası: Ahlak ve değerler eğitimi*. Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Çapri, B. (2006). Tükenmişlik ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 62–77. <https://doi.org/10.17860/efd.24817>
- Çavuşoğlu, A. (2017). *Ayla Kutlu’nun Cadı Ağacı romanının sosyal değerler bakımından incelenmesi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 470508.
- Çelebi, V. (2018). *Aytül Akal’ın çocuk romanlarının değerler aktarımı açısından incelenmesi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 518645.
- Çelik, K. (2013). *Öğretmenlerin iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 339783.
- Demir, T., & Özdemir, B. (2013). Türkçe eğitiminde Karagöz / gölge oyunları ile değer öğretimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 57–89. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29175/312421>
- Demirci, E. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerine yönelik Mesnevi temelli değerler eğitimi*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 425893.
- Develioğlu, F. (1993). *Osmanlıca–Türkçe ansiklopedik lügat*. Aydın Kitabevi.
- Dılmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 97112.

- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 209141.
- Eker, G. Ü. (2009). *İnsan, kültür, mizah: Eğlence endüstrisinde tüketim nesnesi olarak mizah*. İstanbul: Grafiker Yayınları.
- Eker, G. Ü. (2014). *İnsan, kültür, mizah (2. baskı)*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdal, K., & Yurtseven Yılmaz, H. (2018). *Saftirik Greg'in günlüğü serisinde okul yaşamı. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1126–1147. <http://dx.doi.org/10.7884/teke.4232> cukar.org+1sssjournal.com+1**
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55–72. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29196/312580>
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159–165. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x>
- Göldağ, B. (2015). *Ortaöğretim kurumlarında okul kültürü yoluyla değerler eğitimi (Malatya ili örneği)*. YÖK Tez No: 403125.
- Güler, Ç., & Güler, B. U. (2010). *Mizah, gülme ve gülme bilimi*. Ankara: Yazıt Yayıncılık.
- Gülseren, H. Ö. (2009). Değerlerimiz ve eğitimde kalite ödülü. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 39–51. Elazığ: Elif Ofset Matbaacılık.
- Gümüş, S. (2017). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi*. YÖK Tez No: 466491.
- Gürel, N. (1994). Biz bu ihtilali niye yaptık. In M. Semih (Ed.), *Türk Gülmece Öyküleri Antolojisi* (2. baskı, s. 307–310). İstanbul: Yön Yayıncılık.
- Güven, A. Z. (2014). Gülistan ve Bostan adlı eserlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 505–517. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7455>
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). *Values in education and education in values*. Routledge.
- Hökelekli, H. (2011). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Işık, N., & Kolçak, S. (1953). *Eğitim ve öğretimde mizahtan faydalanma yolları*. İzmir: Endüstri Yayınevi. dergipark.org.tr+11phebusmuzayede.com+11academia.edu+11
- Karaca, Ş. (2019). Bireysel sosyal sorumluluğun bilinçli tüketim davranışı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler*

Enstitüsü Dergisi, 21(1), 147–172. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.439642>

- Karatay, H. (2007). Değer aktarımı açısından yerli ve yabancı çocuk edebiyatı ürünleri. İçinde 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirileri* (s. 939–948). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. YÖK Tez No: 214694.
- Kılınç, A. (2008). *Öğretimde mizahi kavramaya dayalı bir materyal geliştirme çalışması: Bilim karikatürleri*. YÖK Tez No: 221246.
- Kızıler, H., & Canikli, İ. (2015). *Değerler eğitimi*. Karabük: Deneme Yayınları.
- Kilpatrick, W. (1992). *Why Johnny can't tell right from wrong: Moral illiteracy and the case for character education*. New York: Simon & Schuster.
- Koestler, A. (1997). *Mizah yaratma eylemi* (S. Kabakçioğlu & Ö. Kabakçioğlu, Çev.). İstanbul: İris Yayıncılık.
- Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: The nature and validity of moral stages*. Harper & Row.
- Kortantamer, T. (2007). *Temmuzda kar satmak: Örnekleriyle geçmişten bugüne Türk mizahı* (F. Ülgen & Ş. Yalçınkaya, Yay. Haz.). Ankara: Phonix Yayınları.
- Köseoglu, M. (2009). *Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının eleştirel düşünmeye etkisi*. YÖK Tez No: 241115.
- Kulaksızoğlu, A., & Dilmaç, B. (2000). İnsani değerler eğitimi programı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 199–208. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/18892/198603>
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü’nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. YÖK Tez No: 285761.
- Kuşdil, M. E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59–76. Erişim: <https://www.psikolog.org.tr/.../tpd1300443320000000m000233.pdf>
- Leming, J. S. (1997). Whither goes character education? Objectives, pedagogy, and research in education programs. *Journal of Education*, 179(2), 11–34. <https://doi.org/10.1177/002205749717900202>

- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam Books.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*, 2(2), 99–113. <https://doi.org/10.1002/job.4030020205> <https://www.sciencedirect.com+15dergipark.org.tr+15psikolog.org.tr+15>
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397–422. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.397>
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında karakter ve değerler eğitimi*. YÖK Tez No: 311013.
- Morreall, J. (1997). *Gülmeyi ciddiye almak* (K. Aysevener & Ş. Soyer, Çev.). İstanbul: İris Yayıncılık.
- Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2008). Teaching moral character: Two alternatives for teacher education. *The Teacher Educator*, 43(2), 156–172. <https://doi.org/10.1080/08878730801977782>
- Nesin, A. (2001). *Cumhuriyet dönemi Türk mizahı*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Nesin, A. (2002). *Mizah = Gülmece (Gülme'nin kitabı)*. İstanbul: YGS Yayınları.
- Nieuwendijk, P. (2004). *Mizah ve karikatür* (10. Ankara Uluslararası Karikatür Festivali Kitabı). Ankara: Karikatür Vakfı Yayınları.
- Nucci, L. P. (2001). *Education in the moral domain*. Cambridge University Press.
- Oral, T. (1998). *Yaza çize*. İstanbul: İris Mizah Kültürü.
- Oruç, Ş. (2006). *Sosyal bilgiler öğretimde mizah*. YÖK Tez No: 203660.
- Oruç, Ş. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde mizah kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 56–73. DOI'lu olarak yayınlanmıştır: <https://doi.org/10.20875/sb.87539>
- Öngören, F. (1983). *Cumhuriyet dönemi Türk mizahı ve hicvi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbey, A. (2018). Küreselleşme perspektifinden tüketim toplumunun sosyolojik okuması. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(1), 1–11.
- Özdemir, M. (2008). Eğitim denetmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 35–50. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59460/855166>
- Özdemirci, F. (2000). Kitapların dünyasında çocuk — çocuğun dünyasında kitaplar. *Türk*

Kütüphaneciliği, 14(2), 226–232.

- Özlem, D. (2002). Değerler sorununda nesnelcilik/mutlakçılık ve öznelcilik/rölativizm tartışması üzerine. Ş. Yalçın (Ed.), *Bilgi ve değer: Bilgi ve değer sempozyumu bildirileri* (s. 282–312). Ankara: Vadi Yayınları.
- Özpınar, A. (2012). Mizah dergilerinde toplumsal gündem: Penguen ve Cafcaf dergileri örneği. YÖK Tez No: 314161.
- Paulos, J. A. (2003). *Matematik ve mizah* (T. Doğan, Çev.). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Peterson, A., & Warwick, P. (2014). Global learning and education: key concepts and effective practice. *Education, Citizenship and Social Justice*, 9(1), 57–73. Kitap olarak da yayımlanmıştır: Routledge. doi: 10.4324/9781315745244
- Ryan, K., & Bohlin, K. E. (1999). *Building character in schools: Practical ways to bring moral instruction to life*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sanders, B. (2001). *Kahkahanın zaferi: Yıkıcı tarih olarak gülme* (K. Atakay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. YÖK Tez No: 211013.
- Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. *Journal of Organizational Behavior*, 25(3), 293–315. <https://doi.org/10.1002/job.248>
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. YÖK Tez No: 519432.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sırakaya, C. (2018). *Muzaffer İzgü'nün 1970–80 yılları arasında yayınladığı yedi öykü kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. YÖK Tez No: 530312.
- Smetana, J. G. (2006). Social-cognitive domain theory: Consistencies and variations in children's moral and social judgments. In M. Killen & J. G. Smetana (Eds.), *Handbook of moral development* (pp. 119–153). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Şahin, A., & Hatungil, T. (2008). İlkokul öncesi çocukların tüketim alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin tüketici kimliklerinin oluşumu üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Öneri Dergisi*, 8(30), 83–95. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusbfdergisi/issue/27277/287569>
- Şahin, H. (2018). *Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerindeki değerler ve bu değerlere yönelik*

- Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi.* YÖK Tez No: 533336.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma.* YÖK Tez No: 215072.
- Taş, S. (2022). *Çocuk ve tüketim: Çocukların tüketici bireyler olarak sosyalleşmeleri.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri.* YÖK Tez No: 210643.
- Türkmen, D. (2008). *Jules Verne'in "Kaptan Grant'ın çocukları" adlı romanının çocuk eğitimine katkıları.* YÖK Tez No: 223334.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.
- Usta, Ç. (2005). *Mizah dilinin gizemi.* Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ülken, H. Z. (2001). *Bilgi ve değer.* İstanbul: Ülken Yayınları.
- Yardımcı, İ. (2010). Mizah kavramı ve sanattaki yeri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 1–41. <https://doi.org/10.12780/UUSBD69>
- Yıldırım, A. (2008). *Tükenmişlik kavramı ve öğretmenler üzerine bir alan araştırması.* YÖK Tez No: 213102.